

РІЗДВЯНА ЗІРКА

3 БІРКА

ВИДАВНИЦТВО "ДОРОГА ПРАВДИ" Ч. 6

РІЗДВЯНА ЗІРКА

Збірка різдвяних віршів і оповідань

Накладом

Християнського Видавництва "Дорога Правди"
ВІННІПЕГ — ТОРОНТО
1956

Обгортка Мирона Левицького

Зібрали:
Iв. Барчук і M. Подворняк

За редакцією Олекси Гарбузюка

Printed by

The GOSPEL PRESS, Saskatoon, Sask., Canada.

ПЕРЕДМОВА

Різдво — це свято радості великої. Воно відзначається від інших свят своєю величністю й багатством традицій. Християни всіх віків намагалися віддати найкраще з найкращого, щоб найбільш велично й достойно поклонитися народженному Спасителеві в яслах віфлеемських.

Особливо урочисто це свято обходять українські баптистсько-евангельські церкви і в Краю і на чужині. Довкола багатої на символіку освіченої огнями ялинки діти та молодь влаштовують свої спеціальні святочні зібрания, на яких поважне місце займає декламування гарних віршів про народження Царя царів. Вірші такі вишукувались у різних християнських журналах і належали до різних авторів. Але, ми спостерігли, що така праця вимагала багато зусиль і справляла чимало труднощів, бо не в усіх церквах одинаково зберігалась наша високовартісна євангельська література. Бувало, що молодь із захопленням приготовлялась до зустрічі великого свята, але в той же час ставала перед завданням: де знайти гарних зворушливих святочних декламацій?

Щоб вийти на зустріч цим шляхетним бажанням, ми молитовно приступаємо до видання цієї збірки різдвяних віршів і оповідань, що й назвали "РІЗДВЯНА ЗІРКА".

Коли наша праця хоч частково поповнить той великий попит за різдвяною поезією в наших церквах, то ми з вдячністю Богові будемо вважати наше завдання за виконане.

Християнське Видавництво
"Дорога Правди"

Торонто, липень 1956 р.

КОЛИ СПАВ ВІФЛЕЄМ

I

Тоді була ніч.

А по небі не блукали чорні хмари, не співали вітри тугу чиюсь, невідому, пекучу тугу.

Тоді небо було зоряне. Блимало міліярдами огністих очиць, наче затуляло їх і знову дивилось, дивилось...

Було тихо, мовчазно. Спав вітер, орел бистрокрилий... І Віфлеєм спав...

Ой, коли б ви знали, віфлеємці, що за ніч прийшла, що станеться скоро? Хто прийде на землю? ..Не спали б вони снами кріпкими, вони б дивилися довго на небо зоряне, як усміхається воно, як блимає очицями огністими і ждали б, ждали...

Та не відали, не гадали, були у всіх інші думи, власні думи, тому і мешканці, і гості Віфлеєму давно поснули, на казкових конях снів мрійних десь вітали далеко, чи вдома, чи ніде не вітали...

II

— Рувим, Рисав!.. ходімте, ходімте туди... скоріше!.. — говорить старий своїм товаришам на полі за Віфлеємом... коло отари... Тоді була ніч, та ж ніч, коли спав Віфлеєм. А оці немудрі сторожі отари не спали і бачили вони диво, бачили чудо — ангол з'явився ім, говорив радісно... про Месію, що уже прийшов, а

потім безліч анголів... і чули спів небесний, неземний, такий чудовий, радісний...

Тепер їм було і радісно, і страшно ніби...

Знову старий: —Ходімте, ходімте туди, де Він... Спаситель... Мрійно спав Віфлеєм...

А вони, оці немудрі сторожі отари, вони не спали.... і бачили чудо велике і чули — чого ніколи, ніколи не чули...

III

Тоді була ніч...

А по небі не блукали чорні хмари, не співали вітри тугу чиюсь, невідому, пекучу тугу. Тоді небо було зоряне...

Заснув Віфлеєм, а на полі сторожі отари не спали... Ой, гадаю я, люди добрі, годі мені мережити, годі прохати вас, щоб на небо ви поглянули. Розуміете ви... Ой, розумієте, що спав тоді Віфлеєм, коли не треба було спати, що проспав він подію велику — народження Христа Спасителя...

Розумієте ви, що так серцем можна проспати наше щастя, нашу радість... Проспати можна і ніч чи день той, коли прийде знову Він на землю суд звершати...

Розумієте ви, що не треба, не треба проспати величні часи в історії людства.

І була тоді ніч... зоряно було... Нащо ж спав Віфлеєм?

Не спіть же, не спіть серцем, мої любі, не будемо спати... А мудрі..., бачили чудо велике і чули — чого ніколи, ніколи не чули інші...

Була тоді ніч...

Знаменна, Різдвяна ніч...

Коли спав Віфлеєм...

Ів. Кмета-Єфимович

ВІФЛЕЄМСЬКІ ПАСТУХИ

Розірвались чорні хмари,
Зникли тіні степові,
Десь прокинулись отари
І спокійні вартові.

Мов корона - діядема
Світової красоти,
Ясна зірка Віфлеєма
Промінь кинула святий.

В шатах ночі блиск пророчий
Все обняв і обгорнув
І в закриті сонні очі
Палом радости дмухнув.

Мов позбавлені полуди,
Очі глянули сміліш,
І юнацькі дужі груди
Сколихнулись веселіш.

Діти праці, діти степу,
Що з отарами зросли,
До гріховного вертепу
Дивну радість понесли:

Радість змученого стану,
Дивну зіроньку із зір, —
Щастя, волю довгождану
І душевний тихий мир...!

Гр. Чуприка

РІЗДВО В УКРАЇНІ

Різдво в Україні... Як любе воно;
Дитячі роки минули давно,
А я ще Різдвом тим щороку живу
І в далеке минуле думками пливу.
Я згадую рідне кохане село;
Від снігу вже біле в цю пору було:
Мороз під ногами так гарно скрипить,
Садочок густенький чарівним сном спить...

Вилія. Ось мама пеche пиріжки:
З фасолею, з маком, є рівно ж грушки.
Все смачне. Не видержу, часом, вкраду,
І в коморі в куточку берусь за іду.
Як мама побачить, то дастъ штовхана:
“Сьогодні вилія...!” — вчить сина вона.
Тоді я санчата скоренько беру
І на ховзанку швидко до хлопців біжу;
Вернусь аж увечорі в рідній свій дім,
Мамуся всміхається, — радісно всім.

В куточку, на лаві, стойть коляда,
Обгорнена сіном, немов молода;
Я з теплої хати дивлюсь у вікно,
Бо ж зірки вечірньої ждем всі давно.
Ось, мама вже дітям дає пироги,
А ми їх у сіні кладем навкруги.
На білій наш стіл вже мандрує кутя, —
Ах, любе, кохане було те життя!
Ми щиру подяку до Бога несем,
А потім до столу всі радісно йдем.

Вечеря. На покуті батько сидить,
Свічки на ялинці звелів запалить,
А потім колядку з одну заспівають
І, врешті, вже Божі дари споживають.
Різдвяній страви смакують усім,
Бо ж цілій постив коханий наш дім;
У мисці з сливками стоять галушки; —
Всі сміло беремо у руки ложки,
Тріщить за ушами, всі дружно імо,
Чекати вже довго ми ім не дамо.
Родина велика сидить за столом;
Скрізь тихо так стало. Над рідним селом
Літають там анголи з неба святі,
Всі тішаться в ніч цю в Ісусі Христі.

Різдво в Україні... Як міле воно.
Ті роки щасливі минули давно,
Та духом я там у родині живу
І думи... Одні тільки думи сную...

С. Бичковський

ЩАСЛИВЕ РІЗДВО

Кіндрат зажурено ходив по своєму подвір'ї і робив останні приготування до свят. Коли скінчив усю роботу, поставив під шопою велику лопату, якою відгортав сніг, прийняв з дровітні сокиру, наносив до сіней дров, зо стіжка намикав цілу гору сіна. Сьогодні він по великому оберемкові сіна заніс вівцям і коровам, і довго стояв на порозі відчиненого хліва. Худоба йла пахуче сіно, а Кіндрат стояв і любувався. Хай і те німе створіння знає, що сьогодні свято, хай відчує ширість своєго господаря, бо на цей вечір не годиться, щоб воно було голоднє. Він так робив щороку, завжди. Це ж таке велике свято. Христос родився, і родився, кажуть, в яслах, у хліві. Через це й відчувається цього вечора тепла вроочистість на кожному кроці, в хаті, на подвір'ї, в стодолі, в хліві. Відчувають це люди, навіть оце німе створіння відчуває...

Кіндрат позачиняв хліви, обійшов ще раз подвір'я, ще раз до всього придивився, провірив. Усюди до нього всміхався порядок доброго господаря. Потім зачинив ворота, оперся на них і стояв так якусь хвилину. Сьогодні таке велике свято, але на душі в Кіндрата смуток і горе. Особливо ось тепер, коли вже смеркає і зближається час вечері. Всі його сусіди сядуть цього вечора до столу разом зо своїми дітьми. Вони загомонять, заколядують. А Кіндрат не має з ким вечеряти, в його хаті і цього року не бренітиме коляда. І через це йому так сумно тепер, така темна і непросвітня ніч на його душі. І це не один такий Свят-Вечір, це вже четверте Різдво, як безмилосердна війна відбрала в нього його сина, кинула його десь на чужину, на поле бою. Війна...

Кіндрат стояв, дивився на білу дорогу, що

тягнулася за садом і не мав бажання йти до хати. Цією дорогою він відвіз чотири роки тому свого однокінного сина, а разом з сином утік його спокій, радість. Тепер стояв і перебирає у пам'яті думки, рахував свої турботи. Сніг падав йому на плечі, на велику кожушану шапку. Вечоріло. В сусідніх хатах запалювалися вогні.

Кіндрат витягнув з криниці відро води і пішов вільною ходою до хати. В хаті було тепло і привітно. Велика лямпа щедро розкидала по стінах і по долівці своє ясне проміння. Від розстеленого на столі сіна пахло медом і запахом полів. Великий сніп жита стояв на покуті, а на столі стояла глибока макітра з кутею. Катерина поралася ще в кухні. Кіндрат скинув з себе заєніжену кожушину і сів біля стола, підперши рукою зажурену голову. В хаті було тихо, як завжди буває перед святою вечерою. Лише годинник на стіні спокійно й виразно рахував: тік-так, тік-так, тік-так... Вітер за вікном стукає у шиби, шкряботів стеблом, а потім десь утікає за хату.

Катерина винесла з кухні миску печених пирогів і мовчки поставила на столі. По хаті розплівся запах смаженого олію. Подала дві ложки, поглянула на Кіндрата і витерла фартухом очі. Потім сіла й собі з другого кінця столу. Мовчали обое, ніби не було в них уже жодних слів. Тихо...

— Ну, але досить уже, Катерино, — обізвався таки перший Кіндрат. — Не сумуймо... Що ж, не тільки нашого нема, але немає й інших... Може така Божа воля... Смутком нічого не поправимо. Дасть Бог, може повернеться, приде... Ну, не плач... Катерино...

Катерина мовчала. Вона бачила, що Кіндрат не менш сумує за неї, тому не звертала уваги на його слова. Добре йому говорити. Він мужчина, має твердший характер, легше може

все переносити, а вона ні. Вона мати, жінка.

Нараз за вікном голосно загавкав собака і двері в сінях тихо заскрипіли. Кіндрат миттю встав і пішов до порога. Відчинив двері й впустив до хати двох незнайомих засніжених людей.

— Добрий вечір! — сказав один, здіймаючи башлика.

Кіндрат відказав.

— Може б у вас знайшлося місце переночувати, господарю?... Опинилися випадково в дорозі, захопила ніч, а додому ще далеко. Здіймається хуртовина і ми вирішили заїхати на ваше подвір'я...

— Знайдеться, — поспішила Катерина. — Добре, що приїхали... Сам Бог вас прислав, бо й нам буде відрадніше... Ми ще й не вечеряли, а ніби на когось чекали... Роздягайтесь...

Кіндрат відразу повеселішав. Помагав стягти незнайомому кожушину і дбайливо стрясав з плечей сніг.

— І мені можна роздягатися? — заговорив другий, що досі мовчки стояв біля порога.

Почувши знайомий голос, Катерина миттю кинулася до порога і заголосила:

— Дмитро!... Кіндрате, це ж Дмитро!.. Сину!...

Прибіг батько, скопив сина за шию, але не міг промовити слова. Терся зарослою бородою до синового обличчя, а рясні слози капали аж на груди. Коли опам'ятався, стягав з сина якусь стару чемерку, розв'язував на ногах мотуззя, помагав здіймати подерти черевики.

— Сину, скидай ці лахи. Задубіли ось ноги... Щоб часом не повідморожував... А ти, Катерино, скоро води. Ну, і чого плачеш, га?... Бач, Бог не без милосердя... Я казав... Перестань уже...

— Я вже сам роздягнуся, тату, крізь слози казав Дмитро, а ви заведіть до стайні коні.

Мене привіз оцей добродій аж з Ужгова, бо ми разом прийшли з його сином... А ви, мамо, не плачте... Ви чимало вже наплакалися... Буде... Я ж прийшов. Слава Богу... Не плачте.

Кіндрат затягнув засніжені сані під шопу, коні завів до стайні і ще насмикав два оберемки сіна. Надворі нараз вияснилося і небо засіялося зорями. Вітер ущух. З села долітав спів колядників.

Кіндрат не йшов до хати, а біг тюпцем. Біля воріт ще затримався. Знову дивився на білу дорогу за садом, на якій тепер лежав свіжий слід саней. Його син повернувся: Кіндрат упав біля воріт на коліна і довгі руки простянув до зоряного неба. Серце його аж розривалося від безмежної радості. Так довго чекав, чекав. І дочекався. На саме Різдво. Велике це щастя. Кіндрат стояв на снігу, витирає очі й молився:

— Боже, що на небесах, нехай святиться ім'я Твоє, нехай прийде Царство Твоє... воля Твоя... Так і на землі... Боже, дякую Тобі за сина, за моїого Дмитра... Боже...

Високо на небі блимиали зорі. Десь далеко в селі дзвонили колядники. Свят-Вечір. Все навколо ніби притайлося, задрімало. Ущух вітер і сніг перестав падати. Лише долітав голос колядників і тиха Кіндратова молитва пливла до високого зоряного неба.

М. Подворняк

ЩАСЛИВИЙ СВЯТ-ВЕЧІР

Вже напекла солодких пирогів,
Карпо приніс з стодоли клапоть сіна;
Поплив по хаті запах із ланів,
І свіжістю запахла конюшина.
Світила сумно лямпа на стіні,
А за вікном десь буря застогнала...

Згадав Карло минулі свої дні
І дуже сумно й гірко йому стало.
Він підійшов і сів біля стола,
Підпер чоло дрижачою рукою...
Колись укупі вся сім'я була,
А ось тепер розлучені судьбою.
Вже третій рік нема його Петра,
Війна від батька сина відібрала...
Він виглядав, що прийде з-за Дніпра,
Але ніколи й вістки не бувало.
А за вікном гурток колядників
Співають: "Всі поклін несім Христові,"
І їх бадьорий та веселій спів,
Ще більш скріпив сумні думки Карпові.
Він підійшов і став біля вікна,
І прислухався до колядування...
Прийшла й дружина, сплакана, сумна,
В очах мигтів огонь туги й страждання.
"Ось так колись співав і наш Петро," —
Зажурений Карло до жінки каже. —
Пливе, бувало чайкою Дністром,
А голос ніжний, аж за серце в'яже.
"А ось тепер..." — Й не докінчив Карпо,
Закрив лице дрижачою рукою;
Занадто гірко вже йому було, —
З дружиною заплакали обое.
Почувся в сінях скрип старих дверей,
Чиясь рука за клямкою шукала.
Стрілець ввійшов, засніжений, слабий,
А мати миттю голосно сказала:
"Петро...! Петро...! Наш сину дорогий...!"
Прибіг Карло й солдата обіймає...
Скотивсь з душі тягар його важкий,
І серце радістю безмежною палає.
Він, як живе, ніколи ще не був
Такий щасливий і такий багатий;
Три роки вже про сина він не чув
Й в'язницю зробилася рідна хата.
А ось тепер, в Свят-Вечір, на Різдво,
Вернувся він знеможений й безсилний;

Минеться це й поправиться Петро,
Повернеться й колишня його сила.
Смачна вечеря стала на столі,
Вечеряти засіла вся родина;
Щасливий батько тішиться з сім'ї,
Безмірно радий з повороту сина.
Хай за вікном лютує буревій,
Хай хуртовина вовком завиває;
В Карповій хаті радість і спокій, —
Сім'я Різдво щасливо зустрічає.

Ось незабаром надійде Різдво,
І на чужині його я мушу святкувати;
Колись вернусь і я, як цей Петро,
До свого краю, до своєї хати...
Чекає там й на мене моя мати!

М. Подворняк

РІЗДВЯНА НІЧ

Різдвяна ніч. Вроцісто світять зорі.
Відкрилось небо. Анголи летять
Й над грішною землею у просторі
Святу новину людям всім вістять.

Сьогодні Бог послав Христа на землю,
Щоб грішний світ з кайдан гріха звільнить,
Щоб просвітить життєві темні ночі
І грішників із Богом примирить.

Велику тайну Бог землі являє,
В хліві у яслах Божий Син лежить,
Любов'ю землю Бог благословляє
Й небесні скарби грішникам дарить.

Мовчи, о земле, в скруси нині кайся!
Ти злита кров'ю на шляху століть,
Ти йдеш в загин. Спинись, не гайся!
Прийми дар неба й будеш вічно жити.

Сьогодні Божий день усепрошення
Під небом ангольський лунає спів.
Прийшов бо день визволення — спасення,
Який призначений спередвіків.

В цей день забудь, мій друже, всі зідхання
І враз з ангелами пісню заспівай!
Земля сьогодні з небом в поєднанні
І для грішних двері відчинились в рай.

Різдвяна ніч, — чаруєш наші очі,
Твоїй красі меж зір наш не знайшов;
Ти не така, як інші усі ночі,
В тобі на землю Божий Син прийшов.

Іл. Тарасюк

КОЛИ Б !

Ой, коли б, як в Віфлеємі
Спас родивсь на сіні знов,
То було би як в Едемі
Там де нині ллється кров.

Ой, коли б зоря світила,
Там, де нині ніч глуха,
Враз би зникла чорна сила
І влада темряви й гріха.

Ой, коли б вже Ірод лютий
Відійшов до пекла десь,
Міг би Спас наш знов вернути
Радість тим, що в горю днесь.

Ой, коли би край наш бідний
Вже нарешті вільний став,
То Різдво у хаті рідній
Наш народ відсвяткував.

М. Теслюк

НА СВЯТА

Як прийдуть різдвяні свята
І Бог радість нам дає,
Добре було б пригадати,
Чи ми Богу вдячні є?

В цій країні ми багаті,
І все маєм на столі,
Добробут у нашій хаті
І спокій в людях на землі.

А далеко десь мільйони
Наших страждучих людей
Замість цих різдвяних дзвонів
Чують плач своїх дітей.

Пригадайте ви на свята
Бідних вдів, малих сиріт,
Що чужа не гріє хата
Іх багато довгих літ.

Коли Бог такий багатий
І дав Свої дари для вас,
Не забудьте й ви згадати
Бідних всіх в тяжкий цей час.

Не забудьте їх згадати,
Аби Бог і вас згадав;
Не відмовте ви їм дати,
Аби Бог і вам давав.

М. Теслюк

РІЗДВЯНОІ НОЧІ

Оксана, висока й бліда, вчителька, поклала дітей — Петрика й Надю — спати та й сіла коло столу. Накидала на дітей і пальто своє й хустку велику, ще від матері, — бо в кімнаті тільки “прокурнула” ... Дров не дістали, а про вугілля й забули. Мигав қаганець на столі кволо й безнадійно якось, чи соромливо ... Ніч така зоряна... Ясна. Різдвяна ніч! А в кімнаті сутінки, павутину журба розвішала по кутках і сиділа вона в великих очах учительки.

Оксана Михайлівна замислилась, дивлячись на дітей, як вони хутко засинали. Скоро їм привидяться сни, а в тих снах може й тато, цяцьки, добра їжа, — все, що втрачене, пожерте богом жахливої війни.

Думка за думкою котилася, мов часом туман над Дніпром котився. Далі, далі. Нечутно, швидко, той самий сірий, холодний туман, — без надії, мети й звуків життя. А було інакше колись. Було весело й жити бажалось й життя було наче скарб дорогоцінний. Несла б та й несла б отої таємний скарб і розлучитись не бажала б ніколи. Тато був у дітей, а в неї — життя товариш, дбайливий та талановитий. А тепер тільки попіл згадок та павутиння журби. Ще оті діти прив'язали до життя, що життям перестало бути. Догорає қаганець на столику, гаснуть і сили її.

— Мамуню, а я думав про... — несподівано прошепотів Петрик.

— А я думала, що ти вже давно спиш ...

— Як жили ми там, де бабуня наші, тоді я на санках до них Оленку віз і гостинця ... На святій вечір ... Тоді я Оленку, а тато сміялись і я сміялася ... І було весело.

— Спи, синку, спи ... А то Оленку збудиши. Тепер війна, все інакше. —

— Ти неправду, Петрику, кажеш ... Я того не пам'ятаю ... — обізвалась Оленка.

— І ти не спиш, дитино? ... А я подумала ...

— Я думаю про тата, мамуню ... Де наш тато? — Той голос дівчинки був, мов мамин, окутаний серйозністю дорослих.

— Тато на німців працюють десь, але вони вирвуться ... Тато наш мудріший від тих — гер ... гер ... — німчурів. Він їм покаже ... — уже вголос сердився Петрик.

Сон крила дістав та й полетів далеко кудись, де в хаті тепло й голод, п'явка мов, під грудьми не ссе.

— Спіть, діти мої, спіть. Годі про таке ... Завтра підемо до тітки Ліди, у неї тепліше в кватирі, у неї буде чай з цукорками ... — Говорила Оксана Михайлівна, повернувшись до вікна, — навчилась ховати свої зрадливі почування. Може ті лагідні слова материні торкнулись крил таємничих сну вередливого й він слухняно повернувся до кімнати, в напівзруйнованому будинку неподалеку Дніпра, й торкнувся сон втомлених вій дитячих оченят і затулив обережно їх на цілу ніч. Дихнув він на матір, але вона була байдужа до нього й холодна.

Довше сиділа Оксана Михайлівна біля столу, голова на праву руку похиlena. Скатертина стара, з діркою залатаною посередині, — все нове, краще, на хліб пішло. А на тій латці лежить книжка. Простягла руку по ней. Дивилася хвилину на стару обкладинку.

— Це він полишив їй, Аркадій ... Як забирали німці його до праці, казав: читай, люба ... Христос є дійсність спокою для бурхливих днів наших ... — Пригадалось їй.

Почала шукати якусь сторінку, присунула каганця близче до Євангелії. Повільно переходи-

ли перед нею вічні слова:

— А вбачивши зорю, вони надзвичайно зраділи. І ввійшовши до хати, знайшли там Дитятко, з Марією, його Матір'ю. І вони впали ниць і вклонились Йому. Й відчинивши скарбниці свої, піднесли Йому дари: золото, ладан та смирну. —

— Зраділи... — думала собі вчителька: — Я б хотіла зрадіти ... але не можу, не вмію в зліднях і журбі ... Прости мені, Ісусе, що я така сумна, горем своїм приголомщена, війною, голодом ... І нема в мене нічого дорогоцінного, щоб я Тобі щось принесла в дар. Тільки серце бідне, що журиться й любить Тебе ... Може візьмеш хоч серце оте ... Бо воно трохи подібне до серця матері Твоєї, як вона біля Твого хреста стояла. Господи, не покинь мене без ласки Своєї, й дітей моїх! Не забудь про чоловіка мого десь у Німеччині. Люди, мов мухи, гинуть там, і він може так швидко схахнути, бо не кріпке здоров'я у нього. Захисти його ... —

Тихі думки Оксані Михайлівни поєднались з красою молитви. Вона не помітила, що стояла перед Богом в молитві, і на святу Євангелію падали кришталі сліз. На серці їй стало легше, камінь не так тиснув її груди. Вона повеселішала. Глипнула на дітей — обое кріпко спали. Укутала їх ліпше й побажала вийти на вулицю, хоч постояти коло дому й подивитись на небо зорянє.

На вулиці було моторошно — тихо. Силуети зруйнованих будинків кидали тривожні тіні. Здавалось, ось-ось хтось вискочить з-за руїн, хтось чужий, жахливий, кровожерний. А небо таке гарне й спокійне! Небо, мов море перлин, і веі вони зверху, беріть, беріть жменями... Раптом сніг рипнув десь недалеко. Чиясь хода. Вона швидко ввійшла в кімнату й замкнула двері. Прислухувалась, хтось наблизався до подвір'я; хода повільна спинилася біля її вікна. Чо-

гось серце її застукало швидче, мов годинник, пущений в рух. Вона погасила каганця. Невже гестапо? Нерухомо стояла, мов укоюана, біля столу. Сніг знову рипнув під ногами таємничої особи ... Повільно хтось пішов далі, але за хвилину-две вертався назад.

Почула вона тихий стук у вікно. Серце, мов ковалики, ще дужче застукало, але вона не обзвивалася. Потім тихий голос знадвору:

— Не бійтесь, люди добрі ... Я ... я колись тут мешкав ... Вертаюсь ... — Мов птах вільетіла вона за двері:

— Аркадій ... Це ти?! Боже, але тебе не впізнаю ... Іди, ти дуже слабий. Голубе мій ...

І не було їй холодно й страшно не було. Тато повернувся. Хоч кістя і шкіра тільки, але живий.

Тихо входили до кімнати обоє й з ними радість ішла нечутно, але владно й біля столу радість невидимо сідала. Аркадій поглянув на Євангелію на столі й промінь радості промайнув на його преходому обличчі.

Довго, довго шепоти в убогій кімнаті шелестіли, наче листя осінне, а під листям отим картини минулого, тяжкого, трагічного. Та понад усім була сила й ласка Божа! Справді був той день радісний, Різдво Христове, в холодній кімнаті на руїнах українського міста.

І. А. Кмета-Єфимович

ХРИСТОС НАРОДИВСЯ

Покинь всі зідхання, землі бідний житель!
Сьогодні бо небо до нас прихилилось,
Нам зіронька щастя й добра засвітилась,
З'явився бо в світ цей всесвіту Спаситель.

В вертепі убогім Христос народився, —
І світлом прогнав раптом темряву ночі,
Щоб втерти нещасним заплакані очі,
Син Божий покірно до ясел смирився.

Всміхнися ж крізь слози, бож Бог тебе любить,
Тому й Свого Сина послав на страждання;
Зазнав бо Він горя, журби та блукання,
Аби увільнити людей всіх від згуби.

Прийми ж ти сьогодні великий дар неба,
Бо здійснились нині віків давніх мрії,
Він знов привернув нам на вічність надію,
І нам умирати ганебно не треба!

Іл. Тарасюк

В ТУ НІЧ

В ту ніч 'святу вкоронувалась Правда
В ту ніч вродивсь Христос, що висказав на
завжди

Ту святу істину для всіх, для всіх людей,
Яка незборною ідеєю ідей
Споконвіків в серцях людства жевріла:
Вона — любов; вона — небесна сила,
Яку відхнув в Адама-глину Бог.

Адам, згрішивши, в море злих тривог
Обрушився із спомином надземним
Про Божий рай, що на дорозі темній
Його не залишав...

Шептав і звеселяв
Надіями і снами.

Віки йшли за віками:
Адам нашадками всевладно розійшовсь
По всій землі, ллючи свій піт і кров.

Та спомин раю меркнув в поколіннях...
Зростала темінь і росло боління;
Губились напрямки, стежки, шляхи-дороги,
І блідло розуміння Всепричини — Бога.

Тоді лукавий, перед зором люду,
Мов шати золоті, псевдознання облуду,
Всміхаючись привітно, розгорнув...
“Яка краса!” — люд радісно загув
І в зачаровані рамена простягнув
До духа зла.

Даремно кликали і плакали пророки, —
Світ темряви занадто був широкий...
І було б добре, коли б спомин раю
В самотині жалем душі не краяв
І... не труїв вина, не зв'ялював руки;

І перетинаючи непевні напрямки,
В душі не зроджував раптовий сум важкий,
Що враз знецінював усі приваби злого
І воскрешав неясний образ Бога.

О, це була важна, сумна дорога!...
Як непроглядний морок, як німа пустиня,
Що може б волілась у жасі аж до нині.

Але Він, Бог, так полюбив наш світ,
Що Сина Свого, Свій Предвічний Квіт,
Зіслав на землю.

І ось родивсь убого
Той, Хто в недовзі люд поверне Богу.
Осі в яслах Він лежить в пахучім сні...
О, слава Йому, слава завжди й нині!

I. Гарасевич.

В РІЗДВО

Ісусе Христе! Божий Сину!
Від літ щороку ми ідем
В далекий, тихий Віфлеєм,
Стрічати дивну новину.
Несем Тобі не ладан-миро,
Ані не золото й срібло,
А наше вбогеє добро:
Любов, прив'язання і віру.
І молимо Тебе, О, Христе,
Дай однодушність усім нам:
Родинам, селам та містам,
І добру волю й серце чисте.
І братолюбіє і згоду
І бистрий зір і ясну ціль,
І лік на наш сердечний біль:
Щасливу долю для народу.

Р. Купчинський

БЛИМАЮТЬ ЗОРІ

Блимають в небі вже зорі,
Ніч надійшла урочиста:
Там у вертелі Ісуса
Діва вродила пречиста.

В ніч цю чарівну, чудову
Хоче Господь, щоб всі люди
Теж народились від Слова
Й сіяли правду усюди.

Тож народіться, повстаньте,
Годі вам бути в неволі,
Інших ведіть за собою
Ви до щасливої долі!

Хай би Христос народився
В тій урочистій годині
В кожному людському серці,
В кожному домі й родині.

СВЯТ - ВЕЧІР

Коли надходить вечір свята —
Різдва Христового прихід,
Мої думки летять крилато
Понад землею ген на схід.

Туди на Сян, над Буг, де бідна
Моя кохана сторона,
Там, де мое Полісся рідне,
Моя Волинь, Галичина.

Там Берестъ, Луцьке, Дубно, Рівне,
Там Рава Руська, Жовква, Львів!
Яке чуття щасливо — дивне!
Нема в мені для нього слів!

Пустелю білу, снігом вкриту,
Я бачу в час вечірній цей:
Хатки біленькі, в вікнах світло,
А в тих хатках моїх людей.

Там за столом, в задумі тихій
Сидять євангельські сини;
Забувши світ, забувши лихо,
В молитві хиляться вони.

Навколо Біблії святої
Зійшлись вони в вечірній час,
В розмові довгій між собою
Вони пригадують всіх нас.

І я їх згадую... О, любі
Мої сестрички та брати!
Коли ж Господь всім нам дозволить
Нарешті вже до вас прийти?

Я вірю: ми зберемось разом
Ще на свят-вечір за столом
І заспіваем перед Спасом
Різдвяний радісний псалом!

Л. Жабко-Потапович

ЛИСТ НА НЕБО

Семилітній Петрусь сидів перед замерзлим вікном і дивився задумано в білу далечінь. Сніг падав безперestанно від самого ранку. Берлини й пароплави на Дніпрі, лід, будинки на Трухановому острові — усе було покрите грубим шаром снігу. Швидко набігали сутінки. У комірчині щораз було холодніше. Петрусь трусонув головою, неначе хотів відогнати настирливі сумні думки і, присунувши до себе аркушік грубого обгорткового паперу, взяв до рук маленького олівця. Але перш, ніж писати, він, ніби щось пригадавши, встав із табуретки й тут же при столі спустився на коліна. Подумав одну хвилиночку, а тоді почав молитись...

— Боженьку мій любий, дорогий ... Дякую Тобі за все... і за любов. Ти знаєш усе... що мама хвора, а тата безбожні комуністи заслали на Соловки... і в нас хліба нема. А я ще не здужаю заробити... прошу Тебе, допоможи нам...

Петрусь гаряче молився хвилин із п'ять і, коли піднісся на ноги, відчував у душі знайомий радісний спокій, що додавав йому сили й відваги в тяжкій боротьбі за існування. Але що писати? Петрусь знову був задумався, але потім, послинивши олівця, рішуче та відважно почав через силу писати незграбні друковані літери. Тяжка це була праця, бо Петрусь ходив до школи тільки одну зиму; він аж упрів, хоч у хаті було зимно. Та, нарешті, лист був закінчений, і Петрусь із задоволенням перечитав його зміст...

— Боже наш, — писав він, — я віруючий Петрусь живу в Києві мені сім років мама хвора тата більшовики заслали в Соловки у нас в Україні великий голод люди мрут як мухи нема

хліба нема дров Боже поможи нам ми живемо на Хоревій вулиці в 157 номері Київ Петро Коваленко...

Хоч у листі не було ні однієї протинки й жодної крапки, Петрусь був задоволений зо свого листа.

Узявши другий кавалок паперу, він зробив коверту, вклав туди листа, пожував в устах кавальчик чорного хліба і, зробленим таким чином китом, заклеїв коверту. Потім дістав старого батькового листа, відклейв від нього старий поштовий значок і приклейв до свого листа. Потім, подумавши трохи, написав таку адресу: "Богові на небо," і з полегшенням зідхнув. Саме тяжке зроблено.

Підійшов до матері: міцно спала, але дихала не так страшно, як учора. Петрусь сів коло печі й почав колоті тріски: треба було зварити матері окропу. Запаливши в печі, подивився з журбою на жменьку крупі та на дві черстві шкурички чорного хліба. Це було все, що він мав для прожитку свого й матері... Знову підійшов до матері. Зо схудлого обличчя глянули її сумні очі...

— Петрусю, ти певно голодний? — спитала вона стиха.

— Я, ні, мамо. Ви про мене не журіться. Ось, якби вам було легше!...

— Та мені вже краще. Господь дастъ, видужаю. А як умру, то Христос не покине тебе... тільки не забувай Його, сину... Петрусь хотів заплакати, але стримався.

— Видужаєте, мамцю; я вірю, що Господь нас не покине. Про листа їй ні слова. Я трохи запалив... ось тут вода, тут сухарі... А я побіжу на часок, може Господь щось пішле...

— Та не барись, Петрусю; я так турбуюсь, як тебе довго нема. — Петро нічого не відповів, насунув на голову стару "будьоновку", підпере-

зався і, скопивши листа за пазуху, вийшов на вулицю. Уже темніло; засвічувались ліхтарі. Було зимно, але Петро вже привычайвся до холоду. Тільки хотілось їсти. Ідучи вздовж надбережної вулиці, бачив ліворуч порожні, позабивані на зиму пароплавні пристані. На всякий випадок забіг у декілька ідалень та харчівень, де годувалась біднота з гавані. В одній д'ялійому твердого вареника з кашою, у другій — кавалок хліба кукурудзяного.

— Боже, дякую Тобі за це, — сказав Петрусь і сховав і вареника і хліб за пазуху.

На спускові біля електричної трамваєвої станції було ясно й рухливо. Трамваї бігли швидко із Старого міста й повільно підносились до вулиці Воровського. Петрусь пожвавішав і швидко зиркав очима навколо. Двоє грубих людей у кожухах і з шкуряними торбинами в руках зійшли з дарницького мото-трамваю. "Комісарі", подумав Петрусь і кинувся до них: "Товариші, дайте пару копійок в ім'я Леніна". Один із них сердито закричав: "Я тобі!... Міліція покличу".

Петрусь кинувся вбік і, добігши до церкви Різдва, зупинився біля огорожі. Раптом обхопив його сором. "Навіщо я не просив в ім'я Христа. Так то недобре так — в ім'я Леніна. Так тільки безбожники кажуть". І ніби для того, аби покарати себе, він занехаяв спроби щось випросити і швидко пішов по слуску вгору понад Володимирською горою. На вулиці Воровського було ясно, як у день. Проносились мимо трамваї, авта, візники. Петрусь ішов швидко, пильнуючи за міліціянтами. Люди спішили в усі сторони. За площею міської ради Петрусь зупинився біля жовтого муру пошти і вкинув свого листа до скриньки. Потім побіг назад. Біля деяких пекарень і склелів стояли "хвости" черги людей. На поворотній дорозі Петрусові

раптом пощастило: він випросив декілька копійок і купив кавалок хліба. Одна молода жінка, що виходила з ідальні, дала йому кавальчик вареного сала. Петрусь радісно ховав свої здобутки за пазуху.

Тепер він вирішив, що не буде гріха, якщо він з'їсть вареника, бож для мами він мав вже досить.

По спускові іхали вози із дровами, пов'язаними у в'язанках солом'яними скрутлями. Петрусь підійшов до воза.

— Товаришу, дайте мені одне полінячко — просив він у візника. Той тільки відвернувся. “Дайте товаришу, прошу вас в ім'я... Христа”. Селянин раптом озирнувся на хлопчика. Він усміхався.

— Ну, якщо в ім'я Христа, то на, маєш. Він ухопив одну в'язанку, подав Петрусові й побіг за возом. Петрусь підніс в'язанку й через силу поніс її. В очах миготіли червоні кола від напруження, але Петрусь, відпочиваючи часами, радісно ніс свою ношу додому. І коли, засапавшись, увійшов до кімнати, то крикнув у темряві до матері:

— Ну, мамо, Господь нам поміг: маємо на завтра й їжу й навіть паливо.

Я ввесь час молилася за тебе, сину, — відповіла із слізами мати...

На головній пошті праця кипіла. Старий Сидорчук, насадивши великі окуляри на ніс, швидко розкидав листи по скриньках. Тридцять п'ять років робив він цю працю, таку знайому, і робив їїскорше та краще від молодих своїх співробітників. Працюючи, він увесь час мичав собі під ніс псальму “В рідний край”... але тактихо, щоб хтось не підслухав. У ці тяжкі часи переслідувань і гонень за віру треба було бути обережним. Для віруючих в Україні настали часи перших християн: гонення, муки, висилки...

Раптом грубий лист із старим значком опинився в руках Сидорчука. "Богові на небо", прочитав старий християнин і здригнувся. Він протер очі і знову подивився, не довіряючи старому зорові. "Богові на небо", прочитав у друге. Тоді озирнувся на обидва боки. Усі працювали, незвертаючи жодної уваги. Сидорчук непомітним рухом всунув листа в кишеню. "Якщо до Бога, то я маю право взяти цього листа", вирішив він.

Вернувшись пізніше вночі додому, Сидорчук разбудив свою віруючу дружину, вийняв листа й почав читати його жінці... Потім обоє стали навколошки й почали із слізми молитися за Петrusя, його хвору маму, засланого тата й за всю гонену, страждаочу в Україні Христову Церкву...

**

Уранці, коли Петрусъ весело роздмухував огонь у печі, а мати вже бадьорішими як учора голосом учила його, що треба робити, як раптом відчинились двері, і на порозі став високий чоловік із білою бородою.

— "Ось тобі перша відповідь на твого листа", сказав він, запитавши Петrusя про його прізвище, і поставив на стіл великий пакунок. Сидорчук не мав часу, бо спішив на службу; помолившись разом із хворою і з Петrusем, він пішов геть, сказавши, що ще буде відповідь.

— Що то за відповідь, і який лист? — запитала мати. Петрусъ мусів усе розповісти...

Над вечір прийшла жінка Сидорчукова і ще дві сестрі. Усі мали при собі "відповіді" на лист Петrusя: чого там тільки не було! І їжа, і одежа, і гроші... Господь відповів Петrusеві. Після радісної розмови й молитви сестри відійшли, заповідаючи в майбутньому поміч і опіку для вірних віруючих — Петrusя і його мами...

Увечорі в кімнатці було тепло й ясно. Був Святий Вечір. Петрусь, ситий і в теплі, сидів на ліжку біля мами і слухав її оповідання про народження Христа Спасителя у Вифлеємі. Його очі дивились у темне вікно, за яким ревла завірюха, а думки неслись на далеку північ, де на суворому відлюдному острові Білого моря страждав за Христа його тато. І Петрусь снував думки про те, що треба писати до Господа ще одного листа...

Л. Гасаненко

У СВЯТИЙ ВЕЧІР

Як я чекав їх, цих годин святкових,
В Господній вечір — хвиле золота! —
Коли зібрались у широкім колі
Уся сім'я, привітна і проста;
Коли так ясно пломеніли свічі
У світлій хаті і в душі моїй;
Коли так щиро я дивився в вічі.
Майбутній долі, сповнений надій!...
Тоді Свят-Вечір, як у Божім раї —
В своїй господі і в своїм гурті —
Не думав я, що є світи безкрай,
Шо хтось без рідних, хтось шука путі...
Не знав, не думав, що до сліз, до болю,
Хтось мучиться, хтось корота літа,
Шо десь комусь зима у сніжнім полі
Не тільки шлях, а й стежку заміта...
Тепер я знаю!... Доля хилить плечі,
Лукава доля — в вихорі доріг...
Ta вірю, вірю: знов у Святий Вечір
Переступлю свій батьківський поріг!
І знов збереться у широкім колі
Уся сім'я, привітна і проста!...
Як я чекаю цих годин святкових
В Господній вечір — хвиле золота!

Микола Щербак

БАГАТО

Багато зір було колись
На небі в Палестині,
Та тільки спогад про одну
Живе в людях донині.

Було не мало й пастухів,
Що в ніч святу не спали,
Але лиш купочка із них
У Бога ласку мали.

Було чимало мудреців
Тоді на цьому світі,
Але ж не всі вони були
З своїх гріхів обмиті.

Земля наповнена людьми,
Як мурашок їх всюди —
Але, чи всі вони тепер
Святі, спасені люди?

Спасених мало. І вони,
Як віфлеємська зоря
Нам сяють в темряві земній
Серед гріхів та горя,

Як ті блаженні пастухи
Ідуть на Божі ниви,
І чують ангольські з небес
Святі, чудові співи.

Як мудреці, вони несуть
Дари святі Христові,
І служать Богові ввесь час
В надії та любові.

Тож будьмо й ми, як пастухи,
Як мудреці, як зорі,
Як ті вогні, що світять всім
В життєвім грішнім морі.

РІЗДВЯНОІ НОЧІ

Біліє сніг гладеньким білим морем,
Блищить, мов вилитий увесь із скла;
Мерещиться в глибокім небі зорі,
Великий місяць виплив з-за села.

Стояв туман низенько над горою...
В окопах ранений Івась лежав;
Лежав в снігу з відбитою рукою
Й один з його друзів над ним стояв.

Він огорнув його в свою шинель,
Під голову соломи підложив,
Як рідний батько ласкою своєю,
Схиливсь над ним і ніжно обтулив.

Івась зідхтнув, а потім відкрив очі, —
Навколо ніч, далеко ще до дня...
Він знов, сьогодні, Різдвяної ночі,
Святкує десь уся його рідня.

На Україні десь і батько його й мати
Сумують там без сина на Різдво,
А може вже в руїнах рідна хата,
А може вже зруйноване село...

Гірка слюза скотилася на палатку,
Й до друга свого тихо він сказав:
“Як я умру, то прошу тебе, брате,
Щоб ти листа до мами написав.

І напиши від себе, я благаю,
Що я заснув в далекій стороні,
Що я із думкою про неї умираю
І мати хай не плаче по мені...

Все напиши... Я скінчив вже дорогу,
І хоч багато горя пережив,
За те на чужині повірив я у Бога,
І тут щасливим Бог мене зробив...”

Він замовчав, закрив глибокі очі,
А вітер над окопами із снігом пролітав;
І він святої, Різдвяної ночі
Про рідний край Івасеві співав.

Блимали в небі ясні, ясні зорі,
Дрімав високо місяць над селом...
І на чужих, засніжених просторах
Івась заснув спокійним вічним сном.

А ранком друзі його вже копали
Біля окопів яму у снігу,
Із смутком свого друга поховали
Вінка з соснини виплели йому.

Під голову поклали трохи сіна,
Щоб м'яко другові було лежать...
Батьки ж його в далекій Україні
Різдво без сина будуть святкувати.

Зійшло червоне сонце над горою,
Всім благовість звіщалася нова;
Купався світ в людській, невинній крові...
Був перший день Христового Різдва.

М. Подворняк

РІЗДВО

Прошивши плахту ночі в царство Ірода, зоря
Застрягла вістрям гострого меча у високості.
Даремно лютъ кипить і вогник поглядів ширя:
По всіх дворах убогих селищ --- хижі гости.
Даремний бунт усіх зусиль, щоб страх перебо-
роть

Царю у домі ветхому своєму —
Ще буде кров, дитяча чиста кров і мертвa плоть
Та вже нова зоря віщує ранок Віфлеєму.
У яслах кріпne дух. Росте й пливe у далечінь.
І чує ніч душі і серця --- прийшов Месія.
Радійте, спраглі істини! Над ним небес глибінь
І мати схилена, Марія.
Іскравки дня уже спалахують десь з-за долин,
Земля шамшить чіткіш, як передвістя урочисте
Ой, швидше б, швидше день — не тьми задуш-
ливий полин —
Твій день і нашого рятунку день, Ісусе Христе.

Петро Карпенко-Криниця

ЯЛІНКА

Біля хатини, де волхви Христа знайшли,
Три деревини — олива, ялина і пальма — росли.

І в ту ніч, як усі до хатини дарунки несли,
Олива і пальма веселі прийшли.

Олива з'явилася з дарами своїми,
Щоб вабить Дитину плодами злотими.

І пальма прийшла, щоб Христові служить,
Від спеки там листям Його захистить.

Одна лиш ялинка сумною стояла,
Нести що в дарунок Христові, гадала:

“Не маю нічого. Ой, горе мені!” —
І слізози закапали в неї рясні.

Ці слізози побачила зірка одна
І вміть щось сказала всім зіркам вона

І диво зробилося ментом одним,
Посипались зорі дощем вогняним.

В ялиночки вміть загорілись стрічки...
Це зорі горіли, неначе свічки...

Зелена, блискуча красуня прийшла
І в серці молитви Йому принесла...

Пішов з того часу із краю у край
В Різдво прикрашати ялинку звичай.

Олекса Кирій

НАШ СВІТ БОГ ПОЛЮБИВ

Наш грішний світ Бог полюбив,
За його викуп Сина дав,
Гріх на Голготі осудив,
Щоб грішник більше не страждав.

Наш грішний світ Бог полюбив,
Явив в Христі до нас любов,
Щоб кожен з нас любов'ю жив
І на землі не лилася кров.

Наш грішний світ Бог полюбив
І радість, щастя нам послав,
Щоб кожен в правді лиш ходив
І ближньому добра бажав.

Наш грішний світ Бог полюбив,
Щоб Бога ми могли любить;
У небо шлях нам проложив,
Щоб з Ним могли ми вічно жити.

I Тарасюк

ТЕМНА НІЧ

Темна Ніч покрила поле;
Вся земля давно вже спить...
А у яслах у вертепі
Пресвяте Дитя лежить.

Зоря ясна засвітила,
Здивувала пастухів,
Як почули вони з неба
Спів небесних голосів.

“На вишинах слава Богу,
А мир людям на землі...”
Ось до Нього вже приходять
Три зі сходу королі.

Мудреці дари принесли,
Ви ж несіть свої серця,
І над яслами з'єднайтесь,
І прославте всі Творця.

А хто з вас ще не спасений,
Скорше Господа проси:
О, Спасителю, сьогодні
Ти мене, молю, спаси!

Научи мене любити,
Твоє слово, Боже мій,
Щоб у моїм біднім серці
Панував лиш спокій Твій.

І щоб свідком я міг бути
На землі останок днів,
Аби радісний, щасливий
Я Тобі, Христе, служив..!

Н. Лук'янчук

ХРИСТОС РОДИВСЯ

Забудьте в серці горе чорне,
Беріть до рук весільні квіти,
Хай радість душу вам огорне —
Христос родився. Гей, славіте!
Христос родився! Чуєш, брате,
Замучений в ярмі при плузі?
Недармо ти в тюрмі з-за грati
Молився Правді, в'янув в тузі.
Не даром ти у чуда вірив,
Чекав на зорю з Віфлеєму
І тухою століття міряв,
Розкривши серце для приєму.
Христос родився! Слово Боже
Втілилося, живе між нами.
Яка ж нас сила переможе,
Як ми підем його слідами.
Як ми підем під омофором
Його неземної любови
З задивленим на сонце зором,
То хто накине нам окови?
Забудьмо в серці горе чорне,
Берім до рук весільні квіти,
Хай радість душу нам огорне —
Христос родився. Гей, славіте!

Петро Карманський

НЕ МАЛИ МІСЦЯ

Надійшло свято народження Христового. Запав вечір. Жінки пекли калачі та приготовляли святу вечерю; впорядковували дім і дітвору. Відголос церковних дзвонів пригадував, що незабаром треба буде перестати працювати, бо почнеться вроочиста Служба Божа. В багатьох домах, головно заможніших, видніють через замерзлі вікна різдвяні ялинки. Всюди було багато пильної роботи; все спішило, щоб якнайскоріш покінчти її.

Молода, бідно одягнена жінка, з дитиною на руках, ходила від хати до хати й шукала помочі та притулку, але всюди відносились до неї неохоче й непривітно. Одна господиня дала їй кусник калача, інша кусник хліба, але ні одна не хотіла дозволити їй переночувати в себе, та ще й з дитиною, яку вона носила в рядні на плечах. Бідна жінка перейшла так майже все село, і в кожнім домі почула коротке і тверде слово: "Не маємо місця!"

Сумно і безнадійно споглянула на решту хат, зідхнула глибоко, відгорнула з чола розвіяне волосся та приспішеним кроком вийшла з села. Супроводив її гомін дзвонів, що віщував по селі народження Того, для Котрого, також не знайшloся місця в ніякій людській господі.

На широкім полі ловів на неї вітер з недалеких гірських висот. У селі не відчувалося, що на полі заметіль. Місцями вже й стежку замело і коли б не кути каміння, годі було б пізнати дорогу. Мокрий сніг ліпився до старих чобіт, а замерзла під снігом слизька дорога чимраз більше утруднювала хід. Подорожній піт спливав з чола, а одночасно й холодний вітер пронизував її бідне вбрання. Знала, що надворі не може остатись та що кудись мусить

зайти, щоб огрітися, відпочити та не вмерти враз із дитиною.

З великим трудом вийшла жінка на самий верх гори і розглянулася; у всіх вікнах села було світло, церква була освітлена; долітав гомін людських голосів. Це люди повиходили з церкви та спішили додому, щоб засісти в теплих хатах до столів з доброю їжею. А вона тут сама з дитиною, сама одна на безлюдді! А вітер такий холодний!

Сльози великими краплями попливли з очей по запалих, блідих щоках покинutoї всіма і вигнаної в широкий світ жінки. Вона заломила руки: "Ох, мамо моя, мамусенько, як би ти бачила свою бідну сироту! Чому ти не взяла її з собою до гробу, щоб не потребувала жити в такій нужді?"

Аджеж і вона була донькою та ще й одиначкою добрих господарів. Родичі її, потребуючи помочі, прийняли до себе молодого хлопця, що став пізніше її чоловіком. Був гарний і, здавалося, порядний; усі завидували їй. Та на неїчастя походив з пияцької родини й унаслідив від них цей наліг. Поки жили батьки, то ще трохи стримувався, а як померли, то став так пити, що пропив геть усе й нарешті сам занедужав і вмер, заставляючи молоду вдовицю в довгах і з дитиною. Що мала робити? Не залишилось їй більш нічого, як іти в світ, шукати праці, та з дитиною ніхто не хотів брати її. Яка, мовляв, робітниця з дитиною! Траплялося часом, що їй дозволяли переночувати в коршмі. Що вона мусіла тоді витерпіти, які слова й прізвища мусіла вислухати!

"О, Боже, мій Боже! — зойкнула голосно. — Чи то вже назавжди так останеться? Чи поможе хто мені покинутій?"

Хлопчик збудився, підвів голівку й сказав: "Мамцю, холодно, ходім звідси, ходім спати."

— заспокоювала дитину, а сама щосили почала бігти в долину. Далеко було видно світельця. То напевно не село, а якісь розпорощені хати — там скорій дадуть нічліг... бодай у стайні. Зірвалася. “Маеш ось тут кусочек калача!” Ралтом спіткнулась і впала. Хотіла зірватися — не могла; хотіла крикнути, але не мала сили промовити слово. “Мушу гинути з дитиною — пролетіло їй через голову; потім обхопило почуття страху... страшна свідомість.

Коли відчинила очі, здавалося їй, що то був сон. Вона не могла зрозуміти, де вона, чи не в раю часом? Лежала вона в чистому ліжку, одягнена в чисту білизну, в теплій господарській хаті. Навпроти були вікна, між ними стіл, на якому були рештки вечері. За столом сидів молодий господар приємного вигляду; коло нього два малі хлопці, а поміж ними її власний хлопчина. При кінці стола сиділа молода, гарна господиня. Господар мав перед собою книжку і читав: “І положили Його в ясла, бо не було їм місця в гостинниці.”

Це її дивно порушило. Господар читав про когось, для котрого також не було місця на світі.

“Слухайте, діти,” — промовив господар, — “коли Син Божий, Ісус Христос, народився, люди на цілому світі не мали для Нього місця. Мама мусіла положити Його в яслах у стайні, між безсловесними створіннями. І по нині діється те саме. Христос прагне перебувати в людських серцях, та люди там не мають для Нього місця й замикають свої серця перед Ним. Діточки мої, ви відчиніть свої серденька перед Ним, та просіть Його, нехай Він, любий Спас, замешкає в них. Ось тепер надворі так холодно і хто знає, з перед кількох дверей відправили Його. Приклічте ж Його до себе, Він так любить Вас!

Він і мене і вашу маму знайшов і ми прийняли Його. То ж помолимося Йому."

Молода жінка бачила, як усі стали на коліна й молилися: родичі і діти; молився поміж ними і її хлопчина. Дякували вони Богові, що дав їм Сина Свого. Пригадала тоді, що вона ніколи ще не дякувала Богові, ба, навіть не думала про Нього! Вона Його не знала й не любила. Вона була на широкій стежці, що веде до погибелі. І тому було їй так дуже тяжко на серці. На світі не мала нікого, а Бог був її чужий.

Тимчасом родина закінчила молитву. Господиня повкладала всіх трьох хлопчиків до спання, накрила та всіх таки поцілуvala. Щойно тоді зауважили, що вона не спить. Розпитали її, чи відпочила, чи не чує болю! Господиня зараз побігла до кухні і принесла зоставлену для неї святу вечерю. Частували її всім і то так, сердечно, як найкращого гостя. Любов тих добрих людей зворушила її серце, ще більше переконала її, що і Бог є дуже добрій! Коли вона хотіла дякувати, господар рішучо відхилив її подяку і сказав: "Богу дякуй, бідна жінко! Я знайшов тебе з дитиною в рові, взяв на сані та й привіз додому. То ж прийняли ми вас, не наче самого Господа Ісуса."

Молода господиня тихо плакала, а господар далі говорив: "Був і я вже на дорозі погибелі, та Господь завернув мене з неї. Мое сърце було наче стайня: гидке і повне нечистоти. Я почав кликати Господа і Він увійшов в нього, простив мої гріхи, вилікував з п'янства й очистив. І тепер я щасливий!"

"А чи захотів би Він увійти і в мое серце?" — запитала жінка.

"Чому ж би ні? Тільки проси Його! Він стукає в кожні двері, бо бажає, щоб усі спаслись," сказав господар.

Знову молилися і врятована жінка віддала своє серце Спасителеві.

Потім бесідували про майбутність врятованої й постановили, що вона зостанеться у них до літа, а там Бог покаже, що робити. Після всього всі пішли спати щасливими, та найбільш щасливою почувалася подвійно, навіть потрійно врятована жінка. Аджеж вона була врятована від тілесної смерти, від духовної погибелі й від скрайньої нужди. О, яке ж то було щасливе для неї Різдво! Як же широко відкрила вона серце для народженого Спасителя!

А ти, мій друже, чи прийняв вже Його в своє серце? Чи, може, в тебе ще нема для Нього місця? Знай, що коли ти Йому не даси місця в себе, то й Він не дасть тобі місця на небі. Тому, прийми Його тепер, навстіж відчини своє серце.

ЗОРЯ ЗІЙШЛА

Зоря зійшла на гори й доли,
Як Ти прийшов на землю, Христе,
І розтлілось ясно, як ніколи,
Ї проміння золотисте.
І всі питалися в просонні:
Чому на небі путь огненна —
І грають арфи невгомонні
І дрижить в основах вся вселенна?
...І візали вже, що Ти на муки,
На бій з неправдою вродився
І — вже за меч хапались дуки
І — лиш пастух тобі вклонився.
І бій настав — як лиш на лаві
Засів Ти у Синедріоні...
І Юда... І Пилат лукавий...
І — хрест... І кров... на Твоїм лоні...
Та — хоч пекла з тернів корона,
І Тебе зневажили і вбили —
То Ти на страх їм встав з могили
І хрест Твій поконав Нерона!

Микола Матвій - Мельник.

НЕМА МІСЦЯ...

Тиха ніч над землею спочила,
Віфлеєм вже заснув мертвим сном;
Чорні тіні всю вулицю вкрили...
Йосип змучений став під вікном
І стучить безнадійно й благає:
“О, впустіть бідну жінку на ніч...
Вона хвора і вже знемагає...
Приключилася така з нею річ...
Ось сидить на дорозі сама...”
Чує відповідь: “Місця нема...”

Знов іде він до дальшої хати,
Знов терпляче у двері стучить....
“О, впустіть нас переночувати...”
Але тихо.... темрява мовчить....
“Ми ідемо з далекого краю
І підбились в дорозі тяжкій;
Від утоми я майже вмираю...
Дайте місце дружині моїй...
Вона змерзла... вже ніч і зима...”
...Знову чує він: “Місця нема...”

Так до півночі Йосип просився,
І ніхто їх на ніч не впустив...
Подорожній до краю стомився
І нарешті знайшов... бідний хлів...
Так і в наші дні люди не хочуть
Свого Спаса впустити в серця,
І відводять від Господа очі,
Й відрікаються Бога Отця;
У них відповідь все та сама —
... що для Господа... Місця нема...

О, прийде час страшний для людей,
Час останнього Божого суду,
Час відради для Божих дітей,
Що для грішників карою буде.
Усі вірні ввійдуть в тихий рай,
А всі грішні залишаться долі;
Їх обхопить розпук — відчай,

І пекельні обіймуть їх болі;
І стучатимуть в двері вузькі,
Що провадять до раю, за хмари,
І впустити проситимуть їх,
І спасти від пекельного жару...
І здрігнеться у відповідь їхня тюрма:
...Христос скаже їм: "Місця нема..!"

Л. Жабко-Потапович

ЛЮТУЄ ІРОД

Ой, дзвонять дзвони, грають дзвони,
Палає досвітня зоря —
Дрижить земля, шумлять моря
І лине спів понад кордони.

— "Христос Рождається!" — "Славіте!"
Покиньте гнів, що п'є вам кров!
Нехай до ваших хат любов
Прийде й зорею вам засвітить!

Нехай за стіл посполу сяде
Братерська сила серед вас:
Бо йде на нас тривоги час
І треба єдності в громаді...!

Лютує Ірод — кат червоний
І ллеться вже рікою кров
І в Києві заглухли дзвони —
Лиш брязкіт чути з під оков...

Злягла важка, страшна година,
Прагнуть в нас очі і уста:
Жажде Месії Україна, —
Свого рожденного Христа!

Микола Матвій

НА ВТЕЧІ

Із Назарету, з рідної хати,
Через безкраї піски пустині
І днем і ніччю прийшлося тікати
Аж до Єгипту святій родині.
Гірка й важка це була дорога,
У жар, у спеку, раз-враз пісками...
Шляхи незнані, ніде нікого,
Щоб змилосердивсь над втікачами.
І дав їм захист. Нераз бувало,
Що ночувати серед пустині,
Де розбішаків, звірюк чимало,
Прийшлося Божій, святій родині.
Та їх держалась та ціль висока,
Щоб рятувати Божого Сина...
Тож не спускала цілі із ока
Й все перебула свята родина.
Віки минули... та сама доля,
Що гнала з хати святу родину
У чужі землі, на чужі поля,
Кинула й наших в важку годину.
О, любий брате, за колядою
Згадай усіх тих, що на чужині,
Без кута, хати, у неспокою,
У небезпеці, у блуканині.

КОЛИ СТУКНЕ СВЯТ-ВЕЧІР У ДВЕРІ

З ким нині сядуть до вечері
Дівчата, вдови, матері,
Коли стукне Свят-Вечір у двері
І зорі засяють вгорі?
Хто заспіває нині в хаті?
Кому бажатимуть батьки,
Коли крізь верби росохаті
На них глядітимуть зірки?
В котрім вікні, або над тином
Не будуть плакать матері

За батьком, за дочкою, сином,
Аж до світанку, до зорі?

Хто буде в ніч оцю радіти?
З котрій сім'ї, в котрім селі
Не будуть пусткою глядіти
Місця порожні при столі?

Гей, де в цю ніч могутнім дзвоном
Безжурна, шира молода,
Зіллеться з синім небосклоном
Святовечірня коляда?

З ким до вечері нині сядуть
Дівчата, вдови, матері,
І з ким колядувати будуть
Аж до світанку, до зорі?...

Б. Бора

РІЗДВЯНОІ НОЧІ •

Кожного Свят-Вечора, як тільки над містом запалювалися перші зорі Іван Остапенко складав до невеличкої валізки духовну літературу, насипав до маленьких паперових торбинок цукерків, сідав до трамваю і їхав далеко за місто, де нерівним рядком стояли, прикриті снігом, дерев'яні бараки. В тих бараках мешкало найбідніше населення міста і тому Остапенко щороку відвідував цю дільницю; заходив доожної хати, роздавав дітям скромні подарунки, бажав цим бідним людям щасливих свят, оповідав їм про народженого Христа. Хоч за кілька літ його щирої праці ні одна душа з цієї дільниці не була в його церкві, ніхто там не навернувся до Бога, Іван Остапенко цим не зневірявся. Він знов свій обов'язок сіяти Слово Боже, а все інше — не його діло.

Сьогодні він також збирався в знайому свою путь. Стояв якусь хвилину біля вікна і

Задумано дивився на далеке зоряне небо. Помолився широко в душі й відчув, що сьогодні йому на серці особливо так погідно, так приемно. П'ятий рік він уже працює в цьому великому місті і за цей час Господь його ряснно благословив... Якраз такого ось різдвяного вечора він прибув сюди зо школи... Давно це здається було, хоч тільки п'ять років...

Остапенко зачинив за собою двері кімнати вийшов надвір. Холодний вітер дмухнув йому в обличчя, шарпнув сердито за поли плаща і шугнув за ріг дому. Весела дітвора бігала між деревами, бавилася м'яким снігом, весело гомоніла. Здалека доносився голос дзвона. Свят-Вечір...

Остапенко проходив засніженими вулицями міста, минав ясно освітлені вікна домів, вистави багатих крамниць, а потім всів до трачуваю й поїхав майже через усе місто. Сніг скрипів під ногами, насилився до черевик, а перед ним лежала ще досить далека дорога. Остапенку ми-нув станцію, повернув направо й побачив недалеко дороги старого дерев'яного будинка. Він пригадував собі, що колись там складали вугілля, але тепер там хтось мешкав, бо крізь маленьке віконце пробивалося пасмо блідого світла. Проповідник підійшов до дверей і постукав. Йому ніхто не відповів. Постукав ще раз. За дверима почувся тихий невиразний голос. Проповідник увійшов до середини. Зачинив за собою двері і став біля порога, мов прив'язаний до одвірка. Перед ним стояв старий, дерев'яний стіл, біля столу поломаний ослін, а під стіною, на купі брудної соломи, лежала людина. Біля неї близька маленька лямпа, стояла порожня чашка і шматок недоїдженого чорного хліба. По кімнаті розносився неприємний запах цвілі й диму. Людина на соломі заворушилася, піднесла голову й подивилася до порога. Іван поступився до столу.

— Добрий вечір! — сказав він якимсь непевним голосом.

Але йому ніхто не відповів. Людина на соломі заворушилася знову, потім обернулася головою до Івана, простягнула худу руку до порожньої чашки і прошепотіла:

— Подайте мені, прошу, води... Мене знову так сильно пече...

Бліде світло лампи падало на солому й освітлювало там заросле обличчя мужчини. Те обличчя дивилося тепер байдужими очима на Івана, а рука простягнулася до чашки й так лежала нерухомо на соломі. Проповідник положив свою валізку на ослін і підійшов до незнайомого мужчини.

— Ви хворі? — спитався.

Незнайомий кивнув головою, але нічого не відповів. Проповідник негайно скинув з себе плаща, зігнувся на солому і взяв незнайомого за руку.

— Так, ви хворі!... — сказав він. — Але як же ви тут опинилися і хто ви такий? Вас негайно треба забрати до лікарні... Чи маєте тут у місті когось зо своїх, якусь родину?...

Хворий піdnіс голову, подивився сумним поглядом на Івана і тихо сказав:

— Так, я маю знайомих і маю родичів, але вони про мене і чути не захочуть. Тут у місті є мій батько, мати, але багато років тому я їх залишив і зробив їм багато зла, спричинив їм чимало горя. Вони тепер не знають, де я... О, то вже давно було... Тепер можу сказати, що я нікого не маю... Нікому я непротрібний...

Хворий втомився, замовк, але за хвилину знову зоговорив:

— Але коли б ви, пане, могли побачити моого тата, то скажіть йому, щоб простиш мені

все, бо я знаю, що я був недобрий син... Недобрий я був... Ось тут адреса моого батька.

Він вийняв з під подушки маленький клацтик паперу і подав проповідникові. Після цього обернувся до стіни і закрив обличчя руками.

Остапенко дістав з валізки кілька булок, положив біля хворого і почав поспішно вдягатися. Потім щільно обтулив хворого накриттям, поправив йому під головою солому і вибіг надвір. Ясне небо засіялося зорями, всміхалося ніжністю різдвяної ночі. Проповідник біг дірогою назад до міста. Вітер шарпав його за поли, кусав за вуха, але він на це не зважав, а все біг і біг. Ось уже видно широку вулицю і довгого трамвая, що повертає на звороті. Трохи далі великі вікна церкви, залиті ясним світлом. Чути приємні звуки органу і слова знайомої пісні: "Тиха ніч, дивна ніч" — пролітає крізь відхилені двері на вулицю.

Ще кілька хвилин й Іван стояв під дверима гарного дому в самому центрі міста. Підійшов під двері, постояв хвилину, а потім постукав. Почулися кроки, відчинилися двері і він побачив перед собою гарно одягнутого старшого вже чоловіка.

— Вибачте, пане, що турбую вас сьогоднішнього вечора, але в мене до вас дуже важлива справа. Чи ви господар цього дому? — сказав Іван.

— Так, — відповів старший чоловік. — Прошу до середини... Прошу сісти... Чим можу вам служити?

— Я прийшов до вас від вашого сина, — почав Іван. — Від вашого Володимира...

Обличчя господаря зблідло, а потім побагровіло. Він люто подивився на Івана і цей замовк. Але після короткої перерви знову почав:

— Я прийшов сказати вам, що ваш син Володимир...

— Нема в мене сина! — гостро перебив його господар. — І коли ви може його приятель, то вийдіть з хати... Це все... У мене нема сина...

Проповідник зніяковів. Він бачив, що обличчя господаря то блідо то червоніло, руки його почали дрижати, і він взяв за клямку дверей, показуючи, що їх розмова скінчена. Іван поступився назад.

— Я зараз вийду, шановний добродію, але я виконав свій обов'язок і сказав вам, що ваш син сьогоднішнього різдвяного вечора вмирає за містом в якісь дерев'яній шопі... Несподівано я знайшов його там, і він просив сказати вам, що він був недобрий син і перед смертю хоче, щоб ви простили йому... Це все, що я хотів вам сказати... Я тільки виконав його прохання...

Господар мовчав. Дивився на долівку й Іван бачив, як уста його здригнулися, мов від сильного болю. Він опустився на крісло і підпер рукою зажурену голову.

— Так, пане, вмирає. Ось я тільки що від нього прибув сюди... Йому потрібна негайна поміч. Він лежить у бруді, в холоді й голоді, забутий всіма, опущений...

Господар підвівся, підійшов до Івана, взяв його за плече, дивився в обличчя, але не міг промовити слова. Потім сказав:

— Не знаю я вас, молодий чоловіче, і ви не знаєте мене. Тому й не знаєте, скільки горя вніс у нашу хату наш син Володимир. Один Бог тільки знає... Два роки тому відійшла зо світа наша мама, я ось без пори посивів, а це все через Володимира. Тому я й кажу, що нема в мене сина... Може й гостро сказав. Пробачте... Болить мене серце за нього... Таки ж

він мій син... Любив колись я його, а він мене... Давно це було... Мій Володимир...

Він пустив плече проповідника і сів на крісло, схилившись на стіл.

— Розумію вас, пане, розумію, — потішав господаря проповідник. — Ви зазнали багато кривди від вашого сина, але він надалі таки залишається вашим сином. Простіть йому... Бог нам усім прощає найбільші гріхи. Він послав на цей світ Свого Сина Ісуса Христа, віддав Його на смерть за наші гріхи... Він любить нас, Він прощає нам...

Господар протер очі, підвівся з крісла і почав скоро вдягатися.

За кільканадцять хвилин проповідник з господарем були далеко за містом. Сані просувалися глибоким сніgom, зробили кілька зворотів і затрималися перед засніженим дерев'яним будинком на полі. Проповідник відчинив двері, ввійшов до середини, а за ним увійшов господар. Хворий лежав у куті на соломі. Почекувши скрип дверей, піdnіс голову:

— Ви може були в моого тата? — спитав слабим голосом.

Проповідник хотів щось сказати, але не встиг, бо в тій хвилині батько кинувся на содому, схопив хворого обома руками і голосно крикнув:

— Сину!

— Тату!... Таатууу! ...

Батько горнув до грудей знайденого сина, ціluвав його заросле обличчя і ридав-ридав. Володимир обійняв за шию батька і лише одне слово було чути з його зболілих грудей:

— Тату!...

Потім проповідник з батьком помогли хворому встати, вдягнули його в привезену батьком одежду і вивели до саней. За хвилину сані пливли глибоким сніgom в напрямку міста, а

проповідник ще вернувся до будинку, згасив лямпу, взяв свою валізку і вийшов надвір. Він довго стояв біля будинку, скинув шапку, підніс очі до зоряного неба і молився. Молився за Володимира, за його батька і за всіх бідних людей, яких ось тепер ще мав відвідати в бараках. Довкола нього стояла ясна тиха ніч. Різдвяна ніч. Недалеке місто світило вогнями.

Проповідник зідхнув, стиснув під рукою валізку і пішов сніgom в напрямку бараків. На серці його так було погідно, як і на небі. Там світила також ясна зоря віри Христової.

Цієї зими Володимир виздоровів. Разом з батьком навернулися до Господа й обидва стали найближчими приятелями Іван Остапенка.

Бог вислухав різдвяну молитву проповідника.

М. Подворняк

ЧЕКАЄ МАТИ

В погаслій печі ще спалахкує жар...
На вишитий хмелем рушник
Поставила мати кутю та узвар, —
Грушевий узвар запашний.

Завішує двері смуглясте рядно,
У сінях замерзла вода;
Наскрізь обросло білим мохом вікно,
Тремтить в ньому зірка бліда.

Вслухається мати — не єсть і не спить —
У плач заметлі тужний, —
Чи клямка не брязне, чи сніг не рипить —
Чи син не їде з чужини...

Невже ж на Свят-Вечір він знов не прийде,
Єдиний, улюблений син?...
І тулиль сорочечку все до грудей,
Яку ще маленьким носив.

Відставила в мисці для сина куті,
А серце шепнуло: "Іди!" —
Пішла... Виглядає... Стойть на путь;
А сніг замітає сліди.

Ганна Черінь

ПОРА ВЖЕ!..

Пора вже, прокиньтесь знедолені люди,
Пора довгождана настала!
Хай скотиться з серця невіри облуда,
Нам зіронька щастя засяла.

В хліві на соломі вродився Спаситель,
Спаситель і Бог Він всесвіту.
Всесильний і Дивний, Предвічний, Учитель,
У бідних Він яслах сповитий.

Під небом великії ангольські хори
Чудову пісню співали,
Небесні співи лунали в просторах,
Землі вони спокій звіщали.

І ті, що гляділи в ту пору отари,
Почули акорди небесні.
Покинули все і пішли вони зараз
Побачить Дитину чудесну.

Вклонились Ісусу і дуже зраділи,
І знов до отари спішили.
Також мудреці — астрономи зо сходу
Поклін свій Дитині зложили.

Вкраїнський народе! Не будь ти байдужим,
Кується твоя нині доля.
Яселя не минай ти, хоч кров у калюжах...
Вчуй ангольську пісню про волю!

Іл. Тарасюк

РІЗДВО ХРИСТОВЕ

В одному великому селі Швайцарії жив старий жебрак. Він був самітний, бо жив сиротою змалку. Усе своє життя він прослужив у людей і, тому, що у нього був неприємний характер, він усе переходив з місця на місце. Ніхто до нього не прихилявся, і він нікого не любив. І тепер, коли старість зробила його нездібним до праці, він жив самітний у напівзруйнованій хаті, як старий ведмідь у своїй барлозі. Ніхто ніколи не відвідував його, бо кожному гайдко було вступити до його брудного, смердячого помешкання; та він і сам цього не бажав і злісно бубонів на кожного, хто насмілювався порушити його спокій.

Хлопці намагалися його роздратувати: підбігали юрбами до самої хатини і починали кричати й стукотіти так, що бідний жебрак вискачував, як розлючений ведмідь, і загрожував збиточникам грубим, гудзоватим кілком, або страшенно лаявся й заклинався.

Якось у зимі школярі бавилися снігом: одні качали снігові баби, другі котили з гори снігові кульки, які, котячись вдолину, обліплювалися снігом і виростали у величезні кулі.

Один хлопчик гукнув: "Давайте, скотимо таку кулю до хати старого!" Усі залюбки погодилися і зараз взялися до діла. Скотили кулю, і вона, все збільшуясь, покотилася до хатини, яка ледве виглядала з-під снігу.

Напівглухий жебрак нічого не чує, він спокійно сидить біля багаття і курить люльку.

Ралтом уся хата хитнулася. Переляканий старець кинувся до дверей. Відчинивши двері, він побачив величезну снігову бабу, яка гепнулася об двері, що розбилися, і коли старець іх

відтворив, сніг посыпався до хати.

Хлопчики чкурунули, як горобці, на всі боки, і здалека дивилися на розлюченого старця. Він просто задихувався від гніву і, загрожуючи кулаками, лементував і лаявся.

Пізнавши декого із збиточників, він кричав особливо до них: "Чекай-но, такий ти сякий! Я вам задам, поганці...!"

Довгий час після того випадку школярі боялися зближуватися до тієї хати зо страху, сподіваючись пімсти жебрака.

Та проминуло декілька поків, і всі неначе забули про ту пригоду: діти виростали, а старець зовсім піду pav на силах.

За лекілька dniv перед Різдвом на одному євангельському Богослуженні хтось запропонував обійти всіх самітних старців з запаленою ялинкою, щоб потішити їх піснями любови й маленькими подарунками. Усі погодилися і на святий вечір здивовані й зраділі старці радісно приймали любих гостей. Але, коли молодь заговорила про "ведмедя", усі почали відмовлятися: "Він нас не прийме, та ще й вилає й поб'є!" Але один із старших юнаків рішуче сказав: "Я піду! Я мушу свій злий учинок, який я зробив ще колись маленьким, направити; як старий вибачить мене, то я радісно проведу свято Різдва. Сумління мучить мене вже давно. Адже Господь народився для того, щоб врятувати і цього нещасного старця, а ми своєю жорстокістю тільки зробимо його серце запеклим і може відсунемо його від Бога."

Усі слухали улюбленого товариша; дехто пригадав собі, що й він брав участь у цьому злому ділі — і всі побажали піти з товаришем. Після хвилевого вагання уся юрба молоді вирушила до хатини жебрака. Ніч була така тиха, що свічки не гасли на дворі. Коли старець почув стук у двері і відчинив їх, то вогні ялинки заслі-

пили його. Він прикрив очі рукою й, розглядаючи юнаків, сердито пробуркотів:

— Ви пошо сюди прийшли, поганці? ”

Дехто хотів вже втікати, але старший юнак лагідно відповів:

— Нині Різдво Христове і ми прийшли по-здоровити вас і принести подарунки. Не лякайтесь нас!

— Лякатися...? ... мені вас лякатися? Геть звідси зараз же, бо ...

— Ми сказали вам, що сьогодні Різдво Христове, — ще лагідніше сказав юнак: — навіщо ж женете нас? Ось ми принесли вам подарунки, пустіть нас до хати.

Старець, не спускаючи з хлопців очей, почав поволі посуватися назад; червоні його очі блищають, беззубі вуста третміти від злоби. Дехто боявся спочатку, але старший юнак запровадив їх до хати, а сам почав лаштувати хлопців до співу.

Раптом жебрак зірвався з місця; його руки затремтіли, з очей неначе блискавки сипалися, а вуста сичали! Він у юнакові пізнав одного з своїх мучителів, і пригода з сніговою бабою повторилася в його пам'яті... З усього розмаху він ударив юнака по щоці. Перелякані хлопці кинулися до дверей, але юнак зупинив їх.

— Я заробив цього ляласа, — сказав юнак: це полегшило й мене і старого. Залишімось й заспіваймо радісно чудові слова любови.

Він подав знак рукою і чисті молоді голоси заспівали різдвяну пісню.

Старець сів мовчки і слухав, іноді крадькома кидаючи погляди на побитого юнака, у котрого хоч і горіло лице, але очі блищають радісним світлом. Коли скінчився спів, старець простяг йому руку і пробуркотів:

— Ну, гаразд! ... видко було, що він ще щось хоче сказати, але слова не виходили з його горлянки.

Юнак стиснув його руку й тихо сказав:

— Я заробив ще гірше від цього... Пробачте мені!

— Гаразд, — повторив старець, і при свіtlі гаснучих свічок хлопці побачили слози, що котилися рясно по обличчі жебрака. Затримавши віддих, усі приступили до старця, мовчки стиснули його руку і мовчазно подали йому свої подарунки.

Старий піднісся, щоб зачинити за ними двері, і коли один хлопець сказав йому, що вони й завтра вступлять до нього, він хитнув головою й тихо зачинив двері...

Злобу було переможено любов'ю! Христос не дармо народився для цієї молоді!

Чи зрозуміли ви, мої любі приятелі? То ж поміркуйте кожен над тим, як би віддячитися Богові за великий дар Сина Його Ісуса Христа!

Пер. Олена Єрмолинська

ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ!

Христос Рождається! Радійте, люди!
Над темним світом світиться зоря!
Хто жив, — спіши оглянути Боже чудо, —
Несіть дари для славного Царя!

Христос Рождається! Вставайте браття!
Новину славну змореним несіть!
Здіймає Бог з людей гріхів прокляття
І щастям неба хоче наділити.

Христос Рождається! Виходь з могили!
Скидай кайдани ворога міцні!
І Богові віддай останні сили,
Йому віддай усі найкращі дні.

Христос Рождається! Прийми Святого
В своє нутро, мій люде дорогий!
Засяє слава щастя неземного
І дасть спокій Спаситель Всеблагий.

С. Бичковський

НАРОДЖЕННЯ

Вечір. Сонце давно зайшло за сивий обрій, залишаючи на небі червоні смуги зарева. Ліс співав свою вечірню пісню, а земля спокійно спала під килимом снігу. Маленьке село розкинулося під самою горою. Влітку тут було гамірно й весело. Співали пташки, а сади хвилювалися морем зелені. Тепер все змінилося. Замовкли пташки, і річка біля школи покрилася грубими кригами льоду. Лише кілька ялинок над дорогою зберігали свою свіжість, шепочучи щось своїм зеленим віттям. Тією дорогою йшов утомлений дідусь, опираючись на кострубату палицю. На ньому приношена кожушина і велика тепла шапка. Коли він підійшов до самого села, на дворі починало темніти. Дідусь став на дорозі й задумано дивився на недалеке село. Покриті снігом хати дрімали в перших сутінках вечора, а над ними підносилися догори пасми сивого диму. Дідусь постояв хвилинку і пішов до села. Сьогодні він думав зробити багато більше дороги, але не вдалося. Не ті роки, що колись, і не та сила. Тепер уже пізно, мороз, і минати село небезпечно. Тому вирішив десь у селі переноочувати.

Коли ввійшов до села, повернув на перше подвір'я і постукав до брами. За брамою почувся голос собаки. Потім вийшов господар у довгому кожусі, в сивих валянках.

— Ви чого потребуєте, діду? — запитався голосно і ніби сердито.

Хотів би просити вас, господарю, щоб дозволили мені в себе переночувати, — відповів несміливо старець. — Опинився в дорозі й досить утомився. Чимало сьогодні пройшов... А тут і ніч, мороз...

Старець ще хотів щось сказати, але господар різко перебив:

— А що ви думаете, що в мене захожий дім чи цю? Над дорогою хата і всі пхаються сюди. От ідіть далі в село, зайдіть до старости й нехай він дає вам кватиру. Спокою немає навіть у свята... Нещастя...

Господар зачинив браму, а старець залишився на вулиці. Витер рукавом слізки, які витискає мороз і помандрували далі.

Минав брами заможних дворів, але ніде вже не мав охоти проситися на ніч. Аж тепер він згадав, що сьогодні Свят-Вечір, кожна родина сидить разом біля своєго стола і ніяково йому, чужій і незнаній людині порушувати родинний спокій. Тому йшов поволі селом. Біля церкви звернув на одне подвір'я і вирішив ще тут попроситися. Господар саме напував худобу. Побачивши старця в воротях, він поставив відро і пустився до воріт. І не успів дідусь проговорити слова, як господар скоро заперечив:

— Я з охотою прийняв би вас, але діти приїхали на свята додому, в мене ж тільки одна хата, а вам таки найкраще звернутися до старости. Він живе на другому кінці села... Будете йти біля кооперативи, потім наліво, а там далі вам хтось покаже... Спитаєте, де старостів двір...

Старець низько похилив голову і пішов на вулицю. Так він дійшов аж до кінця села. Остання хата стояла на горбочку, а в маленьких вікнах блистало вже світло. Дідусь бажав зайти ще сюди, постукати до дверей, але нараз при-

гадав собі, що десь тут недалеко села, на хуторі колись жив давній його приятель Гапон, з яким вони колись разом були у війську, в одному полку і в одній роті. Потім працювали разом далеко в місті і були собі дуже близькі. Пригадавши це, старець, поставив коміра, насунув на вуха башлика, тісніше підперезав кожушину й пішов за село. Навколо нього тягнулося безмежне снігове море, а холодний вітер підував його кожушину, шарпав за поли і кусав за бороду. Незабаром згасли далекі світла села. Було тільки поле, сніг і старенький дідусь, що опирався палицею і йшов поволі засніженою дорогою. Сніг падав йому на шапку, на плечі, засипав сліди. В голові дідуся снувалися думки. Свят-Вечір. Різдвяна ніч. Як то добре цього вечора сидіти при теплій печі, при столі, в хаті й разом з людьми святкувати це свято. Як то добре...

Дідусь віддався докучливим думкам, згадав минулі літа, буйну свою молодість. Ніколи він не сподівався, що на старість не буде мати де прихилити своєї голови, буде всіма забутий, опущений. Пристанув на хвилину, потер полою кожуха чоло і пішов далі. Оглянувся навколо, але окрім снігу нічого більше не бачив. Почав шукати в глибокому сніговій дорозі, щоб не зблудити.

За хвилину втомлений його зір спочив на чорних плямах, що видніли праворуч дороги. Був це ніби ліс, ніби якийсь хутір. Старому привидилося, що там блисло світло. Він зійшов з дороги і, копаючись в глибокому сніговій, пішов туди. За якийсь час старець опинився між густими кущами ліщини, між якими стояла стара солом'яна хата. В маленькому вікні блистало світло. Старець підійшов під двері й голосно постукав. За дверима почулися чиєсь кроки. На порозі став незнайомий господар.

— Добрий вечір, Гапоне, — сказав старець,

підступаючи до порога.

Господар пізнав голос старця.

— Калістране, а ти де тут взявся?... Ходи ж до хати, ходи... А то що, чудо якесь?...

Господар узяв дідуся за руку й допоміг переступити поріг. В сінях поцілувалися в темряві, а потім увійшли до хати. Дідусь скинув з плечей торбу і башлика. При світлі лампи давні приятелі придивилися до себе й побачили, що вони змінилися, постаріли, змарнувалися. Гапон ще тримався краще, але Калістран зовсім піддався. Волосся біле, ніби сніг, обличчя пооране зморщками важких переживань. Він тепер сидів біля накритого сіном столу й уважно розглядався по хаті. Відразу побачив тут якусь зміну від того часу, коли перед восьми роками тут був, але не смів нічого Гапона питати.

— Кажи, Калістране, кажи, як же ти тут з'явився? Але й змінився ти, худий, сивий... Ось бери вареники, капусту. Споживай, а потім будемо говорити. Їж... У мене, слава Богу, є. Принесли люди з села... Бачу, що ти втомлений...

Калістран присунувся ближче до столу, на-
клав до миски куті, перехрестився й почав істи. — Ів і розмовляв зо своїм приятелем, розпитував його про все. І аж тепер довідався від Гапона, що п'ять років тому померла його дружина, минулого року при дорозі земля забила сина і він сам залишився. Живе ось так на безлюдному хуторі, але почувається тут щасливим і задоволеним. Свого поля не обробляє, віддав в оренду, але пильнує громадського лісу, що простягнувся недалеко хутора. І полюбив він свою працю, полюбив оцей ліс і звідси нікуди не думає йти. Своя хата, сад, а люди з села дбають про нього, приносять йому все, що треба.

Калістран слухав, а потім таки не видержав і спітався:

— А що це в тебе за напис на стіні? Бачу, що ти вже й читати вмієш, бо книжка лежить на столі. То добре, але я так і залишився темним, неграмотним...

— Про це будемо потім говорити, а тепер їж, підкріпляйся й грійся, — відповів господар.

— Маємо час, бо ж ти в мене будеш усі свята...

А може й далі будеш, аж до весни, може й назавжди. Ти ж самотній, всеодно не маєш куди йти, а тут будемо разом жити... Так... Ну, їж, їж... Бери, це пироги, з грушок.

Коли Калістран повечеряв, Гапон присів біля нього і присунув до себе книжку, що лежала на столі.

— Тепер прочитаю тобі оцей текст на стіні, — сказав. — Там написано так: Не бйся, тільки віруй! Це зо Слова Божого, з Біблії. Ти чув коли про Біблію?

— Чув, але ще не бачив.

— То дивись, оце і є Біблія. Свята Божа книга... Тут виложена дорога нашого спасіння.

Калістран здивовано подивився на Гапона і торкнувся рукою книжки. Відкрив обгортку і знову закрив.

— Ах, всеодно я сліпий, — промовив, — нічого тут не бачу. Колись у моого батька була слов'янська Євангелія. Приніс, як ходив до Києва... Але Біблії не було. О, я чув про Біблію. Кажуть, що це свята і найстарша книга на світі й немає такої людини, щоб її всю перечитала.

Двох давніх приятелів посідали над недойденою кутею, поклали руки на сіно й розмовляли. Тепер Калістран навіть не відповідав, а все говорив Гапон. В Калістронових очах він був тепер таким великим і розумним, як ніхто інший. Уміє ж він читати і навіть має Біблію. Це ж не що-будь... Який він мудрий той Гапон. Ось він відчиняє велику книгу, кладе свого чорного

порепаного пальця на сторінку, щось думає, ніби набирається сили, а потім читає по-нашому, по-українськи. І для Калістрана чомусь так дивно, незрозуміло. Чи ж то може бути, щоб така свята книга була написана по-нашому?... Він ще такого не чув ніколи.

А Гапон, дочитавши до кінця, перекинув ще одну сторінку і читав далі:

— А в тій стороні були пастухи, що пильнували на полі, й нічної пори вартували отару свою. Аж ось ангол Господній з'явився коло них, і слава Господня осяяла їх. І вони перестрашились страхом великим Та ангол промовив до них: "Не лякайтесь, бо я ось благовіщу вам радість велику, що станеться людям усім. Бо сьогодні в Давидовім місті народився для вас Спаситель, що Він Христос Господь..."

Гапон закрив Біблію, але Калістран узяв його за руку і просив:

— Нащо ж ти, Гапоне, закрив? Читай, читай далі. Я ще ніколи такого нечув. Читай...

— Почекай, я буду читати, тільки хочу тобі дещо пояснити. Ось чуєш, народився Спаситель, що Він є Христос Господь. Це слово на сьогодні, на Різдво. Всі люди його святкують, але не всі знають його значення. А це ж день, коли Христос народився для того, щоб спасти людину з гріхів, прийняти її до Себе, примирити людей з Богом, з Отцем. Тому Христос і є Спасителем, бо в іншому місці написано, ось слухай, дивися... І вона вродить Сина, ти ж даси Йому імення Ісус, бо спасе Він людей Своїх від їхніх гріхів... Бач, Калістране, тому ѹ Христос називається Спасителем. Він і тебе хоче спасти від твоїх гріхів, хоче все тобі простити... Так, Калістране, Він усім прощає гріхи, хто до Нього приходить...

Калістран дивився на свого товариша, ніби

їв кожне його слово. Він мав у цю хвилину таке почуття, ніби він знаходиться не на самітньому хуторі, не в хаті свого старого приятеля, а в церкві. А Гапон, як справжній священик, як пророк, стоїть біля стола, водить пальцем по книжці і читає, читає... Потім нерухомо тримає палець на одному місці, роз'яснює прочитане і читає далі.

Було вже пізно. Надворі здійнялася хуртовина і кидала снігом у вікно. Крутилася навколо хати, свистала в комині, рвала зо стріхи солому. Обидва приятелі в мовчані стали з колін. Молилися після читання Біблії, перед тим, як піти на відпочинок.

— Ти полізеш на піч, Калістране, — казав Гапон, — бо ж ти таки намерзся, а я спатиму ось тут на ослоні. Я приставлю собі ще одного стільця... Я думаю, що ти вже тут зо мною назавжди залишишся. Будемо не тільки приятелями, але відтепер будемо братами у Христі... Бач, добре, що не прийняли тебе в селі. Був би минув старого товариша...

Калістран стояв і не мав слів, щоб щось сказати. Після цього, як він молився з Гапоном, йому так добре на серці, так тепло і солодко. Він не знов, чому це так, але знов це Гапон. Він знов, що це від того, що сьогоднішнього Святого Вечора Христос народився в серці його старого приятеля Калістрана.

М. Подворняк

ВЕЛИКЕ СВЯТО

Різдво, Різдво, велике свято...
Радійте істини голодні,
Бо в тілі людському Син Божий
Прийшов на землю нам сьогодні.

Він залишив пречисте небо,
Отця, та анголів, та славу;
Зійшов сюди до нас на землю,
Щоб муку тут прийняти криваву.

В цей день Різдва, хотів би, друже,
Тебе я щиро запитати,
Чи віриш ти, що сам Син Божий
Прийшов за тебе кров пролити?

Чи віриш ти і щиро й сильно,
Що народився Він для того,
Щоб з грішного ти добровільно
Міг навернутись до святого?

Чи віриш ти, що кров пречиста,
Що з ран Христових випливала,
Таку ще й нині має силу,
Щоб гріх найтяжчий обмивала?

Чи знаєш ти, що гріх-неправду
Один Христос перемагає,
Що тільки той є переможцем,
Хто Господа у серці має?

Чи ти надієшся, що в небі
Ти будеш перед Ним стояти;
І разом з усіма святыми
Нові пісні Йому співати?

Якщо в це все ти віриш, брате,
То це Різдво, цей день важливий
Ти святкуватимеш, як свято
Правдиве, радісне й щасливе...

Юхим Назарук

ВОСКРЕСІННЯ МЕРТВОГО

(Різдвяний спогад) .

Кожен раз, коли я на Різдво сиджу в зібранні, слухаю радісно-сумні пісні та чую оповідання Євангелії про бездомних Йосипа й Марію, що “не було ім місця в гостинниці,” я зараз же прýгадую давно минулі літа й своє... різдвяне воскресіння... Згадую, як Господь знайшов мене, бездомного, голодного, безпритульного, нещасного... Знайшов, і пригорнув, і зробив Своєю дитиною, щасливою в Христі Іусі.

Коли я мав двадцять п'ять років, мої батьки одружили мене з доњкою наших добрих знайомих. А одружили мене тому, що мали надію таким чином відвернути мене від того гулящого життя, що я його провадив. Коли я був іще в гімназії, то навчився курити. Потім у вищій школі мої приятелі призвичайлі мене до алькоголю, карт і до ще гірших речей. По скінченні науки я дістав добру посаду, пив, гуляв, і вважав, що мое життя цілком нормальнé, бо так жили всі мої знайомі й приятелі. Як всі міські молоді люди, я думав, що покликання людини є в тім, аби вона добре одягалась, смачно та добре їла й достачала своєму тілу всіх тих “насолод”, що їх дає розпуста. Щастя людини я вбачав у тім, аби мати, як можна, більше грошей, за котрі можна дати тілові все те, чого воно вимагало. Іноді я думав і про душу; вона теж часом чогось вимагала. І щоб її заспокоїти, я читав книжки, в котрих оповідається, як жінки й чоловіки зраджують одне одного, закохуються, мучаться, стріляються; я ходив до кіна, де знов бачив на екрані, як люди ошукують одне одного, як володіють

одне одним, зраджують, нищать, п'ють, курятъ, роблять всілякі гидоти й усі разом мучаться. Часом ходив на забави й там бачив, як мужчини танцюють з чужими жінками, обіймають їх, притискаються до них; як порядні жінки й дівчата дозволяють, аби всякий мужчина поводився з ними, як з останніми повіями. І ці забави, і книжки, і кіно, і театрі, все це не тільки нічого не давало моїй душі, але йще більше пхало мене в глибоке болото.

Іноді щось тягнуло мене до церкви. Душа там шукала чогось високого, радісного, що дalo б їй чисту насолоду. Але й там я бачив людей, що приходили на побачення, що судили одне одного, одне одного ненавиділи, проклинали; я ніколи не бачив, щоб хтось виходив із церкви чи костела кращим, аніж увійшов туди. Я знов, що ті жінки й чоловіки, що там стоять, вийшовши з святиині, будуть чинити такий самий гріх, як і ті, що сидять по шинках. Бо ті самі, що зранку стояли в святинях, увечері йшли до ресторанів, піячили, курили, проклинали, судили одне одного, зраджували, йшли й спокійно, хоч і крадькома, творили найогидніші вчинки. Я знов, що ті, які в святинях складають руки на грудях,падають на коліна, ніби моляться, удають із себе найпобожніших, потім ідуть у найбрудніші місця. Я сам їх зустрічав у таких огидних домах і готелях, де творяться найогидніші речі.

І тому моя душа й у святинях світу цього не могла знайти собі спочинку й очищення.

По моїм одруженні я на деякий час покинув своїх старих приятелів і старе життя. Моя жінка була з так званого порядного дому, була заможна, і деякий час тримала мене коло себе. Але потім, коли народився в нас син, я знов почав сходитися з старими товаришами.

Яку трагедію, яку боротьбу з самим собою

я переживав тоді! Скільки раз я зарікався пити! Скільки раз я обіцяв жінці, батькам, тестям, що перестану гуляти та водитися з приятелями! Але, коли я кидав пити, то не переставав курити й грati в карти, а це мене знов притягало до пива, а пиво до горілки й знов починалось те саме. Мені радили, мене просили, мені загрожували, мене лікували лікарі; ніщо не помагало. Часами я сам переставав курити, пити. Але всі люди, серед яких я жив, починали тоді сміятися, глузувати з мене; називали мене "бабою". Сама моя жінка починала тягти мене по забавах, туди, де люди курили, пили, й сама мене намовляла, аби я "тільки випив одну чарку", аби "розвеселитися" — або випив склянку пива. А я, коли випивав тільки пару краплин, почав відчувати в тілі того біса, що вимагав багато алькоголю, багато папіросів, іжі, розпусти. І тоді знов починалось старе.

І тоді, як я знов падав, всі жахались, показували на мене пальцями, називали алькоголиком, пропащим і. т. д.

Пам'ятаю, водили мене до однієї духовної особи, яка перед якимсь образом відібрала в мене в святині урочисту присягу, що я стану порядною людиною. Я якийсь час після цього стримувався, але на однім весіллі побачив, як ця сама духовна особа, підпивши, підняла поли сутани й пустилась у танок. Тоді я побачив, що ця особа ошуканець, і почав знов старе життя.

Один раз, п'яний, я програв у карти чужі, скарбові гроші. Батьки врятували мене від суду, заплативши борг. Але я мусів покинути посаду. На новій посаді я почав занедбувати обов'язки. Мене звільнили знов. Я почав міняти посади, але ніде вже не міг втриматись. Почав провадити торгівлю. Декілька разів мене п'яного обікрали. Врешті я махнув рукою на все...

Потім померли з горя мої батьки. А жінчині батьки вигнали мене з дому. Коли я виходив

звідти, мое серце обливалось кров'ю: я любив свою дружину й. свого синочка. Але той диявол, що сидів був у мені, був сильніший за всі почуття.

Мене відцурались рідні, знайомі, приятелі. Всі ті, що колись за мої гроші пили, гуляли, тепер уникали мене, тікали від мене, як від зарази.

У цьому величезному столичному місті, де я жив, я впав, як голка в стіг сіна...

Поки мав сили, працював фізично на залізничних двірцях, у порту і все зароблене пропивав, програвав, прокурював...

Так проминуло три роки... Іноді свідомість поверталась до мене. Тоді я впадав у розпуку. Приходив у ту частину міста, де моя дружина з синком жила в своїх батьків. Часом я бачив дружину з Петрусем. Він мав уже шість роців. Вони обоє чистенькі, неначе мешканці неба, проходили поволі вулицею. А я обдертий, зарослий, брудний, як той дух темної безодні, стояв, здалека дивлячись на них. Часами я йшов за ними якусь віддаль, боячись наблизитися до них. Мені хотілось упасти на коліна, ціluвати сліди їхніх ніг. Я дивився на них обох, і сльози заливали мій зір... боявся підійти до них, бо то було мені заборонено...

Була пізня осінь. Було холодно, мокро, жахливо. Я перестудився й однієї ночі поліція знайшла мене непритомногого на вулиці. Я опинився в шпиталі, помитий, пострижений, в чистому ліжку. Перші, кого я побачив опрітомнівші, були черниці, що ходять коло хворих. Вони раз же почали носити мені якісь образки, намовляли висповідатися. Але я в це все не вірив, бо знов, що воно нікому це не помогло.

За два тижні я був здоровий і знов опинився на вулиці, покинutий, забутий усіма... По тяжкій хворобі я ослаб і ледве міг працювати. Тяжкий ґлибокий кашель розривав мої груди.

Я завжди тремтів від холоду і тільки горілка, що приносила забуття, запаморочення, тепло, тільки ця горілка була моєю радістю, моєю надією, моїм щастям і життям.

Коли в закуреннім, задушливім шинку я сидів з папіросом в руках, слухав гомін п'яниць, дзвін пляшок, крики та співи, коли дививсь на дрібосінькі баньочки, що з dna склянки підіймаються на верх пива, тоді я почував себе щасливим, блаженним...

Але десь у глибині душі щораз почував виразніш, що надходить якісь несамовитий страшний кінець... Я почував, що наближується до безодні, з якої вже не вийду ніколи...

В ніч під Різдво опинився на вулиці без грошей, без плаща, без притулку, без надії... Насунувши кашкета на голову, засунувши глибоко в кишені руки, я машинально йшов по безконечних освітлених вулицях. Кашель розривав груди. Вітер зо снігом крутився по вулицях. І в моїй голові все крутилося... Часами забував де я, хто я, що зо мною... Але, і тоді знов ішов...

Я не можу собі пояснити, чому й як опинився на далекій тихій вулиці, перед знайомим мені домиком. Вікна були освітлені. Якісь тіні часом переходили перед ними, і мені здавалось, що я пізнаю тінь Петруся. Потім засвітились свічки на ялинці. Я стояв, схилившись на паркан, і за плаканими очима дивився на замерзлі вікна. Поволі погасли вогні на ялинці, потемніли щиби, і я знов пішов.

Пам'ятаю мої думки цієї ночі... Різні голоси бреніли в моїй душі: один радив піти красти, другий радив когось забити, третій... А на вулицях поволі завмирав рух: познікали трамваї, авта, візники. Людей було мало... Тільки в домах допалювались свічки на ялинках...

Я опритомнів на мосту. Чорна-чорна вода кружляла й пінилась удолині й притягала мене до себе... І нараз думка про те, що може все

скінчиться, блиснула в голові...

Але зараз же передо мною встав, як живий, портрет моого синівка. І мені забажалось іще тільки один раз побачити його, почути його голосок. Це прагнення, ця надія, я почував, дастъ мені сили пережити цю ніч...

Як я її пережив, тепер уже зле пам'ятаю. Вранці, коли тихий сніжок посыпав вулиці, я знов стояв перед знайомим домом. Хвилини минали одна за одною. Всюди будо тихо, порожньо... Я стояв уже довший час на протилежному боці й дивився на браму, коли нараз вона відчинилася, і знайома постать хлопчика з'явилася у ній. Тягнучи за собою саночки, Петрусь пішов по вулиці. Я за ним. Він нараз озирнувся... Серце мое заколотилось... Я простягнув руки до нього... Він зблід, як сніг...

"Петрусь"...

"Хто ви? чого ви хочете?"

"Петрусь... я... я твій тато..."

"Мій тато?" хлопчик усміхнувся: "мій тато? О, ні, мій тато не був такий..." Він помовчав, а потім додав:

"Мого тата нема... мій тато вмер... мама казала, що мій тато вмер..." І він відвернувся від мене й побіг. Тоді я закрив своє лице й кинувся в другий бік...

По вулицях був рух, гамір. У душі моїй була чорна безодня. Іноді в серці вибухало бажання плакати, кричати до людей, кинутись під трамвай... Але ні на що я не мав сили...

Опинився знов на мосту. Чорна вода тягнула мене...

Якась рука опустилась на мое плече.

Я озирнувся. Якихсь двоє жінок, скромно одягнених, з книжками в руках, дивились на мене.

"Боже мій, який біdnий", сказала одна.

"Чого ви тут стоїте?"

Не пам'ятаю, про що ми говорили. Одна жінка почала плакати. Вони запросили мене йти з ними. Незабаром я опинився в великій теплій кімнаті, де було повно людей. Там мені дали їсти, пити... Потім повели до великої залі, посадили в крісло. Почали співати... Я слухав спів, як у сні. Здавалось, що вже покинув землю, і вже в небі... Потім вийшов наперед хтось, почав говорити. Він говорив про Христа, що Йому не було місяця... Він і тепер блукає бездомний по вулицях цього виливого міста...

Я схилився на переднє крісло і почав плакати... І мені здавалось, що вся моя душа вилеться в цім плачі, в цих сльозах...

Віруючі вже не пустили мене на вулицю. Я переночував у одній родині, пару днів перебув у другої. Мене обмили, обчистили, якось одягли. Я знайшов працю.

Віддавшись Христові, я відразу воскрес. Христос народився в мені, і я почав нове життя. За пару місяців я був уже на добрій посаді, і вже мій синок міг не соромитися мене...

В квітні місяці я стояв перед знайomoю брамою, і мое серце колотилося у мені... Подзвонив. Служниця впустила мене в подвір'я, в дім.

Із сусідної кімнати вибіг мій синок.

"Петрусю... я твій тато... я був мертвий і воскрес..."

Хлопчик великими очима дивився то на мене, то на мій великий портрет на стіні. Раптом він простягнув руки й кинувся до мене.

"Що це, що це таке?" Перед нами стояла моя перелякана дружина.

"Мамцю, це наш тато! Він був померший і... воскрес!" Дружина з плачем кинулась до мене...

**

Я сиджу по праці в тій самій кімнаті, під моїм портретом. В сусідній кімнаті моя дружина об-

говорює з сестрами програму дитячого різдвяного зібрання. Петрусь пішов до збору, бо він диригує хором і має багато праці.

На дворі тихо падає білий-білий сніг. Я дивлюсь у вікно й думаю про тих нещасних, що гинуть у цьому світі... По вулиці переходят люди з кошиками. Несуть додому ковбаси, шинки горілку, бо незабаром Різдво. І ніхто з цих так званих "християн" не хоче подумати про тих нещасних, що гинуть...

Господи! поможи дітям Твоїм рятувати безталанні душі грішників...!

Записав Ю. Ц.

РІЗДВЯНИЙ ЛИСТ

Тобі, мій сину, пишу листа з дому...
Мороз вікно оздоблює квітками;
Тебе згадаю й плачу в серці свому,
Ти розумієш, сину, слізозі мами.

Знедолені у цій святій хвилині,
Так як колись, до столу ми сідаєм;
Але журба у хаті нашій нині,
Тебе ж бо з нами, сину мій, немає.

Самотній ти в далекому десь світі,
Так як і ми, чекаєш і сумуєш...
Чи зіронька тобі також засвітить,
І чи вечерю хто тобі зготує?

Чи в цей Свят-Вечір, мій синочку милив,
Прийде до тебе хто із колядою...?
Сьогодні ми за тебе всі молились,
Всі плакали сьогодні за тобою.

Будь мужній, сину... Бог все горе знає;
Він скрізь з Своїми вірними дітками...
І Він тебе поверне ще до краю...
Здоровий будь... Цілую тебе... Мама.

М. Подворняк

В РІЗДВЯНУ НІЧ

Ялинки блиск наповнює кімнату,
Дванадцять страв готових і кутя,
Ти знову йдеш -- Різдво Христове-свято,
Одвічний символ радості життя.

Ти знов сюди, в закинуту садибу,
Несеш душі величність, як раніш.
І в час нічний невидимо на шибах
З вітражем фресок спомини різьбиш.

Година б'є. Сідати б до вечері,
Та нині я чомусь, мов сам не свій,
Здається все, що тихо рипнуть двері
І гість знадвору з'явиться новий.

То буде брат, чи постать материна,
А може друг забутий в давнині,
Де на стежках замети хуртовини
Відтяли шлях повернення мені.

Чекаю я. Повзуть хвилини звільна
По тлу чола — холодні і глевкі.
Дивлюсь у ніч, вслухаюсь в неї пильно,
Та під вікном нема колядників.

Доволі ждать! Здійміть у гору лиця,
Не хочу бачити сумовитих віч.
Світіть свічки! Хай радість заіскриться
В цю святу Різдва Христова ніч.

Світіть свічки! Колядку, побратиме,
Почни якусь. А ну бо, сміливіш,
Вона, мов птах неудержимий, йтиме
Чужинним небом ген — уздовж і взвиш.

Туди, де степ, столиця злотошата
І може там, в заметах передмість
Почують спів і друг, і брат, і мати,
Як мрій відлуння, як Різдвяну вість...

Сусід почав. А хлопці підхопили,
Нараз ожив, звеличився май дім, —
Що значить гурт! І що за рвійна сила
В звучанні хору дружнім і святім!..

Різдвяна ніч... Ялинка... Сподівання...
Зірница в небі віща, золота.
В цю ніч мені здавсь легшим шлях вигнання
І навіть стала ближчою мета.

М. Верес

ГОРЯТЬ СВІЧКИ

ГоряТЬ свічки, синявий дим
Снується попід стелю,
Думки мої біжать за ним
У батьківську оселю.

Слішаться, бо далеко їм,
Далеко, брате, дуже...
Прибігли. — Боже! Де наш дім?
Лише колядка тужить...

Лише колядка та сама
І ті самі звичаї,
А люди? Люди де? Нема...
Де діліся?... Не знаю...

Колядка чайкою літа
Від Дунаю до Дону,
Коли ж прийде година та,
Що вернемось до дому?

I де цей дім, де наш хором
На тисовім помості?
Чи те, що предкам було сном,
Прийде до нас у гості?

Чи сядемо в своїх хатах
Колись до Свят-Вечері,
Забувши про журбу і страх,
Як справжні господарі?

Не даром пісня тисяч літ,
А може й більше, — тужить —
Далекий шлях, великий світ,
Не тратьмо віри, дружі!

Богдан Лепкий

РІЗДВЯНА НІЧ

Як тихо скрізь. В глибокім сні
Сповився мрійно Вифлеєм.
А в небі зіроньки рясні
Над славним тішаться Царем.

Далеко десь лунає спів
В небесній Божій висоті.
То людям кращих світлих днів,
Звіщають анголи святі.

Небесні арфи золоті,
В цю пору весело бренять;
Дитині — неба красоті
Хвалу віддати там спішать.

Як тихо скрізь. В душі моїй
Все сяє нічка різдвяна;
На честь Дитині неземній,
Нехай повік живе вона.

С. Бичковський

РІЗДВО

В ту ніч на полі доглядали
Свої отари пастухи...
Шептав щось вітерець тихий,
А зорі блиском вигравали.

Старий Йонафан, схилившись,
Чи то замисливсь, чи дрімав...
Сьогодні трохи сумував...
Старий уже... в житті стомився...

Його помічники не спали,
Вінки омріяні плели
І скам'яніли — як були...
Їх сяйво дивне осяяло.

А ангол світлий ніжно мовив: —
Христос родився... Миру Спас...
Прийшов я сповістити вас
Про радість цю для всіх чудову.

Підіть і знайдете у яслах
Дитя божественне лежить...
Йонафан старий тремтить
І шепче тихо Богу славу.

І інші всі. Аж ось на небі,
Небесна пісня полилася...
Там безліч анголів була,
Який чудовий спів надземний .

Йонафан — ходімте, браття,
Подивимось... — Пастухи
Ішли стривожені і тихі
Месію в яслах привітати.

Мій друже, тихо закликаю, —
Іди скорій! Христа шукай!
Минає час — не відкладай,
Коли щасливим бути бажаєш.

Стомився ти, а серце ние...
Утішить дивно Він — іди!
І сонних близких розбуди,
Тумани вкрили їх густій.

Ів. Кмета — Єфимович

РІЗДВЯНЕ РАДІО

Різдвяна радість розлилася,
Мов море ніччю з берегів.
Лондон... Бомбей... Берлін озвався.
Привіти пахнуть. Ріки співів.

Пожаром радіо крилате
Розносить слово: Він родивсь!
Христос у яслах... Діва-мати
Його сповила там колись,

Для нас, Учителя Ясного.
— Христос прийшов для вас, для нас!
Надімось, вірмо! — Бо нікого
Нема, хто б світ проклятий спас.

“Для вас, для вас...” З-за моря чую,
Дитя родилось... Вчить — “Люблю...”
Шахтар і цар ту вість дзвінкую
Несуть в світи, і сива лютъ

Принишкла. Зблідла... Бо ж — люблю —
На троні серця... Свято людям!

Ів. Кмета-Єфимович.

ВІФЛЕЄМСЬКА ЗІРКА

Чи заснієш, зірко Віфлеємська,
Над нивами сумної України?
Чи повна блиску міць твоя неземська
Нас, виведе з сонливої руїни

У землю правди, віри і спокою,
В якій вмовкають злоба і прокльони...
Чи заснієш повною красою?
З тugoю ждуть на Тебе мільйони!

Чи заснієш? Небо нині вкрите
Туманом хмар і фальшу і облуди,
У серцях — не любов, а щось скрите
І зависне ховають нишком люди!

Чи розпорошиш полум'ям теплоти
Оцю ненавість братню і жорстоку?
Чи слози тих, що в'яннуть від турботи
Чи висушиш, о зоре, ген з востоку?

О, засвіти, вістунко мира і любови,
І попровадь, як трьох царів зо сходу,
Усіх синів Вкраїнського народу.
Спільним шляхом до щирої обнови

О засяй нам, зоре, з Віфлеєму!
Бо ми повірили, що міць Твоя єдина.
Як пастушки в покорі всі підемо
До Божого народженого Сина.

Іванна Трешневська

СВЯТА НІЧ

О, ніч свята, О, ніч вроочиста!
Ти чаром світ ввесь захопила,
В твоїх обіймах Діва чиста
Христа-Спасителя сповила.

З небес всьміхається яскраво
Зоря і ллє своє проміння;
Вертеп, де вся небесна слава,
Звіщає людям про спасіння.

А в небі ангольській хори
Пісні співають неземній,
Бреняте акорди у просторі
Й серця захоплюють людській.

О, ніч свята, О, ніч вроочиста,
Ти чаром світ ввесь захопила!
В цю ніч Марія-Діва чиста
Для нас Спасителя вродила.

СЛАВА, СЛАВА, НАШ МЕСІЄ!

Вже затих вуличний гамір
І верблюди не кричать;
Народ тихо спочиває
По гостиницях й хатах.

Дехто, голову схиливши,
Спочиває на клунку,
Бо не було більше місця
У гостинниці йому.

Он — за містом людей двое
У степу, ген, маячать,
Кудись ідуть і обое
Хоч змучені, а спішать.

“В цій стаєнці” — каже Йосип —
І став двері відчинять —
“Не турбуйся так, Marie!
Тут будемо ночувать.”

Тихо зорі мерехтіли,
Десь деркач в траві дерчав,
Аж високо, у блакиті,
Хор анголів заспівав.

Зійшла зоря серед неба,
Землю вкрила вже роса;
Ніч зробилася днем видючим:
Щось віщують небеса!

З-за гори, на небосхилі,
Людей багато, видно, йде;
Наблизились й, ось, між ними
Хтось ягня також веде.

Анголи ж над всім співали:
“Слава Богу в небесах,
Бо родився нам Спаситель
У вертепі — у яслах.”

Гей, вставайте, братя й сестри,
Йдіть з дарунками і ви,
Щоб дав волю Бог — Месія
Й нашій Матері — землі;

Щоб від Сяну аж по Кубань
Нісся спів на вишні:
“Слава, слава наш Месіє,
Й ми відроджені сини!”

ПЕРЕД РІЗДВОМ

Всі пори дня мають свою красу й принаду, але Марія любила переважно вечорі, особливо довгі передріздвяні зимові вечорі. Чому? — й сама не знала. Може тому, що надходить час, коли спрацьовані руки нарешті можуть відпочити? Але ні, власне ввечорі Марія ніби допіро розпочинала свою працю. Коли по довгій метьушні діти засипляли, а в хаті настала тиша, Марія сідала на лаві під вікном зо своєю прядкою і ще довго - довго пряла. Крізь невелике віконце вона приглядалася до ночі; все мало свою красу: виття вітру, чорні хмари, що сунули по небі й будили в душі спомин про непогідні дні минулого життя, чарівне миготіння безліку зірок і ясний місяць, що швидко десь спішився по небесному просторі, — вони пригадували щасливу молодість, що рівно ж швидко промінула. Багато вона обіцяла, але ще більше завела, бо життя далеко не таке гарне, як воно шепотіло. Правда, життя Марії дуже поліпшало від того часу, як її чоловік, Петро, стався віручий; але тільки хіба в тому відношенні, що з нею обходився дуже ніжно і з любов'ю. Але матеріальні недостатки були все ті самі...

Ці недостатки й спричинили, що Марія цього вечора не пряла як звичайно, а сиділа біля своєї прядки та й обливалася слізами. Чудова зимова ніч нічого сьогодні їй не говорила; в серці піднявся цілий вир нарікання й незадоволення.

Скрипнули двері, — то Петро прийшов з зібрання. Влетів до хати веселий, бадьюний, радісний. Він відразу зауважив слізы в очах Марії.

“Ти чого така невесела, моя люба? що я

бачу — ти, здається, ллакала? що з тобою?"

Марія ніби засоромилася: "Я.. я так собі... Згадала — ось надходять свята; люди тішаться, а ми..."

"Ну, а ми ж що, не тішимось?"

"Та чим буду тішитись? Ось люди насправляли собі одежі, дітям накупили подарунків, забавок; ім весело, а ми мусимо обходитися чимнебудь, бо все нема й нема!"...

Вона втішилась, що має на кого вилляти свою гіркоту, і з уст попливла ціла ріка нарікань і жалю. Що більше, — їй здавалось, що вона знайшла причину своєї недолі: це він, Петро, винен, що в ній не так все, як ось у тих багачів.

Петро слухав мовчки. Коли Марія трохи заспокоїлась, він взяв її ніжно за руку й промовив: "Жінко, чому ти така незадоволена?" — "Та я тобі вже казала чому; ось люди.." — "Ти все показуєш на людей, а я тобі покажу на Бога. Скільки разів я просив тебе віддати своє серце й ціле життя Господеві, а Він, Отець наш, — багатий, то й ми діти Його ніколи не зазнали б біди й горя." — "А де ж воно тоді дінеться?" — "А візьме його Сам Ісус, бо Він на те й прийшов, щоб усі наші недуги й недостатки взяти на Свої рамена, а нам дати тільки радість."

"Ось ти все показуєш на багатих та заможніх, в той час, як сама добре знаєш, що в нашім селі половина людей біdnіші від нас; вони ще й нам завидують. Крім того, проповідник на зібранні оповідав про те, як в Совітах віруючі терплять за Христом. В далекім Сибірі, в холодних Соловках, біdnі страждальці, немов живцем поховані в домовинах, Фізично змушені по в'язницях та арештах, зморені голодом, вони не в силі виконати роботи, завданої їм їхніми катами; за те їм на вечерю дають не гарячого супу, а замороженого — просто кавалки льоду..."

“О, Маріє, спогадай та не нарікай, бо це гріх! Не будь подібна до тих ізраїльтян, що їх Господь вивів з Єгипту. Господь провадив їх, охороняв, давав їм чого тільки захотіли: хліб, воду, м'ясо, одежа їх не нищилася, а вони все були незадоволені, все нарікали. Господь розгнівався на них і ні один з них не ввійшов до Обіцяної землі за недовірство.”

“Ах, то жди... вони завжди багато потребують. Я б уже не нарікала, а була б задоволена, якби мені так Господь все давав,” — сказала несміло Марія.

“Люба моя, нам Господь ще більше дав, ніж жидам в пустелі. Ось дивись, які ми маємо гарні діти! Це ж великий дар Божий. Правда, не мають вони дорогих убраних та великих достатків, але зате здорові, слухняні, добре вчаться. Але це ще не все. Вся наша радість в тім, що Бог нас так полюбив, що дав нам Свою Дитину, Свого Однородженого Сина, щоб ми не погибли, а мали вічне життя. Ось за пару днів будемо згадувати цю велику подію, коли даний нам був Син Божий, як Він народився. Весь світ чекає цих свят, але тільки поверхово: кожен дбає, щоб мати якнайбільше найстися та вбратися, але ніхто не дбає, щоб від цих свят почати жити свято.

“Син Божий прийшов на землю не для того, щоб дати розкіш нашому тілові; навпаки — щоб навчати нас терпіти, Він Сам показав нам приклад. Слухай, Маріє: Син Божий залишив всю небесну славу, всі вигоди, а прийшов на землю в виді бідної людини. Ніхто з тих Віфлеємських багачів не впустив діви Марії до свого дому, де б міг народитись Христос, аж вбогий вертеп стався Йому притулком.

“Подумай, моя люба, чи знайдеться в наш час одна жінка, що мала б родити в стайні? Ні, найбідніший в той час уділюється опіки, а діві Марії не було місця в гостиницях, не було місця

ні опіки в людей.

“Чи ж ми станемо ще нарікати, маючи перед собою такий великий приклад терпіння й покори? Як довго ще будемо невдячні Богові за все, що Він нам дає з любови, а переважно за Його Сина Однородженого, що народився убогий, аби ми збагатіли Його дарами й мали життя вічне?”

Петро замовк, поглянув на жінку. Сльози капали з її очей. Він зрозумів, що то не ті сльози, що він бачив перед хвилею. Опустились обое на коліна. Перший молився Петро, потім Марія. Як вона молилася, і сама не розказала б того, але велика радість наповнила її серце. Нарікання, незадоволення й біда уступили місце Христові; Він народився в убогій стаєнці її серця.

В той час хор анголів співав: “Слава на вишинах Богу, а на землі спокій, меж людьми благоволення” ...

Олексанра Гвоздяк

ТЕМНА НІЧ...

Темна ніч покрила місто,
Люди міцно сплять в гріах,
А над ними урочисто
Спів бренить у небесах.

Наче в сні, в святій поемі,
Ангол каже пастухам:
Не лякайтесь, в Вифлеємі
Народивсь Спаситель вам!

Ось вам знак: знайдете в сіні
Ви сповіте Немовля,
Що Його чекає нині
Грішна, змучена земля.

Тож, до ясел із дарами
До Христа у бідний дім
Ми з молінням та з піснями
Зараз же усі ходім!

Хай ніхто з нас не дрімає
І не заплющує очей!
Хай спів радісний лунає
І сплячих збуджує людей!

Слава Богу в небі яснім,
На землі святий спокій!
О, які вістки прекрасні
Шле Господь землі Свої!

ПЕРЕД СВІТАНКОМ НОВОГО ДНЯ

Все спить ... Духовна темрява панує ...
Дух зла над світом крила розпростер.
Замовк Ізраїль... Все святе німує...
Мовчать пророки, — голос їх завмер.

Історія ж іде круговоротом,
Зникають трони й другі повстають
На місце їх людською кров'ю й потом.
Будують, валять, й так віки ідуть.

І ось тепер панує Рим розкішний,
На все жорстоку руку він поклав.
А поневолені народи безутішно
Все ждуть, хто б крашу долю їм послав.

Та все мовчить... Земля бо грізна стала,
Людина в грязь схилила образ свій,
В багні лежить ... Добра й любови мало,
А в серці згасли світочі надій.

І так конає люд ... Дрімають ночі ...
Вгорі мовчить надзоряний простір.
Блукають скорбно сплакані очі,
Небес не досяга їх тьмяний зір...

Поганський світ безглаздо бенкетує,
Свята земля в обрядах міцно спить.
Весь храм сумний, в нім гандлярі торгують.
І Бог святий не може в ньому жити.

Лиш праведники святі у надії
Чекають волі неба, країн днів:
Обіцянного вони ждуть Месію,
Який спасе усіх земних синів.

Коли сини землі так міцно спали,
Сини небес стравожили їх сон,
То ангольські хори залунали
І до землі схилився Божий трон.

А темрява злякалась, задрижала,
Родився серед ночі Ясний День!
Бо небо анголів святих послало
Й чудових слухала земля пісень.

Ta спало все ... Лиш пастухи на полі
В своїй сердечній іцирій простоті
Зустріли День Новий і ясну долю
Ta анголів в надземній тій красі

I до вертепу перші поспішили,
В убогих яслах там знайшли Христа,
Йому покірно свій поклін зложили,
Проставили Месію їх уста ...

Тоді здригнулася темряви держава
I світ проснувся, дико гомонів,
Залютував злий Ірод, шукав слави...
Спів анголів вгорі ж бренів ...

Ta Іродів ще зліші замінили.
Були і Нерони... Їх час забрав.
Вони ж, мізерні, світла не згасили,
Що Бог землі колись подарував.

Не згасять того світла злії люди,
Його Творець для світу засвітив.
Хай дмухають ... та світить воно всюди,
Bo грішний світ цей Бог так полюбив.

І День Новий настав, стосонцем сяє!
Дарить він людям радість і спокій,
І там, де смерти сон, — життя вливає
І відкриває вічності обрій.

Іл. Тарасюк

З О Р І

В безкраїм темнім океані
Глибин небесних угорі
З початку ночі й до світання
Зоря всміхається зорі.

Усі вони своїм промінням
Нас ваблять десь в таємний край,
Де замість горя й животіння
Вони обіцюють нам рай.

Але не вір всім зорям широ,
Бо серед них зрадливі є:
Їх засвітив не Бог, а Ірод,
Що не життя, а смерть дає.

Спокійна, тиха й величава —
Христова світить нам зоря,
Страшна червона та кривава
Зоря антихриста - царя.

Тож, уважай на зорі, брате,
І за Христовою йди все,
Бо зоря Ірода до хати
Й до краю кров і смерть несе.

Т. С.

РІЗДВЯНИЙ ЗАКЛИК

Вперед, борці, на бій кривавий!
Зімкніть ряди свої щораз;
Чекає нас вже радість слави,
Чекає перемога нас!

Вперед сміліше! Хай не буде
Ні дезертирів, ні слабих,
Нехай побачать усі люди
Нас тільки смілих і святих!

Як хто впаде, не оглядайтесь,
Ряди свої щільніш зімкніть!
Під провід Гетьмана віддайтесь
І тільки все вперед ідіть!

Господь — наш Гетьман. Він до бою
Й до перемоги нас повів.
Вперед, борці! Він за Собою
Нас в спокій приведе Христів.

Зоря веде до Віфлеєму;
Позад нас — ночі й смерти край;
А ми до вічності ідемо,
Де буде вічне щастя й рай!

Л. П.

С НІЖИНА

Сади без листя, сумні без міри,
Холодне небо, і хмари сірі
Шатром сталевим все небо вкрили;
Про літо з вітром щось говорили.

Лани зборніли, трава зів'яла,
Заснуло, вмерло все по роботі ...
Даремно око втіхи шукало
В імлі холодній, в пустці, в болоті.

І раптом легка сніжинка біла
В повітрі з неба тихо з'явилася,
За нею інших сипнула сила,
І землю білим килимом вкрили.

І на серці стало любо й мило,
Неначе з неба тихо, лагідно
Спustився ангол на легких крилах
І приніс вістку чудову, рідну.

Христос Спаситель осяйночистий
З'явивсь на грішній земній долині,
І всі провини Він урочисто
Покрив любов'ю, простив людині.
І в серце радість свята співає,
Що вічно жити в душі тій буде;
Нехай же вістка з небес лунає:
Христос родився! Радійте люди!

П. Ш.

ВІФЛЕЄМСЬКА ЗІРКА

Світи, зірко Віфлеємська,
Ясним сяйвом на наш край;
Україні, рідній Неньці
Щастям й долею засяй!

Де біда людей скувала,
Зірко, ясно там світи!
Щоб свобода скрізь настала,
Землю нашу освіти.

Розігрій холодні душі
Ті, що вмерла в них любов;
Сяй, де згода розірвалась,
Там, де ллеться братня кров.

Світи сяйвом віковічним
Там, де Бог далеким ставсь,
Де брат брата зневажає,
Ворог лютий вцарювавсь.

Розірви ярмо неволі,
Зірко, сяй з святих небес!
Щоб настав кінець недолі
І наш рідний край воскрес!

С. Бичковський

РІЗДВО

Різдво малята зустрічали,
Нас рідний грів куток;
Ми взвар та інші ритуали
Приймали без думок.

Пізніше в школі місяцями
Чекали ми святок.
Летів саньми і поїздами
Додому весь гурток.

З звіздою, з троном прославляли
Ми Боже Немовля.
Сніги блищали, як опали,
І слухала земля.

Змужніли ми, і захопили
Червоні нас часи.
В колисці з нас тягнули жили,
Замовкли голоси.

Дівчат і хлопців з колядою,
Ні взвару, ні куті,
Зірвали Божий храм весною,
І свята — в забутті.

І Бог нас вивів на скитання,
Далеко наш кордон,
Гірке злidenнє існування,
І безліч заборон.

Але співають вільно дзвони,
ГоряТЬ огні Різдва,
Співаємо без перепони
Різдвяні слова.

Тобі ми дякуємо, Творче,
За це сумне життя,
І за Христа Ісуса, Отче,
Спасенне відкриття.

За дні дитячі в батьківщині,
За всі Твої суди . . .
І Ти по тъмній цій долині
У Царство нас веди!

Олександер Зорге

КОЛИ...

Коли Христос маленький був,
Незнаний перед світом,
То кожен, хто про Нього чув,
До Нього йшов з привітом:

Співали анголи Йому
Над віфлеемським степом,
І поспішали пастухи
До бідного вертепу.

І мудреці туди пішли
Й дари Йому принесли,
І від гріховного життя
Для Господа воскресли.

Святкуємо сьогодні ми
Велике наше свято;
Який же дар принесли ви
Христу подарувати?

Питаю я дорослих всіх —
Чи віддалисъ ви Богу?
Чи вже покинули ви гріх
Й неправедну дорогу?

Чи віддали своїх дітей
Ви до Христа в науку?
Що приготували ви їм —
Чи рай, чи вічну муку?

Я прошу вас, благаю вас —
Життя почати нове
І прославляти повсякчас
Святе ім'я Христове!

Нат. Жабко-Потапович

У РІЗДВЯНУ НІЧ

Пам'ятаю добре, так як нині:
У кутку стояв пшеничний сніп,
І вроцисто на старинній скрині
Сяла свічка, вstromлена у хліб.

За вікном мигтіли срібні зорі,
Мов квітки, малювані на склі,
І по небі, мов по темнім морі,
Місяць - човен илив за гір шпилі.

А в кімнаті так було святково,
Хоч надворі мерехтів мороз,
Пахло ніжно сіно із діброви,
Мов би тут вродитись мав Христос

Нам здавалось, що мале Дитятко,
Впавши з неба зіркою в саду,
Завітає в нашу рідну хатку,
Принесе нам першу коляду.

І нараз за вікнами з'явився
Тихий спів, мов чудо із чудес:
"Бог Предвічний народився,
Прийшов днесь із небес"...

Пам'ятаю добре так, як нині,
Спів колядки, ясне сяйво свіч...
То було в прекрасній Україні,
У Різдвяну, повну чарів ніч.

Р. Завадович

ЯК ТИ СВЯТКУЄШ РІЗДВО?

Це — не свято день Різдва,
Коли п'яна голова,
Коли лає твій язик
І сваритися навик...
Це є свято темноти —
Духовної сліпоти,
Котру треба нам лишить,
А почати свято жити!

Це — не свято день Різдва,
Коли хмурний, як сова,
Як дивишся на світ ввесь,
А говориш: "Сумно днесь".
Нам Різдво є світлий день
Що ввесь смуток нищить в пень;
Воно радість тим дає,
Хто лиш з Господом живе!

Це — не свято день Різдва,
Коли в хаті є сварня,
Коли ти рідню гризеш
І з сусідом зле живеш ...
Нам Різдво приносить мир,
Тихість, спокій, згоди пир,
Мир з Творцем Богом богів,
Що й звіщав ангольський спів...,

Це — не свято день Різдва.
Коли в серці марнота,
Коли ти горілку п'єш,
Куриш, б'єшся та крадеш ...
Нам Різдво науку шле —
Щоб покаятися вже,
Щоб вже більше не грішить,
А лиш Господу служить!

Це — не свято день Різдва,
Коли віра нежива,
Коли ти є без надій,
Що Христос Спаситель твій.
Коли Ним не спасся ти
І не пізнав Його любви,
То тоді є все дарма,
Добрих овочів нема.

День Різдва — день ласки й втіх
Тим, що вже лишили гріх,
В них Христос Сам народивсь
І спасіння плід з'явивсь.
Хто з Христом у згоді є,
Цей життя веде святе,
В єдності, хто з Ним живе,
В тім то радість вічна є.

Ось — це свято день Різдва,
Коли в хатітишина,
Коли Господа Христа,
Щиро славить вся рідня.
В тій родині Бог живе,
Щастя й радість їй дає.
Ось так треба нам усім
Святкувати в Різдві тім!

Переклав і додав О. К.

ЯК СВЯТКУЄШ?

(Розмова чотирьох осіб)

1. Надходять дні святі, веселі,
Коли вся молодь тут і там
Буде радіти та тішитись...
Чи не пора би вже і нам

Щось би придумати для того,
Щоб якнайкраще дні Різдва
Нам всім провести? Нуто разом
Всі поміркуймо! Ну, раз - два!

2. А що ж гадати тут багато,
Ось я на думку наведу:
Зберемо гурт дівчат та хлопців
Та й улаштуймо коляду!
  3. А певно, певно. Із звіздою
Ми все село обійдемо,
Зберем ковбас, і хліба, й сала,
А потім разом все з'їмо!
  4. А потім, з'ївиши все до решти,
Підем ковзатись по льоду...
От буде весело! напевно
Вже не забудем коляду!..
  1. А, нам'ятаєте, як було
Торік на вашій коляді?
І скільки було тих нещасних,
Що олінилися в біді?
- Одні порізались, побились,
А ті з морозу, з гаряча —
Одні пропали від горілки,
А ті від кулі чи меча...
3. А так, це — правда, що багато
На свята гине молодих...
Не варт робити тих колядок,
Нема там Бога -- тільки гріх.
  4. Так що робити? На те й свято,
Щоб забавлялись молоді!
Коли не хочете колядок,
То що робити нам тоді?

- 2.** А що, якби якусь забаву
Улаштувати — танці, спів . . .
Щоб грала музика до ранку
І щоб кожен ходором ходив? . . .
- 1.** Щоб після свята молодь бідна
У горі та в сльозах була?
Ні, я не раджу вам від серця
Робити ті брудні діла . . .
- Нікого ще на цьому світі
Не спас п'яниця та вертун;
Нікому ще не дали долі
Горілка, танці та тютюн! •
- 3.** Отож, і так зле й так недобре . . .
А що ж тоді робити нам?
Яку придумати забаву
Приємну й душам і тілам?
- 1.** Скажіть мені поправді, щиро,
Чи ваші свята вам несуть
Утіху, радість, насолоду,
Чи до журби вони ведуть?
- 2.** Яка там радість? Сум та горе!
Чим більше свято, більший гріх!
А після свята більший смуток
І журба охоплюють усіх . . .
- 3.** Коли людина заллє очі
І затуманить мозок свій,
Тоді наробить тільки лиха
І самій собі й сім'ї своїй.
- 4.** В газетах ми якось читали,
Що на великі свята в нас,
В сто раз більш ріжуть та мордують,
Як у звичайний, будний час.

2. Ці свята в нас, то справжнє лихо
Для безталанних тих жінок:
Собі останні грошенята
Несуть мужі їхні в шинок.

3. А наші бідні, бідні діти,
О, скільки слізок ллють тоді,
Коли батьки проп'ють й прокурять
Останній хліб на коляді.

4. І молодь наша — то щороку,
Так дичавіє — просто жах!
Хоч вже не носить одіж просту,
А ходить навіть у шовках.

1. Отож, тепер і я скажу вам ...
Всьому причиною є те,
Що люди гріх тільки кохають,
І позабули все святе.

Ось, наближаються ті свята,
Коли цей сніг і цей мороз
Говорять нам, що в Віфлеємі
Колись родився наш Христос.

В ці вечорі святі та тихі
Повинна молодь вся зйтись
Й подумати над тим, що сталось
У Віфлеємі тім колись:

Як там Христос на світ з'явився,
Для чого це все Він робив?
Чи не тому, що люд цей бідний
Він над життя Своє любив?

Для чого Він тинявсь по світі,
Навіщо на хресті вмирав?
Чи не для того, щоб ти — бідний —
Життя й спасіння вічне мав?

Щоб ти в ці дні, в це свято чисте
У чистоті святій ходив,
І свого Господа та Спаса
Устами й серцем ти хвалив?

2. О, мої любі, я вже знаю,
Як святкувати свято це:
Нам треба мати чисту душу —
Не тільки одіж і лицє.
3. Я так гадаю: замість танців,
Замість колядок та забав —
Давайте зробимо, щоб кожен
З нас Євангелію читав.
4. Давайте спробуєм це свято
Ми святкувати без гріха!
Я почуваю усім серцем,
Що це є думка не лиха!
1. О, так, кохані! Сам Спаситель
Цю думку в душу вам послав,
Щоб кожен з вас в ці дні великі
Велику радість в серці мав.

Я вірю, любі, — після свята,
Якщо будете ви в Христі,
Ви скажете: о, це вже свято
Було найкращим у житті!

Христос вам скаже: Сину! Доню!
Ти свята грішні всі покинь!
І ти в душі своїй так скажеш:
Покину, Господи! Амінь!

Л. С.

НЕ В ЦАРСЬКИХ ПАЛАТАХ

Не в царських палатах пишних,
Не в шовкових подушках
Спас прийшов, щоб всіх нас грішних
Рятувати у гріах:

Сіно, ясла, вогкі стіни —
Ось притулок для Царя..!
Замість лямп Йому світила
З неба темного зоря.

Не ревла музика, — тихо
Хор із анголів спіяв,
І палаци й бідні стріхи
Він про радість сповіщав.

І рознесли ту новину
І по селах і містах,
Що післав Господь Дитину,
Що була на небесах.

Б'ють тривогу у столиці,
Розсилають злих людей...
Плачуть бідні жидовиці,
Що лишились без дітей...

Від того часу й понині
Нема місця для Христа,
І спочиває у тернині
Голова Його свята.

Люди, браття, схаменіться,
Вжé пора нам всім прийняти
Того Спаса — Чуженицю,
Що прийшов за нас страждать.

Відчиняйте серця двері
І Христа мерцій впустіть;
Він ввійде й святу вечерю
Буде поміж нас ділить.

І хто ще життя не має,
Заживе життям новим,
І піде тоді до раю
У новий Єрусалим..!

A. Николишин

НАРОДИВСЯ

Народився в вертепі убогім
Всього світу Єдиний Спаситель,
Щоб голодних душою наситить —
Показати до правди дорогу.

Народився скорботних — Порадник
І знеможених — радість і сила.
Його Мати пречиста сповила,
Щоб зростав на визволення світу.

Народивсь тої ночі — Чудовий,
Його здавна всі вірні чекали
І прийшов Він... А люди проспали
Тую нічку й святу свою волю.

Народився Христос у вертепі —
Не було Йому місця в хоромах...
Грішний світ Йому чести не робить,
Не пізнав Його — сонний і темний

О, як боляче серцеві чути —
І тепер Христа так мало знають,
І тепер у серця не приймають,
Християнами ж Він є забутий.

Народився в вертепі убогім
Всього світу — Небесний Спаситель...
Миливі друзе, Він — Світлий Учитель,
Йди за Ним до Величного Бога...!

I. Кмета-Єфимович

ЧУЖИНЦІ

Засніжений потяг вкотився на двірець, випустив із себе великі клубки білої пари, важко шарпнувшись і став. Подорожні виходили з великими валіzkами, з тлумаками, сідали на сані, що чекали на них за брамою, й іхали до міста. Молодий студент також вийшов на цій маленькій станції, бо потяг далі не йшов. Він підійшов до світла і подивився на годинника. Була восьма година вечора. До наступного потяга, який мав відвезти його додому, залишилося цілих три години. Він зоставив на двірці валізу і пішов темною вуличкою в напрямку міста. Він не мав куди йти, не мав у цьому чужому німецькому місті ні однієї знайомої людини, але й на двірці не мав чого так довго сидіти. Вирішив ось так собі пройтися по снігові, поглянути на місто і скоротити довгі години чекання.

Студент минув великий поштовий будинок, а потім вийшов на ринок. Ходив під вікнами багатих різдвяних вистав, ясно освітлених домів, придивлявся до ялинок у вікнах, але думки його ввесь час були біля своєї родини. Це ж два роки з половиною, як він не був у дома, не бачився з батьком, з матір'ю, з маленькими сестрами. А вони ж там чекатимуть його, вийдуть на двірець назустріч. Усі вийдуть... А потім знайома кімнатка, ялинка, вечеря...

Минав вулиці, слухав скрипіння снігу під ногами, і здавалося йому, що час так поволі пливе. Надворі зривався вітер, а небо було ясне, всіяне мільйонами зірок. Далеко на церкві задзвонив годинник і студент навмисне пристанув і рахував:

— Раз, два, три... п'ять... сім... дев'ять.
До потягу залишилося ще три години. Довгє і неприємне чекання на морозі. Студент увійшов до ресторану, присів біля столика і поклав перед собою газету. Потім замовив каву. Дивився на великі літери газети, але думка була зайнята чимсь іншим. У ресторані не було нікого, тільки він сам. Такого вечора кожний намагається бути вдома, кожний має свій стіл, затишний куточек, де проводить різдвяний вечір. І студентові стало чомусь сумно, гірко. До нього підійшов господар, побачив газету і спітався:

— Бачу, що ви чужинець, а тут учора приходили й питалися, чи нема кого з чужинців. Часом хтось проїжджає, то й зайде, але тепер вже давно нікого не було. Повиїздили... Чи ви знаєте по-українському?

— Я сам українець, — відповів студент.
Господар миттю побіг до другої кімнати, а за хвилину вийшов з іншим незнайомим чоловіком.

— Пане, — звернувся до студента незнайомий, — коли ви знаєте українську мову, то зробіть одну важливу прислугу. Я лікар, а в нашій лікарні є один хворий з вашого народу. Він дуже хворий і дні його пораховані вже. Ми ніяк не можемо з ним порозумітися, бо не знаємо його мови, а він нашої не знає. Він хворий і дуже важко, а тому я прошу піти зо мною до лікарні. Це недалеко... Ось тут за церквою.

— Не можу, пане, бо не встигну до потягу, — відмовлявся студент.

— Ви ще встигнете, бо потяг відходить в одинадцятій. Прошу вас зробити це... Це ж ваш земляк. Він напевно скоро відіде з цього світу, а може він має що сказати. Нехай скаже останні слова своїй людині, своєю мовою. Ви розумієте, це важко... Самотня людина на чу-

жині... Старенький він вже. Прошу вас.

Студент нараз відчув жаль до цієї незнайомої хворої людини і аж соромно йому стало оцих чужинців, що стояли перед ним і просили його. Він подивився на годинника і встав. Разом з лікарем вони вийшли на вулицю і пішли скорою ходою мимо церкви. Надворі зривався сильніший вітер, кріпшав мороз.

Невелика лікарня стояла між густими ялинками, ніби навмисне приоздоблена природою до цього вечора. Навколо була тиша, сніг і тужливий спів вітру. Лікар відчинив двері і вони ввійшли до середини. Роздягнулися в маленькій кімнаті і пішли сходами догори. Лікар ішов поруч студента і стиха говорив:

— Кожний сьогодні бажає бути вдома, в гурті своєї родини, але є менш щасливі люди. Ось і тут багато тих, які давно не були вдома на Святий Вечір, не відчували тепла, не сиділи біля знайомого столу... Така доля й вашого земляка. Самотній він, дуже самотній... А можеесь є його родина, яка кожного цього вечора зо слізьми згадує його. Почекайте ось тут, а я спитаю сестри, чи можна до нього зайти?

За хвилину лікар вийшов і покликав студента за собою. Вони тихо ввійшли до кімнати, підійшли до ліжка під вікном і стали. На ліжку лежав старенький дідусь. Очі його були закриті, а біле простирано на грудях злегка підносилося. Лікар взяв дідуся за руку. Хворий подивився темним зором і мовчав. Студент підійшов ближче.

— Дідусю, ви розумієте по-українському?

Хворий нараз заметушився, пробував піднести голову, але лікар притримав його.

— О, сину, ти вмієш по-нашому?.. Як то добре, сину, що ти прийшов...

— Ви не хвилюйтесь дідусю, — казав студент, — бо лікар каже, що вам треба лежати дуже тихо. Не хвилюйтесь... Я прийшов до

vas і трохи з вами поговорю. Довго не буду, бо спіму на потяг, але коли щось маєте важливо-го сказати, то ви скажете мені, а я перекажу лі-кареві. Найголовніше ж, щоб ви лежали тихо... Так, дідусю...

Але хворий не міг заспокоїтися.

— Сину, я ж так щасливий, що ти прийшов. Це ж вперше за півтора року почув я свою мо-ву. Можу сказати, і розумієш ти мене. Через це тут так важко, важко... Добрі вони люди, але не розуміють моєї мови, не знають тому і мо-ого великого горя.

— А де ж ваша родина?

— Нема в мене тут родини, сину, нікого нема. Там, вдома, всі лишилися. Вивезли мене тільки з сином. Німці... Василя потім забило, а я сам лишився на чужині. Ось півтора року тут лежу, але мабуть скоро вже відійду звідси. Ту-ди, до Василя... Він був вірний Господеві, і Бог його взяв. Ми напевно зустрінемся... Ка-жуть, що сьогодні Святий Вечір... Чи так? А я ж давно так був у церкві, не чув слова Божого і читати сам вже не можу. Може б ти, сину, мені щось прочитав? Ось тут моя Євангелія... Візь-ми...

Студент взяв маленьку книжку, але не зінав, що має з нею робити.

— Ось тут, сину, перегорни два листки. Так, так... Читай тут, де я покажу пальцем.

І студент почав: "Коли ж народився Ісус у Віфлеємі Юдейськім, за днів царя Ірода, то ось мудреці прибули... Бо на сході ми бачили зорю Його, і прибули..."

Дідусь поклав на груди жовті, ніби віск, ру-ки і слухав уважно й побожно. Слухав, мов ди-тина, слів доброго батька, а студент читав далі і далі. Для нього також це було дуже цікаве, бо ж вперше оце він читає такі слова, де так яскраво написано про Христа, про мудреців, про зорю. Йому здавалося, що ці слова якраз

для сьогоднішнього вечора, коли в кутку блискає ялинка, а за вікном скрипить мороз і сяють зорі. Такі чудові слова!

— Вам, пане, пора йти, — сказав лікар, — бо можете спізнатися на потяг.

Студент устав.

— Дідусю, дідусю, — сказав він до хворого. — Я мушу йти, а коли буду їхати назад, то вступлю до вас. До побачення... Дідусю, чи чуєте?...

Але старий мовчав. По його сивій бороді текли дві великі сльозині й падали на подушку. Уста тихо прошепотіли:

— Сину, дякую, що прийшов... Зайди ще, а коли мене не застанеш, то візьми собі ось цю мою Євангелію й читай її завжди. Це Божа книга... Вір в ній і будеш завжди щасливий. Ах, сину... Сьогодні ж Святий Вечір...

Лікар взяв студента за руку:

— Ви мусите спішити, а то кілька хвилин тільки залишилося до потяга.

Студент вибіг на двір і аж тепер подивився на годинника. Він почав бігти й бігти. Минув поштовий будинок і біг далі. Ось недалеко вже двірець, але він бачить, що потяг вже рушає. Він переплігнув через огорожу і побіг з усієї сили навпростець. Біг і махав шапкою до людей, що стояли на пероні, але його ніхто нечув. Ось ще кільканадцять кроків, перебігти засніжену площину, а там і двірець. Студент ловить молодечими грудьми холодне повітря ночі і біжить, біжить. Коли прибіг на перон, потяг якраз виходив з двірця. Хотів ще бігти далі, доганяти, але було вже пізно. Потяг пішов.

Студент стояв, дивився на два червоні вогники, що блимали за потягом і чув, що йому так важко на серці, так прикро.

Довідався, що другий потяг відійде аж завтра, тому повернувся до міста, зайшов до

готелю, заплатив за кімнату й з розбитими думками впав на тепле ліжко. Але заснути не міг. Перед очима стояв батько, мати і рідний дім. Він сьогодні не буде мати Святого Вечора, не матиме різдвяної радості, як і багато інших, як і оцей старенький хворий.

Над ранком заснув, але коли тільки у вікні заграло проміння нового дня, студент вже йшов знову до лікарні. Думав ще раз побачити старого, а потім вже піде на двірець. Ще є багато часу. На коридорі в лікарні його зустріла незнайома сестра.

— Ви до кого? — спитала.

— Тут у вас є хворий старенький чужинець, то я хотів би його бачити.

— А ви що його син, чи родич якийсь?

— Ні, я йому чужий, але вчора я був, то він був дуже хворий, а сьогодні я іду з міста, і хотів би ще бачитися з ним.

— Ви прийшли на кілька годин пізно...
Ваш знайомий помер над ранком. Але чекайте, казав лікар, що він залишив вам якусь книжку, бо думав, що ви таки колись прийдете. Ось тут вона... Це, здається, Євангелія у вашій мові. Візьміть... Я дуже жалую, але пізно вже.

Студент вийшов на двір, став під високою засніженою ялинкою і ще раз оглянувся на лікарню. Відчува, як щось вколо лікаря за серце, мав таке чуття, ніби сьогоднішнього різдвяног ранку він згубив щось дуже близьке дороге, що ніколи не вернеться. Глибоко жалів дідуся, а в парі з цим був таємно-щасливий, що вчора ще міг його відвідати й перед самісінкою смертю говорити з ним його рідною мовою, читати йому Євангелію про Різдво Христове і спасіння в Народженому в яслах Вифлеємських. І не жалів тепер, що запізнився до потягу, бо в серці відчував, що зробив дуже гарне діло.

Сховав до кишені маленьку книжку і по-

мандрював засніженою вулицею міста в напрямку двірця. А небо затягнулося хмарами і безустанку сипало густим сухим снігом.

М. Подворняк

ЯК ЗОРИ ЗАБЛИМАЮТЬ...

Коли в ці дні думки рясні —
Туга по батьківщині,
Тебе візьмуть і понесуть
На милу Україну.

Побачиш ти село, хати,
Покриті снігом стріхи:
Веселий край, наш миливий рай, —
Минулих днів утіху.

Що він сумний і без надій,
В руїнах лиш зідхає,
Що радощів і святощів
Сьогодні він не має.

О, брате мій, не трать надій
На краще завтра й волю!
Покірно жди, працюй завжди
Й всміхнеться ясна доля.

Живе наш Бог на небесах!
Він чує всі зідхання,
Він творить дива — чудеса
І в наші дні скитання.

Майбутність темна... Чужина...
І серце в горю мріє,
Та Богом віра нам дана,
Вона туман розвіє.

І знову різдвяні свята
Ми будем святкувати
В своїй землі, в своїй сім'ї
Та в рідній нашій хаті...

В різдвяні дні на чужині,
Як зорі заблімають,
Тоді схились і помолись
Про долю свого краю.

I. Тарасюк

ВІФЛЕЄМ

Віфлеєм пригорнув у стаєнці Христа,
Бо не зінав, що в Нім Бог і свята повнота.
Хоч цей світ не прихильно Христа тут прийняв
А все ж Він Цар і Бог — нам спасіння придбав.

Хоч не всі знають це, що на світ Він прийшов,
Все ж спасіння в Нім є, бо свята Його кров
Примирила нас всіх з Богом сили Творця,
І тепер ми з Христом в вірі йдем до Отця.

Хоч сном спав Віфлеєм і про чудо не зінав,
З неба ангольський хор пастухам сповіщав!
Хоч низькі пастухи привітали Христа,
Всіх людей притягла Його правда свята.

Хоч багатим Він був, зубожів, принизивсь;
Зубожінням Його аби світ збагативсь
Хоч за містом родивсь і не мав де спочить...
Хто до Нього прийде, буде вічно з Ним жити.

Якби хто для Христа побажав нести дар,
Своє серце несіть — і зложіть на вівтар;
Бо за наше життя Він прийшов на цей світ,
Щоб нас грішних спасти й рятувати від бід.

Пер. Г. Домашовець

ПРИЙДІМ

Прийдім всі вірні, поклонімся
Ісусові, як пастухи,
І замість скарбів принесімо
Йому усі свої гріхи.

Дорожче золота і міра
Душа врятована з гріхів,
Усіх спасених він приймає
Так, як колись тих мудреців.

О, будьмо мудрі! хай засяє
Й над нами святості зоря;
Цією святістю втішаймо
Ми нашого Христа — Царя!

Віра М.

ПЕРША ЗІРКА

День пройшов. І вечір тихий,
Наблизився, налетів;
А у небі хор чудовий
Безупинку гомонів.
Невгомонно неслась пісня.
Євангельська на ввесь світ...
В край наш рідний прилетіла
Й гомонить до наших літ.
І вечірня ясна зірка
Свято сяє й миготить!...
Перша зірка Віфлеємська
В небосхилі мерехтить.
Й мерехтітиме до хвилі,
Аж світ збудиться зо сну
І воскресне в Божій силі,
Вбачить сяйну Весну.

Ігор Камінський

В РІЗДВЯНУ НІЧ

Хай все поганьблене злочинними віками;
Хай незаплямленим ніщо не збереглось:
Та докір совісти владітиме серцями,
І в душі не згасне те, що раз вже зайнялось.

О, не даремно, ні, оте велике сталося!...
Не дармо між людьми так дивно Бог з'явивсь;
Не дармо небо до землі схилилось --
І в хвалі сил Храм Вічності відкривсь.

В незримій глибині свідомості людської
Живе, не мовкнучи, всеправди джерело.
І співа, не сковане, потугою ясною
Серед руїн, кріз віковічне зло.

Це ж Світло в світ прийшло.
І хоч світ його відкинув, —
В життєвій темряві воно сяє й пала.
І істина Його -- Божественні глибини
Цей світ осуджують і -- всі його діла.

РІЗДВО

Вже ніч глибокая стояла.
Паслися вівці на горбках,
І купка чабанів куняла,
Палки держачи в руках.

Думки снувалися смутнії
У Віфлеємських пастухів.
“Важка робота, і скупії
Господарі; навкруг вовків

Без ліку ходить; а в пустелі
Розбійників загони ждуть
Нагоди вдертись ув оселі,
Задоволити хижу лють.

Життя пливе темніше ночі,
Нема відради нівідкіль...
“Де Ти, обіцяний Пророче?
Прийди, вгамуй нестерпний біль!”

I раптом, жахом обійняті,
Ціпки впустили пастухи.
Лунають гімни, як на святі,
I сяє світло навколо.

I очі трутъ собі бурлаки —
Чи то, буває, не мара?
А бачать ясно небораки,
Як із небесного шатра

З'явились анголи святії,
Спустились близько, до землі.
— Радійте, пастухи смутиї,
Розглядьте зморшки на чолі!

Для всіх відкрився Визволитель.
Ідіть скоріше в Віфлеем!
Він народився, Небожитель,
Ми вам об'явлення даєм.

Знайдете Немовля в печері,
То Відкупитель всіх і Цар.
Кінець і смерті-людожері,
I царству катані — удар!

I згасло світло, змокли співи,
I знову темний, голий степ.
Скрізь хвилі радості бурхливі,
Колишніх не знайти халеп.

Про всі забули небезпеки
Для іх отари чабани,
Пішли в печери недалекі
Побачить дивні новини.

І поклонилися Христові
(У яслах Немовля знайшли).
І геть пішли, нести готові
Святу звістку всій землі.

О, Мати рідна, Україно,
Для Тебе теж Христос прийшов,
Свободи й радости годину
Тобі несе Його любов!

Нехай душа твоя смириться,
Від Бога осторонь не стій!
І віджене Його правиця
Твоїх турбот численний рій.

Олександр Зорге

ЗИМА

Віють вже вітри та й тиснуть морози,
Холод жорстокий в степах;
В світі гуляє страшна завірюха,
В душу втискається страх.

Сталось колись в Віфлеємі далекім,
Ночі такої, в мороз,
В яслах на сіні, в вертепі убогім
В світ народився Христос.

Світло чудове засяло усюди;
В небі хор дивний співав;
Тихо раділи помучені люди,
Бог бо їм спокій послав.

Тільки ж недовго та радість лунала,
Тішились люди дарма:
В душах у них завірюха гуляла,
В серці жорстока зима.

Всі вони були як снігом покриті:
В них панував Ірод-цар.
Той наказав немовлятку побити,
Знищить Христа — Божий дар.

Сніг, і мороз, і зима ще панує
В душах людей і тепер.
Вогник любови, і віри, і надії
В їхніх серцях вже помер.

Правди не люблять; ласки та миру
В людях тепер вже нема;
Мовити правду, скáзати так щиро —
Всюди жорстока зима.

Люди збудіться! поїдайтесь! до Бога
Ви наверніться! ще час!
Вам відкривається інша дорога!
Сонце вже сходить для вас!

З сонцем вертає тепло, світло любе,
Радість нового життя!
Нищить Христос вже навік зиму-згубу,
Ій вже нема вороття.

Вірте, настала щаслива година
Після зими йде весна!
Вірте — любов'ю Всевишнього Сина
Світ переможе вона!

М. Тодорук

РІЗДВЯНЕ

Коли в далекій Палестині
Засяло світло від зорі,
Тоді в одній східній країні
Порозумілись три царі:

Ходім на захід, бо та зоря
Нам сповіщає, що прийшов
Той, що звільнить ввесь світ від горя
І принесе йому любов.

І три царі пішли в дорогу,
Й прийшли під той Єрусалим,
У Вифлеєм святий, убогий
Де народивсь Спас людям всім.

Прийшли з дарами й привітали
Свого Спасителя Христа;
А в небі анголи співали
Й лунала пісня скрізь свята.

Мій друже любий! В тій хвилині
Христос народиться в тобі,
Якщо ти вклонишся Дитині,
Шо тут жила колись в журбі.

Христос тут жив і вмер в недолі,
Аби тебе від мук spaсти,
Аби твої всі смутки й болі
До Його ніг міг скласти ти.

Прийди, ѿ Йому ти серце нині
Віддай, як твій єдиний дар,
Й знайдеш життя ти в Божім Сині,
І згине лютий Ірод-цар.

Павло Ланяк

СПІВ РІЗДВЯНИЙ

Знов святочно світ цілий заспівав
Про ласку, спокій та братерство.
Який чудовий спів! Які святі слова!
Хоч довгі та тяжкі в надії версти.

Зима в серцях народів мостить лід,
І вікна затуля весні веселій.
Ще не навчилися ми любити як слід;
В диму розпуки і міста, і села.

Але той спів різдвяно-молодий,
І дихає в нім інша, вічна сила!
Поклониться йому ненависть сива,
Розвіється від нього воєн дим...
Прийди, Христе, скорій потужно-радий,
Спаси, бо не дамо собі ми ради.

I. Кмета-Ічнянський

РІЗДВО

Прийшло Різдво, велике свято,
Вродився Той, що всіх нас спас;
Чого ж на серці так багато
Журби та жалощів у нас?...

Не будьмо, браття, в цю хвилину
З чолом похилим та сумним:
Господь дав радість в святу днину
Великим духом і малим!

Він завітав і в Україну,
Щоб дать нове життя її;
Щоб люд спсти з гріха-руїни,
Вести до вільної сім'ї...

K.

РІЗДВЯНИЙ СПОГАД

В снігах Заполяр'я, на півночі дикій,
Де три місяці сонця нема,
По тундрі розтягся конлагер великий,
А в центральнім лагпункті — тюрма.

Людей тут мордують кати із "спецзони".
Обіцюють їм або смерть або "рай" ...
"Мы сможем угробить врагов миллионы,
Но и этот освоим мы край!..."

Нам треба здобути руду і металі ...
Ми збудуємо тут комбінат ...
Тут будуть порти і морській причали ...
І засвітить мільйон кіло-ватт ...

Залиште ви Бога і всі забобони
І в безбожну вливайтесь "рать" ...
Для всіх же упертих — ми маєм "спецзону",
А там будем на "Марс" одправлять ...

Про це так писали чекісти в наказі,
І так Сталін з Кремля диктував ...
Тим засобом скрізь, на кривавій цій "базі"
Сатана комунізм будував.

В тюрмі цій жахливій, у люті морози,
На бетонній підлозі, в гною,
Склонивши коліна, стоїть слуга Божий
І молитву він творить свою.

І молиться він за дітей і дружину,
За своїх ворогів і катів;
За нещасну та любу свою Україну,
І за всіх підсоветських рабів ...

Не стало страждальця Христової віри —
На Різдво розстріляли кати ...
І тільки пурга, що гуля по Таймирі,
Колись зможе кості його там знайти.

І знов пригадав я твої святі муки,
І тортури, і морок тюрми,
І холод, і голод, і слози розлуки,
І шалений терор сатани ...

Тепер ми живем у землі Вашингтона,
І святкуєм щасливо Різдво...
І дзвонять у храмах вро чисто скрізь дзвони,
А в різдвяних отнях — торжество...

І чути співають нам ангольські хори:
“Слава в вишніх... і мир на землі!..”
А там, у концлагерах, в муках і в горі,
Гинуть в'язні у кривавій імлі.

І сняться нам часто страждання народу,
“Чорний ворон”, і трупи, і жах...
Ми вірим: прийде благодатна Свобода,
А червоній деспотії — крах...

Багато прийшло пережити нам горя
За чвертьвіку в пекельнім “раю”...
Присвячу вам, я, страждальці Христові,
Каторжанську повість мою...

П. К-й

РІЗДВЯНІ ДУМКИ

Все тут на цій землі лишилось по-старому,
Й за тисячі років нема властиво змін:
Весь світ лежить в неволі, в темряві, й ні кому
Нема журби до того, чи змінився він.

Ось, знов Різдво до нас, як і колись, наспіло.
І знов те все саме, що вже й колись було:
Христос рождається, стає знов Слово тілом
І йде в цей світ, аби перемогти смерть- зло.

Але, тим часом, зло таке міцне й потужне,
Як і колись було за Ірода- царя:
Та й гірше ще тепер: бо бридко й осоружно-
Перемальована на кров свята зоря.

Червона вся вона; всередині ж прип'ято
Серна та молота замість проміння їй;
І з нею вояки з наказу царя-ката
Ідуть, щоб знищити й спалити світ святий.

Колишній Ірод знов, як тіло забивати,
І більше гіршого вже не потрапив він
Сучасний же ввійде до кожної вже хати
Й здоліє обернути все в багно руйн.

Й не тіло тільки, але й душу вічну
Мордує й кидає до царства сатани;
І чинить це не раз, але щодня, щорічно,
Без приводу, і без підстав, і без вини.

Отак, тридцять чотири роки безупинно
Мордує Ірод-цар і мучить цілий світ,
Понищив він краї, держави і родини,
Й загрожує ще далі, на багато літ!

Але ми віримо: прийде ще час відплати,
Звільниться від царя скривавлена земля;
І не спасутъ його ні танки, ні гармати,
Ні моці Леніна під мурами Кремля.

Ми віримо в це всі: Христос родився, й нині
На небі Богові від анголів привіт
Бренить за те, що у Христі-Людині
Прийшло спасіння всім в цей бідний грішний
світ.

Юхим Чумаченко

РІЗДВО

Во Вифлеємі століть тому много,
В вертепі біднім вродилось Дитя;
Це Той великий Цар над царями,
Що дарував нам вічне життя.

На небі ясна зіронька з'явилася,
Щоб дати вістку цілому світу,
Що по незнаних віках, століттях
Людство діждалось Нового Завіту.

А над вертепом місцем убогим
Ангольські хори хвалу співали
Пастушки бідні, лишивши стада,
В дарі принесли, що тільки мали.

Потім три царі прийшли до Ньюго,
Щоб низенький поклін зложити,
Золотом, сріблом миром-кадилом
Спаса й Месію гойно обдарити.

Тільки цар Ірод, чувши новину —
З страху та люті почав дрижати,
Та видав наказ воїнам своїм
Йти та Христові голову зняти.

Але воякам штука не вдалась —
Бо Христос Господь, досі живе,
А той, хто вірить в Його науку,
По смерті в небі вічно буде.

Євген Березинський

ХРИСТОС НАРОДИВСЯ

В заворожену даль відлітають окрілені тіні,
Клуби хмар голубих протинають проміння зорі.
В віфлеємськім хліву, на пахучім, розстеленім
сіні

Народився Христос.

Кагнець вже давно догорів,
Але ясність сліпуча змікала потомлені вій,
І нечайно побачили смертно - бліді пастирі,
Наче б з ясел оцих, наче б з теплих обіймів
Марії
Тихо сходило сонце.

Високо-високо вгорі
Розпливалася стеля, крутилася в білому димі,
Розступилися хмари, відкрили лунку височінь
І з розкритого неба прибули стрункі херувими,
Щоб зложить Йому свій доземний, свій низький
поклін.

Відчиняються двері-вривається вітер і простір
Відчиняються двері-пурпур, пурпур горить!
Із далеких країв тріє царі-три вітані гості
Прикладають у порох, складають коштовні
дари,
І присягають на вірність...

І блідо всьміхається Мати,
Пестить Сина свого і леліє замріяні сни.
А під схилом Гълготи регочуть, готовують
Роз'яття
І горлають: "Розпни!"

Андрій Гарасевич

О, СПАСЕ, ЗНОВ ДО НАС ПРИЙДИ!...

В розгарі світу, різних рас,
Крізь самолюбний крик юрби
Доходить голос і до нас:
"Вродився Спас!" Чи чуєм ми?

Дві тисячі минає літ,
Як ця новина понеслась
У наш скорботний грішний світ
І радістю дарить всіх нас.

Христос родився, з людьми жив,
Святої правди научав,
До неба шлях Він проложив,
Від смутку й горя рятував.

Як бачим злочин, зраду, кров,
Нешасний світ цей у гріах,
Погляньмо, Він, Христос — Любов,
Стойте скорботний у сльозах.

І там, де плач малих дітей,
Жіночий ридання і батьків,
Втирав Він сльози з їх очей,
Там першим був, любов'ю грів.

Сьогодні скільки ж в нас страждань,
Як мук в природі восени!
Хто радість дасть, звільнить з зідхань,
Життя хто щастям прояснить?

О, Спасе, знов прийди з небес!
Вздоров слабих, в журбі потіш...
В ці дні вигнання ждем чудес,
Які Ти нам пошлеш в путі.

Опр. І. Тарасюк

В РІЗДВЯНЕ СВЯТО

Ми все таки чекатимемо
Шороку благовісної зорі,
Згадавши, як над Віфлеємом
Вона з'явилася, — як пастирі,
Що стада стерегли на полі,
Почули голос ангольський, дзвінкий,
Як до вертепу вбігли, й долі
Схилили чола, і поклін низький
Віддали, вздрівши чудо-диво:
Неначе храм увесь вертеп яснів
Од променів, що мерехтливо
З висот небесних сипались долів
І тепло сяли круг Дитяти;
Воно в ясельцях спало любим сном —
І радувалася ним мати, —

Святець-старик радів... І там кругом
Лунала втіха, гомін мицій,
Хор херувимський! — Вбогі пастирі
Дитям рожденним веселились!
Зоря ж світила, сяяла вгорі...
Тієї то святої ночі.
Тривожні перейшовши манівці,
Безперестанно на пророчі
Слова надіючись, три мудреці
Зорю уздріли — променисто
Вона жаріла блиском чарівним
І ніччу освітила місто
Юдейське, мирне місто Віфлеєм.
Зрадівши вельми, поспішили
Вони, куди блиск зоряний їх вів,
Знайшли вертеп. І поклонились
Володарі три поруч пастирів
Дитяті Божому!
Від того часу проплило років багато
А все ж таки в різдвяне свято
Подію дорогу з прадавніх днів
Все наново, все так охоче
Ми споминаємо вже стільки літ!
Чи ж знаємо, що й нас пророче
Завітне слово посилає в світ?!
О, справді, так! Земляче-братьє!
Мандрівники ми в цій важкій порі —
Ще й нас мете гоніння кляте
Гірш, як колись мело, в часи старі!
Що ж!
Хоч нас доля не голубить,
І хоч царює хижий Ірод-враг, —
Однаке ми, мій брате любий,
Де тільки будемо, в усіх краях
Несімо милосердя, й віру,
Й любов у світ! — ми — правоти жадні!
Нічого, що людці над міру
Нас певно, висміватимуть! — Та ж дні
Злетять! Пройдуть літа!

Месія зійде в світ цей з вишини! І знову
Зорю-провісницю Христову
Знов люд уздрить! побачимо і ми
Той промінь, що від нього й нині
Вже наша мисль ясніє — ожива!
Не заблукаємо в чужині
На манівцях! Мій брате! Ще нова
Могутня радість небуденна
Огорне нас! Поглянь же у блакить:
Там гімн співає вся вселена!
Там вічно серед зір хорал дзвенить!
Тож вір: Ще з висоти святої
Зішле Бог сяєво й на нашу путь!
Хай, ми — бездольники — Ізгої!
Але недарма дні нам проминуть!
Ти знай: Не вікувати злобі.
Ми світливий клич несемо в кожен край:
“Шукай людини праведної,
В юрбі людській шукай, шукай у собі!”
Тож підемо! яка дорога
В нас не була б: Пряма, чи манівці...
В невтішній тузі все до Бога
Доходять люди — Прості й мудреці.

А СЬОГОДНІ В ТЮРМІ КОЛЯДУЄ ДЕСЬ ВІН...

На дрімучий садок сипле, сиплеться сніг,
Білий килим застелює стежку;
На побитих шибах, у маленькім вікні
Дід-мороз помережив мережку.
У хатині під ніч, коло хліба, куті,
Свічки блимнули дві на обрусі, —
Прошептавши тихцем ті молитви святі,
Батько мовив тоді до матусі:
— Ще торік вечір-святі святкували з нами син,
І колядку співали тут із нами,

А сьогодні в тюрмі колядує десь він...
Може нині залився сльозами...

А матуся мовчить і глядить в далечінь,
Тільки погляд без слова говоритъ,
Скільки в серці її і журби і терпінь,
Як поранило серце їй горе.

Втерла мати сльозу, що скотилася лицем,
Засвітила за сина ще свічку;
А поклавши її, запитала тихцем,
— Чи в тюрмі колядують в ту нічку... ?

А старий задрижав, а старий затремтів,
І сказав, що й не вчула слів мати:
— У тюрмі не дзвенить ані сміх, ані спів...
Там не вільно ніколи співати...

І спитала вона: — Чи в Різдвяну цю ніч
Син в кайданах, як все, як щоднини... ?
А старий втер сльозу із утомлених віч,
Не озвавсь ані словом єдиним...

Він глядів і мовчав, говорiti не міг,
Сніг пшеничний поклав під стіною,
А матуся в вікно все дивилася на сніг...
І хитала в журбі головою...

Так дивилася на сніг, що вдаряв об шибки...
Наче ждала когось, вижидала;
І чомусь з рук її, вже старечих, слабких
Свічка третя на землю упала...

Їм ввиджалось, що син у далекій тюрмі
Був веселий, такий як і вдома ...

Що жевріли вогнем сина очі у тьмі,
Що не скарживсь ніколи, ні кому...

Бо писав він до них ось недавно в листах,
Що не страшно за волю страждати,
Що не зломить його ні тюрма, ані страх,
Не злякають кайдани, ні грati...

Аж у третій день свят, як веселі дзвінки
Задзвиніли, то мати з просоння
Говорила: - . Чи то дзвоняте колядники,
Чи десь в'язні кайданами дзвоняте? —

І не слухав отець тих пісень, колядок,
Тільки мовив: — Ті коляди красні,
То здається й мені, — то не дзвонить дзвінок,
Тільки дзвонять кайданами в'язні! —

Олесь Бабій

РІЗДВЯНІ ДУМКИ

В нас землю сніг на день Різдва
Вкривав обруском білим —
В іній вбірались дерева,
Неначе сад розцвілий...

Немов мереживо зірок
На канві оксаміту, —
Хилилось небо без хмарок
Над свято-втішним світом...

Царив дивний, святочний дух....
Радів старий й дитина.
У кожній хаті був дідух,
Кутя... колач... ялина...

З вертепом в нас від хат до хат
Ішли колядувати,
А втіхою хлоп'ят й дівчат
Раділи батько, мати...

Це все тепер ми бачим в сні,
Немов далеку мрію...
І сумно нам на чужині —
І вдома не радіють...

Коли світліше зоря світить
Коли, Народжений Святий,
То є надія, любі діти,
Діждемося Різдва ми?

Петро Пігічин.

РІЗДВО

Мороз скрігоче на рівнині,
Вузенький блима молодик,
Несеться фурги свист змійний,
Давно знайомий обрій зник.

У злу негоду що не ходить
Із подарунками в руках,
Й Микола. А дитинка бродить,
Все стука, проситься під дах.

Стара сорочка кострубата,
Застиглі слізози на очах,
Померзли сині рученята,
Взуття подерте на ногах.

Так сумно стукає у двері
Обмерзлих привидів-домів.
Там стіл накритий для вечері,
Веселій гамір голосів.

Огнів там райдужнє море,
Там ласка, ситощі, тепло,
Але всі двері на запорі,
І душі снігом занесло.

Замкнувся світ, не поспішає
На поклик дивного Христа,
Хай приклад нас не спокушає,
Морозить серце суєта.

Почуймо голос Дитинчати!
Скоріше двері відчини,
Впустім до серця, як до хати,
Хай здійсняться різдвяні сни.

І з Ним Отець Його могутній
Увійде під скитальчий дах,
На святі буде Бог присутній,
Дарує радість, зніме страх.

Олександр Зорге

РІЗДВО

Ніч і глибина віків.
На небі дивна зоря.
У печері чабанів —
Притулок Бога і Царя.

В яслах Немовля лежить,
А перед Ним дари волхвів.
Біля матері стойть
Старенький Йосип, друг Христів.
Он в печері їй пастухи.
Їм ангол з неба возвістив: —
Відпускає Бог гріхи
І браму раю відчинив.

В забуття віки пливуть —
Не забути Різдвяних Днів!
Ясне світло зорі ллють
На сніг, на купи хуторів.

Гомін, співи на селі,
Веселий тупіт звіздарів.
Он ялинка на столі,
Злетілись діти до батьків.

Скільки зустрічів, свічок!
Шумить яскрава суєта.
А за сяєвом святок
Чи завжди бачимо Христа?

Ходить Він серед людей,
І стукає Його рука
В кам'яні серця. Дверей
Для Себе з тugoю шука.

Майже двадцять сотень год
Мандрує Він по всіх краях.
Та оглух, осліп народ,
Важкі замки на всіх серцях.

Тихо стука Він в серця
Либонь упустять ради свят.
Ширше двері для Творця,
Нехай увійде до кімнат!

Буде справді дивний час,
Зорею блисне в небесах.
Бог народиться між нас,
Не в тьмі печери, а в серцях.

Олександер Зорге

В РІЗДВЯНУ НІЧ

Грає небо в блисках свіч.
Сад в убранні білосніжнім.
Сном дитячим віє ніч,
Золотим, далеким, ніжним.
Десь далеко вдарив дзвін;
Серце стислоє і стріпнулось;
Як багато в серці змін,
Як там скоро все проснулось!
Встали привиди святі,
Сни підвіщено-прекрасні,
Що таїли їх в житті
Довгі будні рівночасні.
Все минає, все іде,
Юна ж віра зостається...
Близько, близько дзвін гуде;
Серце плаче і сміється!
Сяє образ дорогий —
Ясна зірка Віфлеєма;
Цілий всесвіт навколо —
Ніби юности поема.
О, живи, живи хоч мить
Так, як жив в дитячих роках,
Поки серце защемить
В життєвих буденних кроках.
Ясним усміхом дитини
Гляне сонце із-за гір;
Що хвилинни, що години
Бережи в дуці картини
Що вбачав ти в блисках зір.

Г. Ч.

ХРИСТОС РОДИВСЯ

Тоді у тиху ніч, здається, всесвіт спав.
І стадо й пастухи дрімали.
І ось в осяянні Господній ангол став —
Його слова з небес лунали:

— Не бійтесь! Велику радість вам несу!
Христос родився в Віфлеємі!
Одвічний Спас дає життю нову красу,
Знайдіть Його у Віфлеємі!

В яснині, в яслах уповитого знайдіть,
Ознакою мій яв хай буде, —
До Віфлеему поспішайте, нині йдіть
І звеселяться усі люди! —

І небесне воїнство серед нічної тьми
З'явилось в сяєві із співом:
— “Мир на землі та добра воля між людьми
І слава в світі Богу!” —

Всерадісним греміли співом небеса, —
І сталося Господнє Слово:
У яслах пастухи знайшли Святе Дитя —
Христос родивсь — життя обнова!

Ол. Неприцький-Грановський

РІЗДВО

Різдво — дитяче свято,
Про це я добре знаю;
Як снігу вже багато,
То я Різдва чекаю.

Бо, справді це потіха
Для нас діток маленьких;
Нам подарунок зтиха
Дають батьки та неняки.

Он, той дістав кожушок,
А тая чоботята,
А в того від ялинки,
Мов в небі сяє хата.

А хто найбільш радіє?
Чи кожен про це знає?
Найбільший хто дарунок
У цee свято має?

Найбільший подарунок
В серденько тому злився,
Де, немов в яслах, в серці
Ісус Христос родився!

Йому і сонце світить
І зірка ясно сяє,
Його Христос Спаситель
Усе життя кохає.

А. Штурма

НА СВЯТ — ВЕЧІР

Смеркається. Ослизлий день
Між мурами конає
В печі червоний блис огонь,
А в сінях вітер грає.

Той тихий і сумний настрій
Несе мене світами,
І я лечу на крилах мрій
До батька і до мами.

Сніжок паде, як срібний пух,
Мороз малює квіти;
Накритий стіл, в куті дідух,
Пустують в сіні діти.

Знайшли собі свистун горіх
І свищуть в перегони;
Лящесть в ушах діточий сміх.
З дзвіници дзвонять дзвони.

Гей, скільки то минуло літ!
А я так добре чую
Кожухів шелест, скрип чобіт,
І щиру пісню тую.

Далекий світ, великий час,
Пливуть літа рікою,
А я все пам'ятаю вас,
Як йдете з колядою.

Ще й нині чую, як Юрко
Співає "Бог Предвічний",
Як сопраном пищить Федько,
Басом реве Зарічний.

Скриплий наболілій спів
Такий, як хлопські груди.
Та хто його раз зрозумів,
До смерти не забуде.

Далекий світ, великий час,
Пливуть літа рікою.
Гей! Що чувати там у вас?
Чи йдете з колядою?

Чи ще живий Федір, Юрко,
І мій сусід Зарічний?
Чи й нині, як колись давно,
Співають: "Бог Предвічний!"

Чи й нині мерехтять зірки
Над хаткою старою? ...
Гей, краю мій, не знаєш ти,
Як тужу за тобою!

Б. Лепкий

СИРІТКИ

Коли на Свят-Вечір ялина
Засвітиться тихо огнями,
Згадай, моя люба дитино,
Сиріток без тата, без мами.

В цей вечір, щасливий і тихий,
Коли тобі добре живеться,
Є сила сиріточок, що з лиха
Ім слізонька гірка поллється.

В цей вечір сирітка згадає
Про тата та маму кохану,
І гірко вона заридає,
Коли розтривожить цю рану.

Згадає, як мама бувало
Саджала собі на коліна,
І ніжно обох цілувала:
І доню і любого сина.

Тепер вони, бідні, забуті,
В притулку в цей вечір сумують,
Згадай же про них в ці дні люті,
Й про тих, що іх держать, годують.

У Бога ніхто не забутий:
Притулок ім є рідна хата,
Й ти мусиш сиріточкам бути
За маму й за рідного тата.

Отож, що б у тебе знайшлося,
Пішли їм, ти сестро і брате,
Щоб дітям твоїм не прийшлося
Сирітської долі зазнати.

Олена Ф.

“БЕЗБОЖНИК”

Стрінув я раз селянина, про якого всі говорили, що він безбожник й невіра. Казали люди, що так охристив його місцевий піп, ще коли він був малим хлопцем, і ця “слава” не покинула його й до нині. Всі мали його за грішного чоловіка і оминали його.

Цікавило мене пізнати ближче його та причини його невірства. І ось при першій нагоді запитав я його, чи то правда, що він безбожник й невіра. На ці мої слова він усміхнувся і відповів:

— Це, бачите, залежить для кого; для попа, то так, але для себе, то ні.

Ця загадкова відповідь ще більше розплала мою цікавість і я попросив його розказати мені дещо більше про його невірство.

І став він говорити:

— Зачну спочатку: в Бога то я вір'ю, читаю Його Слово і Св. Письмо, яке роздобув я собі ще на війні, але в попів не вір'ю та до їх церкви не ходжу ще від малих літ.

— Кажете, що “безвірником” ви стались ще з малих літ, цікаво б почути...

— Так, воно не лише цікаво почути, але з цього ще й велика наука і для старого і для малого, — сказав мій співбесідник.

— А було воно ось як: Був я ще малим хлопчиною. Мав я одну маму, бо бачите, був знайдищем. Жили ми в маленькій хатині, біля цвинтаря. Вічна нужда, холод й голод були частими гістьми нашої хатини. Жили із заробітків, а по-

часті і жебранини. По другій стороні цвінтаря, навпроти нашої хатини містилася широка плєбанія. Багато й сито тоді жилося нашему попові. Народ тоді був богомільний і слухняний, а своє богомільство оплачував високими оплатами за треби — як христини, весілля, похорони, служби Божі і парастаси. Ого, тоді піп за похорон брав 50 а то й 100 ринських, та ще до цього хліби і ковбаси. А на Великдень, коли дяк і паламар збирали яйця для єгомосця, то немудрі баби по копі давали. Імосць паски на самих яйцях пекла, а скільки ще Мордко до міста візвозив, то це один Бог знає. Гай-гай, були добрі часи для єгомосців!

Так ось, бачите, прийшли якось Різдвяні Свята. На самий Святий Вечір мама моя лежала хвора, в хаті холодно і їсти не було що. Сидів я біля вікна, глядів на небо й зорі, на хати сусідів, на єгомосцеву плєбанію і гірко плакав.

Аж раптом плєбанія мов вогнем загорілася. Дивлюся, а то в вікнах так багато світла, мов зорі миготять. Коли заздрів я це, перестав плакати і давай, притуливши лице до шиби, глядіти на це диво. А опісля не втерпів, надів мамині рвані чоботи й кабатину і побіг під вікна плєбанії. Став біля парканів і крізь дирку дивлюся, а то посеред хати порядна ялиця а на ній що тих свічок, а забавок, а якихось блискучих ниток, а до того на самім чубку ялиці застремлений вертеп, а над ним круться блискучі анголи; такого дива я ще зроду не бачив. Це так захопило мене, що я і не зчуваєм, як переліз через паркан і опинився перед вікнами покою, в якім стояла ця чудесна ялиця. А, що вікна були досить високо, я видрапався на підмурок, і, вхопившись руками за рами вікна, прилип до шиби та розглядав кожну забавку зокрема.

Як довго це тривало, не пам'ятаю, лише пригадую собі, що нараз чиясь рука вхопила за

мій кабат й стягнула на землю, водночас, обкладаючи мене кулаками, куди попало. З переляку став я кричати. Позбігалася служба, вийшов і сам єгомосць, а тоді запровадили мене до кухні і давай допитуватися, що я робив під вікном. Я казав, що дивився на чудесну ялицию, а паламар, — бо це він зловив мене за кабатину і бив, — твердив, що я хотів лізти до покою, щоб покрасти паничеві і пануньчині забавки. Досить, що скінчилося на тім, — що мене добре набили і відвезли до гміни, де я відсидів добу арешту. З цього часу я зненавідів всіх єгомосьців, дяків й паламарів, до церкви ніхто вже більше не міг мене й буком загнати.

Пізніше сталає ще одна подія, що до решти захитали мою віру. А було це на рік пізніше, теж на Різдво, коли вмерла моя мама. Єгомосць не хотів за дарма ховати, як він сказав, волокити. Сталось так, що нікому було мами й винести з хати, аж жандарі з гміни пігнали чотирьох газдів.

Так то, пане, зробили з мене безбожника. Не вірив, бо не міг; бачив одну кривду й брехню. Чув про Христа, але Його Слова не знав, бачив тільки Його слуг, що жили гірше поган.

Але війна закинула мене в східню Україну і там в Україні, в Херсонській губернії, пізнав я євангельську віру. Зпершу насміхався, але коли став ходити на їх зібрання, слухати їх науки та приглядатися до їх життя, поволі став розуміти, що то є правдиве християнство. Там то в них навчився я читати й писати, бо передтим був неписьменний. Відтоді став читати св. Письмо, з яким і до нині не розстається. Воно для мене є всім: приятелем і лікарем.

За те піп ще більше ненавидить мене, обзыває безбожником, большевиком, та вже як йому там схочеться. Але хай, я на те не звертаю уваги, бо совість моя чиста. У Господа вірю,

люблю Його св. Слово, Його воля є для мене закон. Дав би Господь, щоб такими безбожниками і большевиками став увесь наш народ, тоді настало б інакше життя. А так, що з того, що народ до церкви ходить, в попів вірить, та образами хати обвішує, коли в душі порожнечा, не має там Бога. В церкві все молиться, а поза церквою служить сатані. Такий то народ, такі і його плоди. Ось бачите, пане, для попа Різдво було ялицею з забавками, а для мене Різдво є сівто й правда. Дивні дороги, якими просвічує Господь Своїх улюблених дітей. Милосердя Його велике, тільки треба слухати Його голосу, а не слабих й сліпих людських істот, навіть тих, що свою душевну наготу прикривають сайвом золотих риз...

О, дав би Господь, — подумав і я, — щоб у це Різдво Правда Божа розкрила перед народом його побілені гроби, повні кісток всередині та вказала новий шлях до життя у правді і вірності небесному Отцеві, шлях на який ступив ось цей селянин, чи, як кажуть єгомость і люди — “безбожник і большевик”.

М. К.

ПОНЕСИСЯ, КОЛЯДКО

Як засяють зірки на Свят-Вечір,
Понесися, колядко, простором,
Як веселої вістки предтеча —
Над землею, що стогне під горем.

Злинь під тиху, невеселу стріху,
Де вечірній сум оловом бродить,
Задзвени там домашнім на втіху,
Що на землю Христос нині сходить.

Звесели ти батька, матір, діти
Та й з чола розвій їм чорну тугу,
Хай хоч нині покинуть квиліти,
Хай хоч нині бадьорість — їх другом!

Не журіться! Нам нині на поміч
Марія мати Ісуса приносить,
Що вбиває зло словом, як з грому
Й маловірам надію приносить!

Як засяють зірки на Свят-Вечір,
Понесися, колядко, на втіху —
Там, де горе зболілі гне плечі,
Там, де рідна, похилена стріха...

Богдан Лепкий

У РІЗДВЯНУ НІЧ

(Спомин про одну розмову).

Вісімнадцять років тому, під час світової війни, пізно восени я опинився зо своєю сотнею кінноти на Чернігівщині, де нам доручено було охороняти телеграфи, телефони та вузькоторову залізницю Крути — Чернігів. Там нас і зима захопила. У маленькому селі, де був наш штаб, думали й Різдво святкувати, але вийшло інакше. За декілька днів до свят нам наказали перейти до станції крути й зайняти охорону широкоторової залізниці, що з одного боку бігла до Києва, а з другого — до Москви. Служба там була неспокійна й дуже відповідальна, зокрема ж тоді, коли проходили потяги "особливої ваги". Так називалися спеціальні потяги, якими сам цар, або члени імператорської родини їхали на південнозахідній фронт, або з фронту на північ. Тоді охорона потроювалась. Звичайно, їхали два потяги, за

годину один після другого, і ніхто не знат, у якому з них знаходився сам цар.

Невелика станція, обсаджена високими тополями, здавалася самітнім островом серед безкраїк українських степів, серед білої, вкритої снігами пустелі. Наближувалось Різдво, і я почав мріяти, як би на свято випроситися в Київ. Але не судилося здійснитися моїм мріям, бо за добу до Святого Вечора ми дістали повідомлення, що в саму різдвяну ніч із Києва пройдуть два потяги "особливої ваги". Негайно почалися клопоти по зміцненні охорони. На залізницю, на її мости, переїзди та станційки вислано було всіх солдатів. Старшини мусіли ввесь час пильнувати, щоб охорона провадилася якнайпильніше.

Настилив Свят-Вечір. Погода була жахлива: падав сніг із дощем, і рвучкий вітер, жалібно завиваючи в тополях та в телеграфних дротах, здавалося, плакав над кимсь. Піднявши комір шинелі, я в супроводі двох солдатів обходив пости охорони біля станції. Солдати, з закутаними в "башлики" головами, виглядали бідними та безталанними. У ту ніч, коли кожний чоловік поривався додому, до своєї сім'ї, вони повинні були під дощем та вітром пильно вдивлятися в чорну ніч. Біля півночі я вернувся на перон станції голодний, змерзлий та змучений. Там уже було декілька залізничних урядовців, що з ліхтарями в руках чекали першого потяга, який уже вийшов із станції Ніжен. Незабаром далеко праворуч з'явилися близькучі прожектори царського потягу. Не зменшуючи шаленого ходу, потяг із дев'яти великих розкішних вагонів з двома величезними паротягами,увесь залитий електричним сяйвом, бурею пролетів через станцію, як якийсь привид, як якась казкова примара. Швидко ліворуч зникли червоні ос-

танього вагону, і чорна ніч знов обхопила станцію. Вітер ще дужче заплакав, хитаючи тополі та розгойдуючи нафтові ліхтарі.

Хотілося спати, але треба було чекати сlijduyochego потяга. Щоб загрітися, я ходив по довгому пероні і з журбою думав про недолю, що закинула мене на самітню степову станцію. Вигляд блискучого царського потяга збудив думки про багатих та вельможних людей цього світу. Уявлялося, як зараз тепло, затишно, ясно та приемно в тих розкішних вагонах, що сонним маревом промайнули через станцію. Як би добре було зараз сидіти на м'яких пружинових кріслах, разом із блискучими старшинами і, під ритмічне стукотіння колес, читати або пити гарячий-гарячий чай.

Ах, і бувають же такі щасливі люди, що можуть їздити в тих потягах? Заздрість, пекуча зависть до всіх багатих, вельможних і, здавалось, щасливих людей обхопила мене. Брр... від таких думок надворі здавалось іще холодніше.

І раптом у голові блиснула думка: "А як же почивають себе солдати? Ім же ще зимніше та приkrіше, як мені!" Я пішов на кінець перону. Там у затишку між двома парканами та купами залиничних шпал розпалили солдати велике багаття, до якого сходилися грітися. Звідти доносилася якась розмова, сміх. Я підійшов до паркану і, дивлячись на солдатів, невидимий для них, почав слухати.

Високий, худорлявий улан, гріючи руки над огнем, говорив:

—...хоч би рік так пожити..., — а другий додав, перебиваючи:

"Що там рік, хоч з пару місяців"...

Низенький з чорною бородою піхотинець зідхнув:

— Ну, й живуть же люди: як у раю! Ти бідуй тут, мерзни, голодуй, як собака, а він собі там

вилежується на перинах. Має все, чого тільки його душа забажає".

Молоденький улан Нездара, з ніжним дівочим обличчям, заперечив:

— Та де там його душа має щось? Тіло його має все, а душою він бідний, хоч і цар. Ви думаете, що він щасливий? Та я щасливіший за нього!"

Загальний регіт перервав його мову.

— Чого ви смієтесь? — продовжував Нездара поважно і, як мені здавалось, сумно. — Направду кажу вам, що я чую себе щасливішим. Ви думаете, що він спить зараз? Ах, у нього, бідного, стільки турбот! як там на фронті, а як там у Петербурзі, а чи виграє він війну? А страху скільки! як дикого звіря всюди підстерігають, щоб забити. Хіба б ми стерегли його, якби він не боявся? Бойтесь, тримтесь за своє життя і вдень і вночі. Ось, послухайте, я вам прочитаю із Слова Божого... "нині ми гордих славимо щасливими... та богобоязні ось як говорять один одному: Вважає Господь і чує все, та й перед лицем Його списується пам'яткова книга про тих, що бояться Господа й почитають ім'я Його".

Загальний вибух крику перервав його мову й читання. Кричали всі, і не можна було розібрати, що вони кричат. Нездара спокійно та легко всміхаючись дивився на них.

... Та чекайте ви; я кажу --- нема що цареві навіть завидувати, бо ж не знати, чи він дійсно щасливий"... Йому знову не дали скінчiti. Один солдат з пересердя махнув рукою й сказав із гнівом, відходячи:

— Ну й Нездара! дійсно — нездара!...

Боячись, що мене помітять, я відійшов від паркану. Знову пішов я по перону, думаючи про Нездару. Це був особливий солдат: він ніколи не лаявся, не говорив будничих слів, не курив. У той час, як, вільні від служби, солдати курили, жар-

кували або "гнули теревені", він сидів осторонь, читаючи якусь маленьку книжечку. Пам'ятаю, якось я підійшов до нього і, взявши ту книжечку, подивився: То була Євангелія. Дійсно, химерна людина. Солдати казали, що йому в голові "бракує десятої клепки".

І я, ходячи по пероні, думав: "дійсно, якийсь божевільний. Каже, що він щасливіший за царя!"

Тимчасом наближувався вже другий потяг. Як і перший залитий електричними вогнями, він гураганом пронісся мимо станції і зник у мряці непогідної ночі.

А я, як зачарований його видом, дивився туди, де зникали червоні вогні, і з жалем, з завистою і з журбою тяжко зідхнув:

— Ах, які щасливі, щасливі люди. І зідхаючи пішов спати...

**

Проминуло декілька років. Промайнула війна, революція, знову війни. І коли я довідався, якою страшною смертю скінчилось життя "всемогутнього" російського царя, мимоволі згадав я ту темну різдвяну ніч, потяги царя, Нездру та його слова. А ще пізніш, коли знайшов мене Господь, зрозумів я і мову, і мудрі слова того християнина...

Л. Жабко-Потапович

ПЕРЕД РІЗДВОМ

Я у полі опівночі без нікого.
Перед судним, приближенним днем.
Стало тихо, закидані терном дороги,
Ударяють сузір'я холодним вогнем.

Про недолю мою хто посмів розказати,
Вийшов я до сузір' говорить віч-на-віч.
Миготять на шпиллях, мов прийшли сповідатись,
Наче я в зачаровану місячну ніч.

Розмовляючи з ними, я буду дивитись,
Чи вони розуміють про болі усіх. —
Що ж я буду далеко від дому робити,
Як заб'є мої вікна й закидає сніг.

Я свого не промінював зроду подвір'я,
І спокійний мій голос, як місяць вгорі...
Снігові впадуть, забіліють як пір'я
Із гусей, що кричали мені на Дніпрі.

А сузір'я поглянути, неначе в печалі,
І осиплються, зникнуть в чужій далині.
Я ж лишився в житті, мов у ніч на вокзалі
І не знаю, чи поїзд прибуде, чи ні.

Юрій Буряківець..

МІСЦЯ НЕМА

У Віфлеєм — доріженька далека,
Крута була і поміж гори вилася...
“О, Боже наш, яка ж вона не легка”.
І сонечко з полудня ніхилилось;
Спішилося далеко десь за гори,
І день який ішов навпроти ночі.
Чи не про речі Божі та пророчі.

Спочити би десь, вже й ноги підтопталися,
Хотілось би скоріше до Віфлеєму!
Вечірня зірка у промінні сяла,
І вмить ось в небі Божі херувими:
Там почали співати дивну пісню,
Новую пісню, вічно-богохвальну,
Щоб сповістити світу благу вістку
Що йде Месія... Близиться... Негайно!

І зірка вмить заблісля променисто,
Як сонце те стоянне і невинне,
Осяяло старе Давида місто,
Вітаючись з убогим Віфлеємом.

Дорога. Йдуть... Скрізь вілли та палати;
Спочить би десь, бо й холод долягає:
“Пустіть у хату!” — Йосип став благати...
Скрізь відповідь: “Ой, місця в нас немає!”

З трудом важким прийшли до передмістя,
Вже пізня ніч. Дехто вже спить, дрімає.
Гостиниця! — “А може буде місце?”
Господар каже: — “Місця вже немає.”
“Помилуйте!” — став Йосип умоляти:
“Не відкажіть! Ми немічні, без силі...”
“Хіба ось там, де віл стоїть з ослятком”.
В убогости свята, рідня гостила.

І вмить одну так бідно і на сіні,
Родився Син — Спаситель всього світу.
І зірка вщерь засяла в мерехтінні,
Всьміхаючись до всіх своїм привітом.
Хор ангольський співав пісні невпинно:
Хвалу Творцю! І світові спасіння.
Раділа Мати. “Дивна це Дитина!”
Він — мир для всього роду й покоління.

Як народилось вічне Правди Слово,
На землю цю з вишин святих прийшовши.
від ясел світ кличе до обнови,
Щоб відродився, жити став — воскресши.
Тоді до Нього йшли убогі люди...
Йшли пастухи... І мудреці зо сходу...
Хто з Ним живе, хто ходить з Ним — не блудить,
Без Нього хто — той в пітьмі чорній ходить.

Немає місця! Чуєш, друже — брате!
Не було місця тут для Бога — Сина.
Його всесвіт, а Він не мав тут хати, —
Немає місця в грішних серцях й нині.
І в наші дні немає місця й волі
Скитальцям вбогим. Гріх, що володів

Всіма людьми. І наш край ще без долі.
О, Господи, зроди в житті надію!

Л. Забіренко

РІЗДВЯНЕ

Чогось мені на серці гірко, гірко,
На мою душу горе налягло...
Давно зійшла святовечірня зірка,
Дрімає в сні засніжене село.

Сиджу один в чужій, холодній хаті,
Бlimає сумно лямпа над вікном...
Бажається мені в цей вечір знати,
Чи сяє зірка й над моїм селом?

Чи ще стоять солом'яні там стріхи,
Притрушені периною зими,
Де я бувало дознавав утіхи,
Як щедрувати бігав із дітьми.

Мороз скрипить, бувало, під ногами,
Ми спішими юрбою на гору.
І кожний з нас з маленькими санками
Йдем зустрічати святочну зорю.

А потім всі, пухким, глибоким сніgom
Щасливі ми мандруєм до села...
О, скільки ж то було тоді потіхи,
Яку різвianий вечір посылав!

Минуло все... Тепер я сиротою,
Сумую сам в далекій стороні.
Співає, чую, радіо за стіною,
І сумно й гірко, гірко тут мені.

Сиджу один в чужій, холодній хаті,
Бlimають ясні зорі за вікном...
Бажається мені в цей вечір знати,
Чи сяють зорі й над моїм селом...

М. Подворняк

РІЗДВО

Різдво — це є свято вроочисте,
А люди на діло нечисте
Їого обертають сьогодні,
Бо люблять забави гріховні.

Чимало людей замість того,
Щоб славити Господа свого,
То день цей проводять при чарці,
При картах, при лайках та сварці.

Веселі години різдвяні
Присвячують мрії поганій
Та вчинки ганебнії творять,
Що іх до нещаств приводять.

Чимало в той день ллеться крові?
Чимало є злої обмови?
Чимало є сліз, нарікання?
Чимало є горя й страждання?..

Дивитись на ввесь світ звисока,
То слози спливають із ока,
А серце тривожно заб'ється,
Що Іродів настрій снується!..

Тьма чорна, тьма злобнозавзята
Злотворчим знаряддям багата,
Від світла наш нарід відводить.
А в темні темниці приводить.

Народе, прибитий гріхами,
Прикутий до зла кайданами,
Доволі в неволі страждати,
Пора вже кайдани порвати!

Пора вже сьогодні спішити
Всілякі гріхи залишити,
Та серцем своїм відродитись,
Щоб в нім міг Спаситель родитись.

Олекса Костюк

ПІД ЗВУКИ КОЛЯДИ

Вроочистість давніх літ, дитячих, незабутніх,
Яка ти свіжа все і чарами сповита!
Живеш на фільмі снів і звуків ледве чутих
І в пам'яті лежиш, як мармурова плита...

Бив тебе зимний дощ, осіння жерла мряка,
І зимовий мороз на твої груди клався,
Ти все лишилася всміхнена та однака,
Хоч я в дорозі вже зневірився й подався...

Різдво! Ялинка! Гей, з Поділля вітер віє,
Нічлаві й Серет вже під кригою дрімають,
Село задумане, йде вечір, сутеніє,
На небі повно зір, колядники співають...

Поділля, ти — мое, застелене снігами
Все спогадом шумиш і день, і ніч за мною!
Хоч зрадив я тебе і мов з обіймів мами
В чужий пішов я світ, — ще тужу за тобою.

Різдво вколисане грімкою колядою, —
Що в неї вслухались подільські тихі села!
Ще нині ти в моїй душі тримтиці дугою,
Для мене ти єдина пісня ще весела.

Лунай мені, лунай в душі, вколисуй снами,
Навіай спомини з літ давніх, незабутніх,
Коли мені ввесь світ, — був добрий усміх мами
І звуки коляди, далекі, ледве чутні...

С. Чарнецький

КОЛИСЬ І СЬОГОДНІ

Давно колись ясна зоря
Світила серед ночі
І вабила до себе всі
Людські серця і очі.

Пішли за нею пастухи,
І мудреці зо сходу
І понесли в усі кінці
Святу вість для народу.

І нині ось, як та зоря,
Спаситель Сам нам сяє,
І всіх великих і малих
До Себе притягає.

Ідіть же всі до Нього, ви,
Гріхом розбиті душі,
Несіть Йому серця свої,
І руки, й ноги, й уші,

Вуста свої, і ваш язик
Йому на службу дайте,
І даром тим свого Царя
І Бога ви вітайте.

І Він народиться у вас
В одній малій хвилині,
І ви пізнаєте, яке
Різдво святе є нині.

Наталія Жабко-Потапович

ТИШТЕСЯ, ДІТИ!

Тиштесь, діти, Христос вам родився!
Славним Дитятком Він в яслах лежить;
В людськее тіло Спаситель вселився,
Щоб усім дітям маленьким служить.

О, ми втішаємось нині в Ісусі,
Що Він для нас в Віфлеемі родивсь;
Хай про це знають всі наші мамусі,
Що і для нас у цей світ Він явивсь.

Діти, співайте колядки святії
Богу Цареві небес і землі;
Будем радіти в ці дні різдвиці,
Злучимся з ангольським співом в хвалі.

Так ,ми співаєм пісні різдвиці
В славу Творцеві небес і землі;
Наші діточі літа золотії
Йому віночком плетуться в хвалі.

Діти, серця ви в дари всі віддайте,
Тому, Хто вам все життя подарив;
Боже Різдво ви в серцях величайте,
Знайте, що Бог вас найбільш полюбив.

Ми віддаєм Йому наші серденька,
Що Він їм битися в грудях звелів,
Хай в наших грудях палких й молоденських
Лине Ісусові радісний спів!

Діти, радійте! Дружно співайте!
Всі привітайте святого Царя!
Йому серденька свої ви віддайте,
Хай в них засяє небесна зоря.

С. Бичковський

ГЛИНЯНІ ГОРОБЦІ

Легенда

Гуляє малота і ліпить із глини
Для забави улюблені птахи,
Їм лиця горяТЬ, червоніші калини.
З плечей позсувалися лахи.

І зливою ллється додолу проміння,
Голівки дітей вимиває,
Навколо заснуло гаряче каміння,
Над хлопцями — небо безкрає.

На гульбищі й Первенець діви Марії,
Дванадцять пташок Він злішив:
Сліває та ліпить, у захваті мрій,
У працю всю душу втопив.

Аж мчаться законники з ляком великим:
“Хіба ви забули суботу?”
І криком суворим і вереском диким
Налякану вкрили малоту.

Ісус вмить дихнув на наліплени птахи, —
Й шпурнули живі горобці!
І в душі законні вчепилися страхи, —
Попадали, ниць мудреці...

Іларіон

ГІСТЬ ДРОВОРУБА

(Голяндська різдвяна легенда)

На високому небосхилі блищають і миготять
тисячі й тисячі зір! А на землі біла блискуча га-
ба покрила усе, і люди тихцем посугуваються по
білому килимові... Яка дивна тиша навколо!...

“Справжній Святий вечір,” — голосно думає
Семен, швидким кроком поспішаючи додому.
У панів у гарному їхньому домі роздавали нині
бідним людям білий хліб, як різдвяний подару-
нок, і Семен ніс свій хліб додому, уявляючи со-
бі радість дітей.

“Скільки місяців вони, бідолахи, ючи тільки

чорний хліб і то не завжди доволі — продовжуєвав Семен свої думки. — Але зате сьогодні увечері — ось вже буде для них свято!"

Приспішуючи кроки, Семен швидко віддаляється від села і вступає до темного лісу, в якому стоїть на полянці його хатинка.

Дороги нема, усю занесло снігом, та він знає тут кожне дерево і заблукати не може.

Весело посвистуючи, Семен переступав по глибокому снігу, як раптом зупинився...

"Що це? Чи тільки тінь, чи справді щось лежить тут під сосною?"

Він наближується... Та не може бути!.. Тут, у цьому глибокому снігу, такого морозного вечора сидить маленький хлопчик! Його босі ноженятка посиніли від холоду, очі повні сліз, подерта суконка ледве прикриває застигле тіло. У доброго дроворуба стискається серце.

"Що ти тут, неборако, один у лісі робиш?" — ласково питав Семен. "Ходім зо мною... ну не плач більше. Моя хатина вже недалеко, і ми знайдемо гарний огонь і добрий притулок.

"Ось, чудасія," міркував Семен дорогою: "досі у мене було тільки двоє дітей і раптом Господь посилає третього! Я ніколи не мав би сміливості просити в Господа хліба щоденного, якби не взяв цієї дитини до себе."

Дроворуб нахилився, взяв хлопця на руки й швидше попростував до хати; там у вікні видко було світло.

"Ти добре трапив — говорив Семен до тримтячої дитини: — завтра ми святкуємо Різдво Христове, анголи співатимуть на небі, а ми будемо співати в нашій бідній хатині — "слава на вишинах Богу, а на землі спокій, між людьми благоволення!" "Ну, ось і дійшли." Двері розчинилися, і діти з верещанням кинулися до батька...

"Тихше, тихше — сказав Семен: — дивіть-

ся, я приніс вам маленького приятеля і він обережно поставив на підлогу бідного хлопчика, який ніяково оглядався навколо. Жінка дроворуба весело взяла дитину до рук і ніжно цілуvala, поки здивовані діти дивилися одне на другого.

“Ми йому дамо стілець,” шепоче дівчинка до свого брата: “це він повинен сидіти на ньому”.

“А певно, відповідає її браток: і я дам йому свою дерев’яну тарілку”.

Незабаром маленький незнайомий вже сидів за столом недалеко від огню з великим кавалком білого хліба в руці і горнятком гарячого молока перед ним. Батько родини на другому кінці столу дякував Господеві за всю Його милість і просив благословити цю різдвяну вечерю. Діти з заплющеними очима слухали молитву батька.

“А тепер ми можемо розпочинати!”, веселсь закричав хлопчик, коли скінчили молитися.

Але що сталося? Усі дивляться приголомшенні . . . стілець порожній, бідний хлопчик зник а замість нього стойть чудовий білій ангол!

“Не бійтесь, каже він: — я прийшов із неба Сам Ісус послав мене під ювідом бідної сирітки аби пересвідчити ваші серця. Господь приймає усю вашу любов, ваші турботи, вашу щедрість, бо все, що ви зробили бідній дитині, ви зробили Господеві! Дякую вам в ім’я Того, Хто колись прийняв образ слабенької дитини і прийшов до людей, аби вирятувати їх. Ви мене не побачите більше, але щороку на святий вечір ви дістанете від Господа особливе благословення!”

Поки очі всіх були обернені на чудове обличчя, він почав розпліватися і, нарешті, зовсім зник. Від того часу ще радісніше стало в домі дроворуба; добробут завітав до його хати і він може не був такий бідний, як раніш, і мав що-

поставити на вечерю перед дітьми.

Тепер щороку на Свят-Вечір жінка дроворуба наприкінці столу ставить порожній стілець біля печі і кладе перед ним кавалок білого хліба, й гаряче молоко.

“Коли ангол повернеться, все буде готове для нього,” каже вона: “А як він не прийде, то ми закличемо якусь бідну дитину, щоб нашу різдвяну радість поділити з неборакою. Цим ми найкраще віддячимося нашому Спасителеві, Який сказав: “Скільки раз ви чинили це одному з сих братів Моїх найменших, Мені чинили” (Мат. 25:40).

Звичайно, це тільки така легенда, але ми можемо з неї гарну науку для нас узяти!

Хто знає, чи не приймає Христос на Себе постать якоєсь бідної людини, аби пересвідчити ваше серце і дати вам можливість служити Йому? Як будете ви здивовані, коли на страшному суді почуете від Нього: “Я був бідний, а ти нічого не дав Мені, Я плакав, а ти Мене не потішив, ти не захистив Мене, коли Мене ображали”... І коли ви спитаєте: Коли це, Господи, було? ми Тебе ніколи не бачили!” Він відповість: “А чи ти пам’ятаєш маленького Іванка, сина вашого сусіди; він був такий бідний, нужденний, а ти ніколи нічого йому не дав! Один раз на Різдво ти їв смачний пиріг і раптом Іванко пройшов повз тебе, захланно дивлячися на пиріг. Іванко був голодний, у нього навіть житнього хліба не було в це свято, і ти це знат, але ти відвернувся від нього і нічого йому не дав! А це був Я!” — скаже Христос... “А вдруге ти бачив, як декілька хлопчиків кривдили бідну дівчинку-сирітку, чому ти не захистив її? А це ж знову був Я! А пам’ятаєш, як старенька бабуня несла дрова, і вони розсипалися, і ти не поміг їй? То був Я!”

О, як тяжко буде тобі слухати такі обвинувачення з уст Христа! Але тоді вже буде запізно

каятися: виправити твої кривди вже неможливо!

Подумайте ж про це, любі діти, і поки маєте можливість, любіть, шануйте, захищайте, прощайте, робіть всіляке добре діло кожному, хто зустрінеться з вами в ім'я Ісуса!

“Все, що маєш снагу робити, роби руками твоїми” (Екл. 9:1).

Пер. Олена Єрмолинська

РІЗДВЯНІ ВІРШІ ДЛЯ НАЙМЕНШИХ

Я маленький хлопчик
Зліз на стовпчик,
На дудочку граю,
Христа прославляю!

— 2 —

Я — дівчинка маленька;
Післала мене неніка
По всіх хатах ходити,
Всім людям говорити,
Що час для Бога жити!

— 3 —

Я — маленький пастушок,
Одягнувся в кожушок,
Та й ходжу від хати до хати
Христа прославляти!

— 4 —

Я — маленька дитина,
Кожушок по коліна —
Ходжу й співаю,
Христа прославляю.

— 5 —

Родився наш Христос маленький,
А потім хлопчиком Він став,
А далі — виріс вище мами,
І всіх людей Він научав.

Всі разом:

Тепер ми всі тут ще маленькі,
Але Господь поможе нам,
І ми усі повиростаєм
На радість Богові і вам!

РІЗДВЯНА РОЗМОВА

1. Я, діти, про щось вас спитаю:
Скажіть усю правду мені, —
Чому ви такі всі веселі
В ці зимні, нерадісні дні?

Що тішить вам серце та душу
І чому на обличчях у вас
І щастя, і радість, і усміх
Поблизкує тихо ввесь час?

2. Та ж нині різдвяні є свята,
Господь людям радість послав:
Колись в Віфлеємі юдейськім
Господь нам Спасителя дав.

3. Сьогодні у серці людському
Повинен бреніти лиш спів,
Бо Бог через Сина — Ісуса
На ласку Свій гнів замінив.

4. А ти чого нині сумуєш,
Чому зажурився оце?
Чому на очах твоїх слози
І сумом сповите лице?

1. Не тішать мене оци свята,
Бо що є принадного в них?
У дітях не бачу я правди,
А в людях дорослих — лиш гріх;

Малим роздадуть подарунки,
Ялинку якусь зроблять там;
Самі ж п'ють, та курять, а потім —
І їм стає сумно, і нам.

Хотів би я радість ту мати,
Що маєте ви у цей час;
Хотів би позичити трохи
Щасливої радості в вас.

2. Та це дуже просто, мій друже:
Як хочеш, то зараз ходім
Разом на зібрання дитяче
В наш гарний молитовний дім.
1. Ага, щоб мене прозивали,
Як вас прозивають усіх!
Щоб тато і мама побили?
Щоб піп всім казав, що то гріх?
3. То що ж нам з тобою робити?
Ти хочеш всім людям годить,
А Бог в Своїм слові нам каже,
Що треба Його більш любить.
4. Загроз ми людських не лякались,
Ні двійки, ні кар, ні сміху, —
Ми все для Христа перенесли,
Нам страшно лиш бути в гріху!
2. За те і Господь нас всіх любить
І дає нам оту благодать,
Якої ніхто на цім світі,
Крім Бога, не може нам дать!
1. Я чую ці ваші промови
І вас починаю любить,
І дуже хотів би я з вами
До вашої шкілки ходить.

3. Тож зараз ходімо до школки,
Там будем учитись разом,
А потім будемо радіти
І тішитись з нашим Христом.

Усі:

Хваліте і ви, любі друзі,
Ходімо за Господом всі;
То ввійдемо в рай по нарузі,
Й зобачимо Спаса в красі.

Т. С.

УЧИТЕЛЬ І ШКОЛЯРІ

- Уч.** Коли Бог анголів послав,
Кому про радість Він вказав?
- Шк.** Сказав Він тихо пастухам:
“Не бйтесь, ось звіщаю вам
Велику радість від Творця,
Від Бога правди та Отця.”
- Уч.** І що ж містить відомість ця,
Принесена нам від Творця?
- Шк.** Ось нам родивсь сьогодні Спас,
Щоб всіх спасти — і вас, і нас.
- Уч.** Скажіть — чого ж та новина,
Благословенням є вона?
- Шк.** Бо всі народи тут згрішили
І славу Божу залишили.

Уч. Що Бог зробить для нас бажає.
Коли Спасителя послав?

Шк. Бог знає наш гріховний шлях
І не хоче нас лишити в гріах.

Уч. І як довів Христос це все —
Що він ту радість нам несе?

Шк. По грішнім світі Він ходив
І людям правду голосив..!
Й за цю Він правду вмер — воскрес,
Потім вознісся до небес.

Уч. Які слова Христос сказав,
Коли ще тут перебував?

Шк. По всьому світі скрізь ідіть
І правду Божу голосіть!
Хто буде вірити і хреститься,
З гріхів своїх усіх звільниться!

Уч. І що ще скажете на те —
Що нам дало Різдво святе?

Шк. Що наш Христос, це — дар для нас,
Що Він Заступник наш і Спас.

Уч. Як треба вістку цю подати,
Щоб грішник міг її прийняти?

Шк. Прийдіть до Спаса всі безсилі,
А Він вас прийме в кожній хвилі.

Уч. Хто вірним право дав іти
Й до Спаса грішних всіх вести?

Шк. Ісус всім учням так сказав:
“Я маю властивість, що Отець дав,
Я ж вам даю: у світ ідіть,
Народ навчайте і христіть!
У Трійцю їх христіть Святу
І Божу їм вкажіть мету.”

Уч. Яку Христос поруку дав,
Коли у світ їх посылав?

Шк. На ниву йдіть, друзі Мої,
Я з вами буду по всі дні.

Уч. Й відвагу, й певність — в праці їх
Як дав їм віру в цей успіх?

Шк. Як Дух Святий на вас зійде.
Він вас усюди проведе.

Уч. Який найліпший знак є в Нім,
Що Він царем є над усім?

Шк. До себе кличе Він людей
Старих, середніх і дітей:
Ідіть до Нього всі юрбою,
Бо народився Цар спокою!

Пер. Г. Домашовець

ЩО БУЛО Б?

(Розмова чотирьох дітей)

1. Ну, ось і Різдво Христове настало. Усюди така велика радість! А найбільше радіються діти, бо то є дитяче свято.

2. А я, власне, не розумію, чому ми, діти, маємо радіти?
  3. Свято, як свято — нема нічого особливого.
  4. Я теж не знаю, чому наші тати й мами так тішаться цим святом? По-моєму — великовіднє свято більше Різдва.
1. Бачите, діти, як ви нерозважно міркуєте! А чи ви подумали колинебудь про те, що було б, коли б Ісус Христос не народився?
  2. Нічого особливого не сталося б! Було б одним святом менше, та й тільки!
  3. Ні, чекай! А хіба тоді був би Великдень? Як би Христос не родився, то б і не воскрес!
1. А певно, що не було б, бо не було б чого згадувати! Ось, наприклад, пам'ятаєте, як ми з вами тішилися, коли в недільній шкілці чули, як Спаситель благословляв діточок. А як би Він не народився, то й не благословив би дітей!
  2. Е, то я вже бачу, що народження Ісуса Христа — то є досить велика подія!
  3. Чекай-но! Я зараз подумав про те, що ще було б, якби Ісус не народився? Ну, хто скаже?
  4. Тоді в Євангелії не було б того чудового оповідання про те, як анголи співали на віфлєємському полі, як пастухи пішли поклонитися маленькому Ісусові й як мудреці шукали Його...

1. А я вам скажу, що ще було б: не тільки цього оповідання в Євангелії, але не було б й самої Євангелії!
  2. Мало того: і всього Нового Заповіту не було б!
  3. І не було б і науки Ісуса Христа!
  4. І апостолів, і перших християн, і самого християнства не було б!
1. Бачите тепер, що то за жах був би! А тепер слухайте далі: чи ви пам'ятаєте, про що навчає Старий Заповіт?
  2. Він навчає про Бога та про Його великі діла й заповіді.
  3. Там є всі закони, по яких народ ізраїльський жив до Ісуса Христа.
  4. У Старому Заповіті мужі пророкували, що Ісус Христос колись прийде!
1. Ну, ось бачите! А як люди дивилися б на Старий Заповіт, як би не народився Ісус?
  2. Ну, тоді всі сказали б, що в тому Старому Заповіті нема правди!
  3. Люди тоді й читати його не захотіли б! І в Бога не вірили б, і жили б, як звірі!
  4. Перестаньте, бо мені вже й лячно робиться!
1. Тепер хіба розумієте добре, яке велике значення має народження нашого Спасителя?

2. А я ще щось знаю! Знаю, що було б ще, як би Ісус Христос не прийшов на землю!
3. Ну, кажи швидче!
2. Ми з вами не вірили б в Господа Ісуса Христа!
4. І не стояли б тут і цієї розмови не провадили б!
3. І до недільної шкілки не ходили б!
1. Ну, на закінчення ще вас щось спитаю: а що було б з нашими татами й мамами?
2. Та що! Безбожниками були б!
3. Пили б горілку, курили б тютюн, усякий гріх чинили б!
4. А нас не вчили б, не годували б й не одягали, не любили, не жалували б й били б, коли б їм тільки забажалося!
1. Ну, тепер скажіть, чи маємо ми радіти цьому святі?
2. 3. 4. А певно! А як же? Звичайно!
1. Ну, то тішмося, діти, співаймо та прославляймо Того, Хто нам послав таку велику радість, Хто дав це свято!

(Співають)

Л. Жабко-Потапович

СВЯТ-ВЕЧІРНЯ ЗОРЯ

Молодий лікар спішив з шпиталю додому, а було це в одному великому місті. Завтра мав бути Святий Вечір. Молодий мужчина зідхав важко; ах, цей раз він не може іхати на свято додому; його затримують обов'язки. На вежі вибила сьома година, як він ступав по широчезних сходах, загортуючись в плащ, бо було зимно. На долі трохи не спітнувся на якусь дитину, що там куняла: "Прошу", — закликав тоненький голосок, — "чи ви лікар?" — "Так", — сказав він і глянув співчуваючо на маленьку дівчинку.

— Ах, коли так, тоді будьте ласкаві, ходіть зо мною до малого Івася, він такий хворий!

— Де мешкає Івась? — Дитина назвала далеку вулицю на периферіях міста в дільниці убогих. — І ти приходиш аж сюди по лікаря?

— Знаєте, пане лікарю, ви так гарно доглядали Івасеву маму, доки вона була хвора, що Івась благає вас відвідати його і тільки вас бажав би мати.

Молодий лікар усміхнувся і пішов за дівчинкою. — Чи Івась твій брат? — запитав по хвилі.

— Ні, я маю шість рідних братів та сестер, але Івась жодному з нас не є братом. Його мати померла, а батько теж. Та тому, що він дуже добрій і любить хлопчик, наша мати прийняла його за свого.

Вони йшли ясно освітленими вулицями. Аж тепер побачив лікар, яка змучена і нещасна була ця дівчинка. Скоренько вступив він до пекарні, купив білого хліба та, затримавши трамвай, вступив з дівчинкою до нього. Дівчинка весело йла зо смаком хліб якої лів години.

Коли висіли, йшли ще через кілька темних, каменистих вулиць, аж на останку вступили в нужденний, старий домик і вийшли по скривлених сходах нагору, де дався чути жіночий голос: — чи це ти, Марійко? — Так, мамо, я привела пана доктора. Жінка відчинила двері; там лежав хворий Івась, семилітній білявий хлопчик, з червоними від жару личками та тяжким віддихом в грудях.

— Він дуже хворий, — сказала жінка, гойдаючи на руках малу дитинку, — ви певно не зможете багато помогти, пане докторе.

“Ні”, — це бачив на перший погляд молодий лікар; тут людська поміч була запізна. Однак він сів на нужденне ложе, взяв Івасикову руку в свою і сказав: “Що ж, мій хлопчику, тебе му чить злісний кашель?”

“Так, пане докторе, я думав, що тільки ви одні могли б мене уздоровити, бо ви були такі приязні і добрі до моєї мами”.

Лікар записав дещо, “Марійко, — заговорив між тим хворий хлоцчина, — чи ти бачила вже зорю?”

“Сьогодні вечором не було, Івасю, зір.”

“Ta-ж це незабаром Святий Вечір, а тоді вона мусить з'явитися. Чи ти Марійко схочеш поглянути за нею завтра вечором ще раз?”

“А що ж це за зоря?” спитав молодий мужчина.

“Свято-вечірня зоря”, заговорив святочно Івась, “це та Зоря, що провадить мудреців зо Сходу до Віфлеєму, до новонародженого Дитятка-Ісуса. Вона завжди з'являється на Свят-Вечір”.

Лікар хотів щось відповісти, та затримався. Чи-ж мав він розвіяти святу віру умираючої дитини?

“По чім же ти пізнаєш ту зорю?” запитав лікар хлопчика.

“Ах, вона ж і більша і ясніша від інших зір;

це можна бачити також на образках. Ох, я так бажав би завтра побачити її”.

Молодого лікаря це зворушило до глибини душі. “Взутра вечером я прийду, Івасю, знов, і тоді напевно з'явиться зоря”, — сказав він прямозі, відходячи і даючи жінці залиску та гроші на медицину. “Купіть скоро підкріпляючий лік бідній дитині, він довго не потягне.”

По дорозі до свого самітнього мешкання, лікар чув слова хворої дитини: “Я так бажав би побачити зорю...” Заки ліг спати, взяв перший раз по довгих літах до рук Новий Заповіт, що його подарувала йому мати ще при першій Господній Вечері. Він читав там про зорю й мудреців зо Сходу.

Як тільки на другий день смеркало, він дивився на небо. Так, це була ясна ніч. Одна зоря за другою виринали на небі.

“Бідний малий хлопчик, — думав лікар, — як він утішиться приходом Свят-Вечірньої зорі”.

Його деннна праця скінчилася, він спішився до малого пацієнта. Марійчина мама вийшла йому назустріч. — “Івась умирає, Марійка коло нього,” сказала вона.

Хворий хлопчина сидів із задушливим віддихом у подушках, його підтримувала Марійка. Як тільки лікар вступив до кімнати, він сказав: “Ох, любий пане докторе, Марійка каже, що зоря вже зійшла, а я не можу встати і поглянути на неї”.

“Так, пане докторе”, — посвідчила Марійка, — вона є, тільки вона находитися в самому розі між хатами”.

Молодий мужчина підійшов до вікна. Так, там яснів і побликував Сирій такий, яким його можна бачити в ясні, морозні ночі. Здавалося, що його світло немов затемнює світло інших зір.

“Ох, як бажав би я її бачити”, — стогнав

хворий хлопчик.

“Ходи, ти її побачиш!” Лікар овинув ста-ранно хлопчину в шаль і поніс його до вікна.

“О, тепер я її бачу”, обізвався ущасливлений хлопчина. “Як вона сяє, наче б вона була зовсім близько! Думаете, що вона ще далеко від хати?”

“Від котрої хати?” — запитав лікар.

“Від тієї, де новонароджене Дитятко — Ісус. Він же нині народився.” Змучений хлопчик замовк. Потім сказав жалібним голосом: “Ох, дорога така довга, а я такий немічний.”

Лікар сів на стілець біля вікна з умираючим хлопчиком на колінах. Чи ж мав він скоротити потіху дитини в щасті оглядання зорі? Івась зложив виниділі рученята і промовив: “Я так радо пішов би туди, та воно так далеко, далеко! Марійко, а може Дитятко - Ісус пішле Своїх анголів, щоб мене туди занесли?”

Лікареві підступили до очей слози.

“Марійко, заспівай мені про анголів” — прошептав лагідно, затихаючим голосом Івась, а Марійка співала:

“З неба анголи летять,
Добру новину вістять,
Зоря сяє в небесах,
В яслах Спас у пелинках.”

Хворий хлопчик похилив головку на груди лікаря і заснув. Господь забрав його туди, де Ісус домує.

Ніжно положив мертву малу постать молодий мужчина до ліжка. Марійчина мама пла-кала...

“Ви так приязно заопікувалися бідним хлопчиною” — промовив зворушений лікар.

“О, не я, не я” — відказувалася добра жінка. “Ви, пане лікарю, були приязні; — коли б навіть були ріднім братом, не могли б більше зробити!”

А Івась не був нікому ріднім братом. Та великий Учитель мовив: “Що ви вчинили одному з Моїх найменших братів, то вчинили Мені.”

“Я ж нічого не вчинив, хіба тільки виконав свій обов’язок, похороніть дитину на мій кошт” — сказав лікар і подав жінці золоту монету.

Ішов дорогою, як у сні... Зоря видалась йому більшою і, здавалось, світить ясніше. Він відчував, наче б промінь тієї зорі впав до його душі. І з ніжністю роздумував він над хлопчиною і його радісним окликом: “Свят-Вечірня Зоря вже світить, вже сяє!”

І він нагадав собі слова, які говорив ще дитиною під деревцем свят-вечірнім: “Ось бо я сповіщаю вам велику радість, бо сьогодні народився вам Спаситель.”

Він переходив попри освітлену церкву. Веселий, радісний спів долідав до його вух:

“У Вифлеємі дивна новина

Діва Марія породила сина...”

Він вступив до церкви і слухав акордів старої пісні, а після того слухав слів сивоголового пастиря, що стояв при вівтарі і говорив про світло, що осяяло пастирів з Вифлеєму в свят-вечір і освічує нині всякого, хто з дитячого вірою приймає вічно нове Благословіння.

Тоді вступила дивна ясність в серце молодого лікаря і він відчув, що те, що мав бідний, нещасний малий хлопчина — сирота, який на його руках віддав Богові духа, — було більше варте, як його мудрість і вченість та мистецтво. І по довгих літах аж тепер знову зложив він руки та молився щиро до чудотворного Отця, Який у Своїй безграницій любові відшукує Своїх до спасіння.

. Мль

З М И С Т

А сьогодні в тюрмі колядує десь він	125
Багато	33
Безбожник	135
Блимають зорі	25
Велике свято	65
Віфлеем	110
Віфлеємська зірка	80
Віфлеємська зірка	91
Віфлеємські пастухи	9
Воскресіння мертвого	67
В Різдво	25
В різдвяне свято	123
В різдвяну ніч	75
В різдвяну ніч	112
В різдвяну ніч	130
В ту ніч	23
Гість дроворуба	151
Глиняні горобці	150
Горяť свічки	76
Дзвін	170
Зима	114
Зорі	89
Зоря зійшла	43
Коли	93
Коли б	17
Коли спав Віфлеем	7
Коли стукне Свят-Вечір у двері	46
Колись і сьогодні	149
Лист на небо	27
Лютує Ірод	45
Місця нема	144
На втечі	46
Народження	59
Народження	102
На свята	18

На Свят-Вечір	132
Наш світ Бог полюбив	36
Не в царських палатах	101
Не мали місця	39
Нема місця	44
О, Спасе, знов до нас прийди	122
Перед Різдвом	83
Перед Різдвом	169
Перед світанком нового дня	87
Перша зірка	111
Під звуки коляди	148
Понесися, колядко	138
Пора вже	54
Прийдім	111
Різдво	35
Різдво	78
Різдво	92
Різдво	112
Різдво	117
Різдво	120
Різдво	128
Різдво	129
Різдво	131
Різдво	147
Різдво в Україні	9
Різдво Христове	55
Різдвяна ніч	16
Різдвяна ніч	77
Різдвяна розмова	156
Різдвяне	115
Різдвяне	146
Різдвяне радіо	79
Різдвяний заклик	89
Різдвяний лист	74
Різдвяний спогад	117
Різдвяні вірші для найменших	155
Різдвяні думки	119
Різдвяні думки	127

Різдвяної ночі	19
Різдвяної ночі	34
Різдвяної ночі	47
Свята ніч	81
Свят-Вечір	26
Свят-вечірня зоря	164
Сирітки	134
Слава, слава, наш Месіс	81
Сніжинка	90
Спів різдвяний	116
Темна ніч	37
Темна ніч	86
Тіштесь, діти	149
У різдвяну ніч	94
У різдвяну ніч	139
У святий вечір	32
Учитель і школярі	158
Христос народився	22
Христос народився	38
Христос народився	121
Христос родився	131
Христос рождається	58
Чекає мати	53
Чужинці	103
Щасливе Різдво	11
Щасливий Свят-Вечір	14
Що було б	160
Як зорі блимають	109
Як святкуеш	96
Як ти святкуеш Різдво	95
Ялинка	36

**У ВИДАВНИЦТВІ "ДОРОГА ПРАВДИ" МОЖНА
НАБУТИ ТАКІ КНИЖКИ:**

Біблія, звичайна оправа	\$1.25
Біблія в шкіряній оправі. Ціни різні.	
Новий Заповіт, в звичайній оправі	0.75
Новий Заповіт малого формату в шкіряній оправі	2.75
С. Бичковський: Рідна пісня на чужині. Співаник.	1.50
Євангельський співаник "Відродження", з нотами	6.00
Л. Жабко-Потапович: Христове світло в Україні	1.50
З. Бичинський: Іван Гус	1.50
Джон Бум'ян: Свята Війна	1.00
М. Подворняк: На шляху життя, ч. I	1.25
М. Подворняк: На шляху життя, ч. II	1.25
Гр. Домашовець: Напередодні світової реформації	1.00
Гр. Домашовець: Слідами правди	0.50
В. Боровський: Історія моого визволення	0.50
Христина Рой: Відступники	0.90
Христина Рой: Без Бога на світі	0.20
Проф. Т. Гребінка: Про католицький догматизм	0.35
I. Барчук: Божа Мати	0.50
I. Барчук: Хрест і хресне знамення	0.30
I. Барчук: Вірою чи заслугами	0.25
Ян Каменський: Лябіrint світу і рай серця	0.90
Панас Хуртовина: Під небом Волині	1.00
I. I. Лазарев: Елісей Сукач	0.75
П. Кіндрат: Підручник для християнина	0.50
G. Забіренко: З бурливих днів	1.00
І. П.: Один з багатьох, спомин	0.30
Ол. Сомко: Вірштвори	1.00
Д. Л. Муді: Дорога до Бога	0.70
В. Остапчук: Проміння, поезії	1.25
Ганс Бранденбург: Притча про блудного сина	0.30
Бетекс: Перший листок' Біблії	0.15
М. Підвезко: Українсько-англійський словник	5.00
М. Підвезко: Англо-український словник	5.00
Проф. К. Андрусишин: Українсько-англ. словник	12.00
Г. Голоскевич: Український правописний словник....	4.50

Д-р А. Т. Кібзей: Український лікар 6.00
О. Гарбузюк: Різдвяна зірка, збірка віршів і оповідань

Книжки виписувати з адміністрації видавництва по
адресі:

"DOROGA PRAWDY"
148 Tecumseh St., Toronto 3, Ont., Canada

**ВИПИСУЙТЕ І ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКУ ЄВАНГЕЛЬСЬКУ
ЛІТЕРАТУРУ! СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ ВИДАВНИЦТВА
"ДОРОГА ПРАВДИ"!**

